

Gençlik Şurası sonrası gençler soruyor:

Söz hakkı kimin?

Şura başlamıştı. Konuşmacılar "2000 yılının gençliği"ni anlatıyorlardı. Dinleyicilere bilgi vermek durumundaydılar. Çünkü, üyelerde, dinleyicilerde emekli valiler, subaylar, bürokratlar, düzen sözcüleri ve polislerden oluşuyordu.

Dışarıya çıkan öğrencileri elli altmış sivil, iki otobüsle çevik kuvvet bekliyordu. Demokrasi bekçileri görev başındaydılar. Hemen saldırıya geçtiler. Alanda geride kalan ders notları, kırık gözlükler ve ayakkabılardı.

Üzülen beyler! Gençler dayak yerken sizler o mahalde yok muydunuz? İçeri de "Polis yok" diye söyleyen sizler değil miydiniz? Öğrenci gençlik maskelerinizi tanıyor. Maskeleri değiştirseniz de içiniz değişmeyecek.

Devamı 11. Sayfa'da

Gençlik Dünyası

Aylık Gençlik Gazetesi Kasım'88 Sayı 13 1000 TL (KDV dahil)

Fiziğin Mozart'ı

"Tanrı zar atmaz"

Einstein

"Bazen tanrı zarı öyle bir atar ki, ne geldiğini bile göremezsiniz."

Hawking

Ender rastlanan bir sinir hastalığının yiyip bitirdiği, giysilerinin üzerinden döküldüğü, tekerlekli sandalyede oturan vücuttan çıkan oldukça titrek ve çatallı sözcükler izleyenleri şaşkınlık içinde bırakıyor ve konferansın başkanı "olamaz" diye bağırıyordu.

Stephen Hawking 1974 yılında Oxford Üniversitesi'nde düzenlenen konferansta, fizikçilerin henüz çok az tanıdığı ve pek çok fizikçi tarafından evrenin gizlerinin çözümünde çok önemli bir kilometre taşı

Devamı 11. Sayfa'da

Dünya Gençlik ve Öğrenci Haftası'nda,

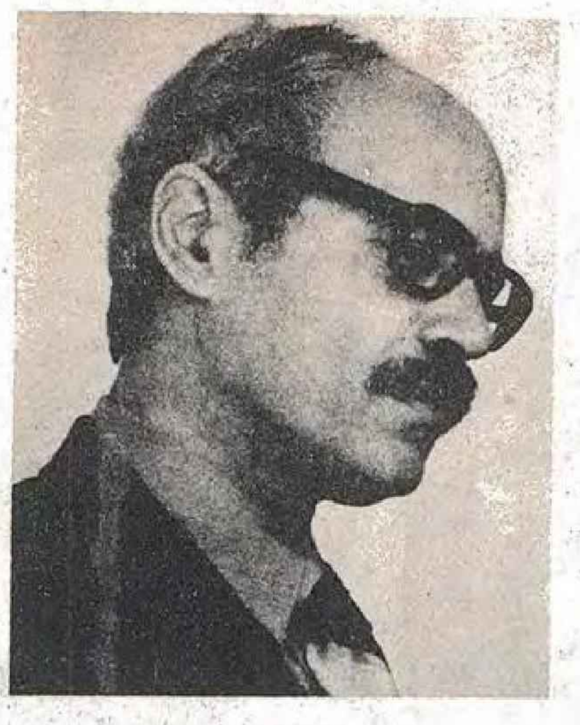
HAYDİ DAYANIŞMAYA!

Dünya gençlik ve öğrenci haftası, 8 yıllık aradan sonra yeniden kutlanıyor. Dünya gençliği ile "Anti-Emperyalist Dayanışma, Barış ve Dostluk" bağları eskisinden daha sağlam temellerde yeniden kuruluyor.

Gençlik Haftası 12 Eylül faşist rejiminin hâlâ hüküm sürdüğü zor koşullarda kutlanıyor. Geçen öğrenim yılında meydana gelen 28 Nisan Üniversitesi olayları, düzmece Gençlik Şurası'nın coplu saldırıları ülkemizde süregelen gençlik ve öğrenci düşmanlığını tekrar tekrar belgelemiştir. Gençliğin söz hakkı, geleceğini özgürce belirleme hakkı, en kaba yöntemlerle bastırılıyor. Gençler toplumsal yaşamdan kopartılıp tek tek bireyler olarak yalnızlığa, güvensizliğe sürüklenerek teslim alınmak isteniyor.

Devamı 11. Sayfa'da

Genellikle ağır baskılardan geçen, oldukça ataerkil yöntemlerle geliştirilen, cinsellikten düşünsel yapısına kadar bütün yönelimleri sınırlanan baskılar altında tutulan genç insanlarımızın bu sınırlamaları, bu baskılara karşı çıkması son derece doğaldır.

Devamı 5. Sayfa'da

Kaynayan kazan cezaevleri:

Kazanımlar tehlikede

Geçtiğimiz ay cezaevlerinde adeta bir patlama oldu. Metris başta olmak üzere boşaltılan ve nakledilen Diyarbakır, Bursa, Aydın cezaevleri geceleyin düzenlenen koğuş operasyonları, arkasından patlayan direnişler, açlık grevleri ve nihayet tutuklu ailelerin meclis önüne uzanan anlamlı dayanışma ve evlatlarına sahip çıkma eylemleri. Gün geçmiyor ki cezaevlerinde bir olay olmasın, gün geçmiyor ki gazetelerin ilan köşesinde açlık grevine başla-

Devamı 11. Sayfa'da

liseli KİMLİK

★ *Yıllardan beri asker gibi yetiştirildik, hiç kimseye sesimizi duyuramadık. Halbuki ülkemizin gelecekte ulaşacağı yerin sorumluları biziz.*

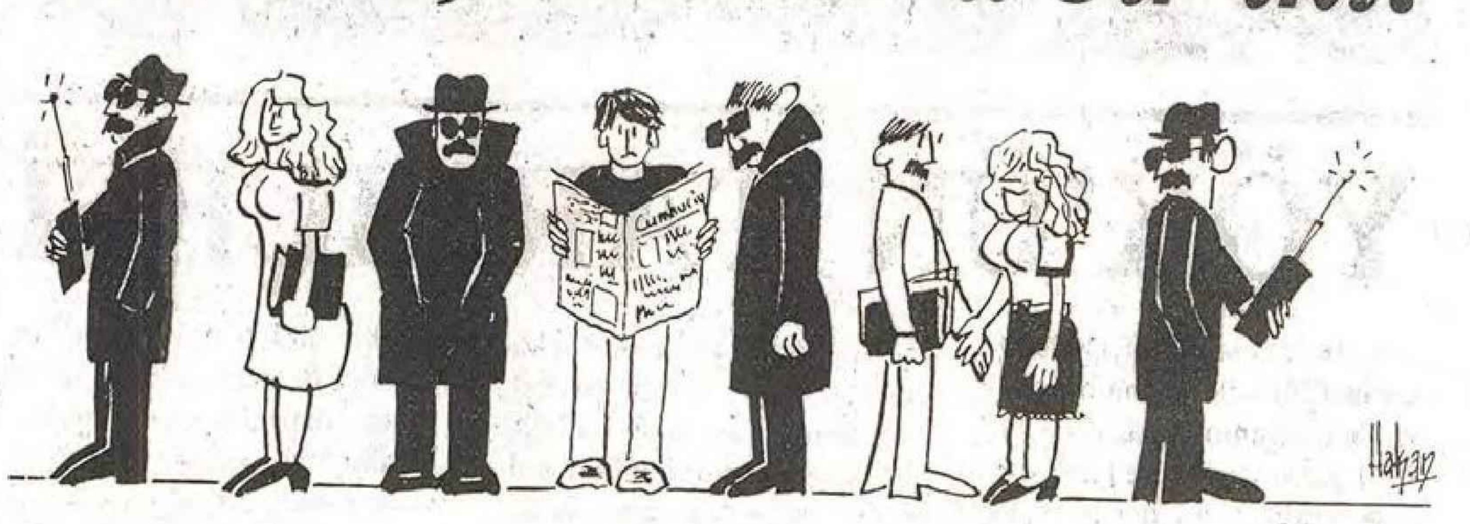
★ *Hayatımızda güzeli, doğruyu, sevgiyi, yaşamayı öğreneceğiz ve öğrenmek için mücadele vereceğiz. Herşeyde birlikte, kol kola, kafa kafaya olacağız.*

★ *Kitap okuyacağız, tiyatroya, sinemaya gideceğiz, sanatın her alanıyla ilgileneceğiz. Dünyamızın ve ülkemizin sorunları aynı zamanda bizim de sorunlarımız olacak.*

ÇEK-AL

Şakayla karışık

141-142, Avcılar'a bir-iki!

İnsanlar her akşam evlerine giderler. Ve her akşam "otobüsün kaçta kalktığını, ne zaman diğerinin kalkacağını... vb." sorularını gayet doğal bir şekilde sorarlar.

Sefaköy-İnönü mahallesinde oturan herkes gibi ben de aynı "ameliyeyi" her zamanki gibi yerine getiriyorum. Şoföre yaklaşıyorum ve soruyorum:

-141-142 ne zaman kalkıyor?

-Saat dokuzda bayım,

yanıtı zor bela duyuyorum. Çünkü iki zebani -pardon- iki gayet cüsseli beyefendi iki kolumda, nazikçe!

Eve gidiş güzergahım değişiyor. Misafirlikteyim. İskemlede "rızamla" otururken, "amcalar":

-Sana gazoz ikram edelim... diyorlar. Pepsi Cola beklerken Çamlıca gazozu geliyor. "Hıı..." diye geçiriyorum içimden, "ihaleyi Çamlıca kazanmış".

-Konuş bakalım canım, hangi örgüttensin?

-Öğrenciyim. Öğrenci derneğine üyeyim.

-Örgütünüzün başı kim?

-Daha seçmedik.

-Kaç kişisiniz?

-(Utanıyorum) 27

-Peki bülbül, 141-142'den sana ne?

-Binip eve gideceğim.

-Dalga geçme!

-Geçmiyorum. Hey, ne yapıyorsunuz? Pantolonum!.. Çekin o şişeyi, delirdiniz mi! Aaaah....

...

Bir ay sonra mahkemeye çıkarılıyorum. Sonuç: "Biz kaldırana kadar '141-142 ne zaman kalkacak?' diye sorulmayacak. Kaldırınca gidersiniz. Anlaşıldı mı?"

Ne yapsam? Evi mi değiştirsem acaba?

Geç kalmış bir tartışma denemesi:

BAĞIMSIZ ÖĞRENCİ YAYINCILIĞI

Akın Çeliker

Bir söz vardır, "Kumaşı kesmeden önce yedi kez ölçmek gerekir" diye. Öğrenci derneklerinin içinde bulunduğu durum bana hep bu sözü hatırlatıyor. Hakkında bunca söz edilen, deyim yerindeyse "kesilip biçilen" öğrenci hareketini irdeledikçe, kumaşın kesilmeden önce yedi kez bir yana, hiç ölçülmediği kanısı bende kuvvetleniyor. Nedense yeni öğrenciler kendi arkadaşları tarafından giymeleri için kesilen kumaşı beğenmiyorlar. Daha doğrusu dikilen elbiseyi giymek istemiyorlar. Birçok dernek üyesi, hatta yöneticisi derneklerden bahsederken heyecansız, endişeli bir yüzle güvensizliklerini açıkça ifade ediyorlar. Dernek içi sorunlar konusunda epeyce yılmış olmalılar ki "Ne yapılabilir?" sorusuna artık eskisi kadar ilgi de göstermiyorlar.

Gerçekten de Türkiye Demokratik Öğrenci Hareketi ve Dernekler nereye gidiyor? Öncü öğrenciler, bu yıl hangi noktaları öne çıkartacaklar, bu yılın öncelikleri neler olabilir? Yakın geçmişten devraldığımız miras nedir?

Programsızlığın dolayısıyla kendiliğindenliğin kol gezdiği bir ortamda bu sorular ne kadar sıkça sorulursa o denli cevabı kolaylaşacaktır. Varlığını, tarihsel ve bilimsel haklılıkla yoğuran her bilinçli öğrenci, yorulmak bilmez, sarsılmaz bir irade ile her özgül durumda KİTLE ÇİZGİSİ'ni yeniden üretmeyi, **sorularla yaşamaya alışarak** başarabilecektir.

Dikkat ederseniz, yazımın üst başlığında "geç kalmış bir tartışma" ibaresini kullandım. Göze batırmak istediğim olgu şu: Öğrenci hareketinin örgütlenme, ilke ve eylem sorunları çok yoğun tartışıldığı halde niçin öğrenci yayıncılığı bugüne kadar yeterince ele alınamadı? Bildiğimiz kadarıyla her hareketin -şayet kendiliğinden bir hareket değilse- ortaya çıkışında eş zamanlı olmayan, göreceli olarak şöyle bir farklılaşma, sıralama görülür. Ajitasyon-propaganda / Örgütlenme/Eylem dönemleri.

Ajitasyon-propagandanın ilk unsur olması, bu etkinliğin söz konusu hareketin amaçlarının, eleştiri ve önerilerinin olabilecek en yaygın kitleye birinci elden iletilmesi, duyurulması ve tanıtılmasını içermesi nedeniyledir. Ajit-prop çalışması bir anlamda onbinlerce öğrencinin beyinlerinin ve gönüllerinin fethedilmesi çalışmasıdır. Ajit-prop çalışmasının öğrenci kitlesine yönelik olarak, demokratik karakterde ve bağımsız olması, öğrenci yayıncılığının asli özelliğini oluşturmaktadır. Ne var ki bu alanda tek bir başarılı örnek yok. Üstelik örgütlenme ve eylemde gösterilen başarılar, elde edilen kazanımlar kalıcı nitelikte olduğu halde. Bu durum sizce garip ve çok çelişik değil mi? Bir toplumsal hareket kendi sosyal varlığını ortaya koyarken en zorlandığı alan örgütlenme ve eylem, en az zorlanacağı alan ise propaganda alanıdır. Öğrenci hareketi bazında görünen bu dengesiz dağılımın mutlaka çok ciddi nedenleri olmalıdır.

Bizce bu anomali, hem doğuştan hem de sonradan edinilen zaafların sonucunda oluştu. Sonradan edinilen zaafları **dışsal** faktörler olarak nitelersek bunlar, 12 Eylül rejiminden ve sol hareketin özgül durumundan kaynaklanan etkenlerdir. Etraflıca ele almayı bir başka yazıya bırakmakla birlikte, ilkin 12 Eylül faşizminin geçtiğimiz 4 yıllık dönemde, öğrenci hareketine yönelik azgın saldırıları, bu hareketi dar bir alana hapsetmiş, bu dar alanda mücadele veren öğrenciler atılmak, içeri girmek vb. olguları göğüslemekte aşırı zorlanmışlardır. 12 Eylül rejimi faşist doğası gereği bütün ilerici öğrencileri **bilinç, cesaret ve örgütlenme sınavına** sokmuştur. Sınava sokulan öğrencilerin bir çoğu hazırlıksızlıktan ötürü elenmiş, kalanlar ise militanlaşmanın doğal sonuçlarına, yani siyasi ve ideolojik tercihlere yönelerek ayakta durmayı başarmışlardır.

Öğrenci hareketinin rejime karşı geliştirdiği demokratik mücadele, geniş öğrenci kitlesinin ileri konumundaki unsurlarını derneklere çekebilmeyi başarmıştır. İlk kez öğrenci hareketinin kendi iç dinamiğinin yetiştirdiği doğal öğrenci liderleri ortaya çıkmıştır. Ama bu birikimin, sol hareketin yayın alanındaki patlaması ile çakışması, düşünülenin aksine bu değerli birikimin çarçur edilmesine yol açmıştır. Halbuki sol hareket, toplumsal muhalefet ile kucaklaştığı her durumda, bundan en çok, söz konusu toplumsal kesim avantajlı çıkardı. Çünkü solcular, toplumsal muhalefetin canlandırılıp güçlendirilmesini kendi varlıklarının en pratik sonucu sayarlar. İleri öğrenci kitlesinin sol hareketle tanışmasının kısırlaştırıcı, güçten düşürücü etkisinin bir nedeni, sol içi mücadele ve sol içi rekabet anlayışının sorumsuzca buralara taşınmasıdır. Gözlerini henüz yeni açmış, siyasi olarak emekleme dönemindeki bir çok insan, ideolojik mücadelenin en sert, en suçlayıcı kavramlarıyla tanışmışlardır. Bilinçli olarak sorumsuzca kızıştırılan bu ortam "yaprak dökümü"nü de beraberinde getirmiş, kalanlar ise, suni olarak yaratılan sertlik ortamının psikolojik şartlanmaları ve ön yargıları ile dolu olarak, derneklerde birşeyler yapmaya çalışmaktadırlar. Bazı arkadaşlar bu tespitleri yakınma veya sızlanma gibi anlayabilirler. Hayır, söylemek istediğimiz, **öğrenciler için rejimin sınavından geçmek zorunlu idi, ama solcu olmanın sınavından -hem de ideolojik olarak- geçmek zorunda değillerdi.** Öğrenci hareketini hiç olmayacak bir şeye, "keskin devrimcilik" sınavına tabi tutanlar, vakit geçirmeksizin yakın geçmişin muhasebesini yapmalıdırlar.

Gelelim yazımızın asıl konusu, öğrenci hareketinin **içsel** kamburlarının ajit-prop, yani bağımsız yayıncılık alanındaki pratik sonuçlarına.

Öğrenci hareketinin içsel kamburlarının kaynakları, ancak, DERNEKLERİN KURULUŞ SÜRECİ'nde aranabilir. Bugünün olumsuz tablosu, dünden, yakın geçmişten kopartılarak zaten ele alınamaz. Bilindiği gibi kuruluş sürecine damgasını vuran öğrenciler genellikle YARIN çevresine ait veya bu gruba yakın arkadaşlardı. Yarıncı arkadaşların derneklerin kuruluşundaki öncü katkıları, genelde kabul görmüştür. Öte yandan bu arkadaşların belirleyici katkılarını "Reformistlerin harekete egemen oldukları dönem" diyerek karalamaya ve küçültmeye çalışanlar, önce söz konusu kuruluş günlerinde, niçin kuruluş sürecine katılmadıklarını inandırıcı olarak açıklamalıdırlar. Bunlar kuruluş sürecinin bilinen yanları. Benim öne çıkartmak istediğim konu, derneklerin kuruluş öncesinde ve sonrasında bağımsız demokratik öğrenci yayıncılığı neden yaygınlaşamadı? Neden birinci dereceden önemli görülmedi? Ustelik de yayıncılık alanında başarılı bir grafik sergilemiş Yarıncı arkadaşlar, bu özgün deneyimlerini öğrenci yayıncılığına neden aktarmadılar? Bu alandaki en son girişim "Öğrenci Postası" neden yaşatılamadı?

Bana bu soruların en mantıklı cevabı olarak "çünkü çıkarılan Yarın dergisinin **tek gençlik dergisi** olmak gibi bir pozisyonu ve avantajı vardı" demek yanlış olmaz gibi geliyor. Yani, Yarının sevimli yumuşak bir stili, dönem gereği benimsemiş de olsa **çizgi dergisi** niteliğinin unutulması, öğrencilerin de yayın ihtiyacını karşılayacağının sanılması, sanırım yapılan en ciddi hata olmuştur. Böylece dernek yönetici ve üyeleri, ileri öğrenciler, daha baştan kendi sorunlarını kendi **bağımsız yayın organlarında** değil, siyasi gençlik yayınları aracılığı ile ele almaya, tartışmaya, çözümler üretmeye eğilimli ve yatkın olmuşlardır. Anlıyacağınız karşımıza başı bir yerde, gövdesi ayrı bir yerde garip bir yaratık çıkmıştır. Her şeyin "başı" olmaya yeminli Yeni Çözümcü arkadaşlar da "Yarın'a karşı Yeni Çözüm alternatifi" ile "baş olmak sorunu"nu gündeme getirmişlerdir. Dikkatli incelenirse Yeni Çözümcü arkadaşlar da iddialarının aksine Yarıncı arkadaşların açtığı yoldan yürümüşler, ama farklı hedef, farklı üsluplarla. Ne demişler: "Her yiğidin bir yoğut yiyişi vardır".

Güçlü bir gövde istiyorsak önce güçlü bir başa, hem de kendi gövdemizin üzerinde yükselen bir başa ihtiyacımız var. Merkezi yerel ve mesleki alanlarda BAĞIMSIZ ÖĞRENCİ YAYINLARI'nın kapsamlı bir ön hazırlık çalışmasından sonra birlikte çıkarılması, bu garip çelişkili, tıkanmış duruma son verecektir.

Evet, henüz denenmemiş, paslanmamış bir anahtar önümüzde duruyor.

YÖK'ÜN TARİHÇESİ

YÖK Yasası, Prof.Dr.Doğramacı'nın tek başına hazırlayıp beş paşanın imzasıyla 6.11.1981 günü yürürlüğe girmiştir.

▶Aralık 1981'de 24 YÖK üyesi atanmıştır. Başkanlığa da İhsan Doğramacı getirildi.

▶Temmuz 1982'de YÖK'çe oluşturulan 27 üniversiteye rektör ataması yapıldı.

▶Eylül 1982'de YÖK rektörleri tarafından fakülte dekanları atandılar.

▶Üniversitelerde YÖK yönetimi aslında 1 Eylül 1982 günü başlamıştır. Bu tarihte YÖK kendi yöneticileriyle işe koyulmuştur. YÖK Yasası'nın yürürlüğe girmesiyle 1 Eylül 1982 arasında geçen 10 ay bir geçiş dönemidir. Bu dönemde eski yöneticiler iş başında idi.

▶YÖK kadrosu oluştuktan sonra üniversitelerde "arıtma" işlemleri başladı. Ne kadar namuslu, ilerici, dürüst, demokrat insan varsa 1402'yle birlikte çeşitli yöntemlerle üniversitelerden uzaklaştırıldılar. Arıtma işlemi genel olarak 1983 Haziranı'nda tamamlandı. Bu tarihten sonra üniversiteler dikensiz gül bahçesi durumuna getirildiler.

▶Daha sonra yine arada sürgün ve atma yoluyla korku vermeye devam edildi. Ayrıca üniversitelerin tükenişini gören ve bundan rahatsız olan öğretim üye ve yardımcıları ayrılmaya başladılar; ayrılış bugün de sürmektedir.

▶YÖK Başkanı Doğramacı dört yıllık süresini tamamladıktan sonra bir dört yıl için yeniden atandı. Kendi deyişiyle Kenan Evren "yoruldun" deyinceye dek görevini sürdürecek. YÖK üyelerinin bir özelliği hemen tamamının 70 yaşın üstünde olmalarıdır. Bunlar "yaş yetmiş iş bitmiş" atasözünü geçersiz kılan insanlar olarak tarihe geçecekler.

▶YÖK'ün tükendiği tam yedi yıl sonra tüm kamuoyunca anlaşıldı. Bugünlerde çözüm aranıyor. Hükümet de bu işe koyuldu. Doğramacı kendini kurtarmanın yollarını arıyor.

▶YÖK'ün başkanı bu dönem içinde sürekli yalan söyledi. Profesörlerin de yalancı olabileceğini topluma kanıtladı.

▶Bugün YÖK'e bağlı 28 üniversite vardır. Bir de Doğramacı vakıflarının oluşturduğu özel üniversite bulunmaktadır.

MEVSİMLİK DEVRİMCİ

Memet Güvenç

"Türkiye'de devrim Haziran, Temmuz, Ağustos, Eylül aylarında olursa üniversiteli gençlik katılamayacak." İnanılası değil ama, verili duruma baktığımızda gerçekten ve maalesef böyle. Çünkü Türkiye'de "mevsimlik devrimci"ler var ve varolacak gibi.

Haziran ayı geldiğinde sosyalist yayınların çoğu şu açıklamayı yapar: "Yayınımız Eylül ayında Ağustos-Eylül sayısı olarak ortak çıkacaktır. Eylül ayında görüşmek dileğiyle" vs. vs. Bir başka olay üniversiteler açıldığında dikkatimizi çekiyor: "Üniversiteler açıldı. Mücadele bayrağını yükseltelim!" çıkış noktalı yazılar, başlıklar...

□

"Meral 4 Ekim sabahı uyanır ve öğrenci derneğindeki ve kantindeki yerini alır."

□

Yukarıda anılan iki gerçeklikten çıkartılacak olan sonuç: Türkiye'deki sosyalist yayınların bir çoğu üniversitelerin açık olduğu zaman dilimi boyunca çıkıyorlar ve vagon vagon gelen "devrimciler"e politikalarını aktarıyorlar. Üniversiteler kapanıp da devrimciler vagonlarla geri döndüğünde yayınlar kapanıp tatile giriyorlar. Dinlenmeye çekiliyorlar. Ve mevsimlik devrimciler bu sayede oluşuyor ya da oluşturuluyor.

Türkiye'de toplumsal hareketlenmenin en dinamik olduğu alan üniversiteler. Tabii ki bu olgu nesnelliğini üniversitelinin aydın karakterinden ve tek bir işçi sınıfı partisinin bugüne kadar kurulamamış olmasından alıyor. Durum böyle olunca somut faktörlerin yarattığı gerçeklik kendisinin yorumlanmasını ve politikalar üretilmesini gerektiriyor. Gözler üniversite gençliğine dikiliyor ve hareketler açmazlarına buralarda çözüm aramaya başlıyorlar. Ondan sonra uğraş ki üniversiteli gençlikten siyasi örgütlenme çıkartasın, uğraş ki öğrenci derneklerinde sesin çıksın...

□

"Ve Meral'in 29 Haziran günü uykusu gelir."

□

Hal böyle olunca hareketlerin ihtiyaçları öğrencilerin ihtiyaçlarına göre belirlenmeye başlıyor ve devrimci hareketlerin perspektifleri öğrenci derneklerinin zaaflarını kendi üzerine alıyor ya da o zaafları yaratıyor. Üniversitelerin sonbahar, kış, ilkbahar aylarında açık olduğunu düşünürsek özneniz olan üniversiteli öğrencilere ancak bu zaman dilimi içinde seslenebilirsiniz. Bu andan sonra "Mevsimlik Devrimci Dergi" olup "Mevsimlik Devrimci"leri kendine baz almak gerekiyor.

Gençliğin ağırlıklı olarak küçük burjuva nitelikli katmanlardan oluşması (sınıf olmaması) ve özelde üniversitede gençliğinin, yarı aydın karakteri o'na başlangıçta mevsimlik nitelikler yüklüyor. (Burada bir başka önemli konu, Bilimsel Teknolojik Devrim'in ücretli aydını üretici güçler arasına alması ve proletaryaya yakınlaştırmasıdır.) Gençliğin bu çok tabanlı yapısına bir de geçiciliğinin eklenmesi bize devrimcinin özelliklerini düşündürüyor. Devrimcinin mevsimliği olur mu?

□

"Ve Meral memleketimizin devrimci manzarasında yaz'a kadar çizilmiş gökkuşağı renkli bir fırça izidir."

□

Olmaz. Sürekli değişim, evrim-devrim diyalektiğinde kendisini en devrimci sınıfın yanında gören ve/veya onlardan biri olan ve kendi özgürlüğü için mücadele verenler devrimcilerdir. Tarihsel gelişimin kendisi devrimciliği hayatın her alanına ve tüm zamanlarına yayar. Bu nedenle yılın üç mevsiminde devrimci olmak, yaz aylarında devrim yapmamayı planlamakla mümkün.

1402'likler

Doç.Dr.M.Tahir Hatiboğlu

1 1402 sayılı Sıkıyönetim Yasası ilk kez 1971'de yürürlüğe girmiştir. Yani, yine bir askeri darbenin oluşundan iki ay sonra. O darbe bilindiği gibi 12 Mart olarak anılıyor. Bu yasanın o günkü maddeleri şimdikine göre daha yumuşaktı. Eylül darbesini yapanların ilk işi 1402 sayılı yasanın bazı maddelerini değiştirmek oldu. Ve bu yasa bunların döneminde tam 13 kez değişti. Eklenen maddelerle, bugün kamuoyunda 1402'likler denilen kişileri işlerinden ve okullarından eden olaylar gerçekleştirildi. Bu olay şudur: Bir sıkıyönetim komutanının, bölgesi içinde bulunan memur, işçi ve öğrencileri hiçbir gerekçe göstermeden işinden ve okulundan bir satırlık yazıyla atması.

2 Beş general Eylül darbesini izleyen yedi gün sonra bir değişiklik yaptılar ve komutana istediği kamu görevlisini atma yetkisi verdiler. Komutanlar bununla doymadılar, yetinmediler. 1982 sonunda tekrar bu 2. maddeyi değiştirdiler. Dediler ki, bu yasayla görevine son verilenler ömür boyu memur olamazlar. Öylesine kin dolu bir ekleme ki, komutanları rahat ettirdi. 3. maddeye de bir değişiklik eklediler. Bu maddenin (p) fıkrasıyla komutanlara öğrenci atma yetkisi tanıdılar.

Doymak bilmeyen, kin ve garez dolu komutanlar bu maddeleri işleterek, işbirlikçi memurlarla birlikte, binlerce memur, işçi ve öğrenciyi bulundukları yerden uzaklaştırdılar. Bu insanlar yaşam boyu kamu hizmetlerinden yasaklı kılındılar. Beş yıl milletvekili yasağı içine alındılar. Kısacası, bir satırlık yazı, bu insanları ülkesinde yaşayan yabancı durumuna getirmiştir. Bunların sayısı resmi açıklamalara göre 4860'dır. Doğru sayının daha çok olduğu kanısını taşıyoruz. Ayrıca, 1402'lik olmayan fakat benzer uygulamaya uğrayan binlerce polis, subay ve askeri öğrenci vardır. Bunlar kendi özel disiplin yönetmeliklerine göre atılmışlardır. Atılan 1402'lik öğrenci sayısı henüz tam bilinmiyor.

1402'liklerin geri dönmeleri için olumlu mahkeme kararları vardır. Danıştay bugüne değin bu bölge mahkemelerinin kararlarını bozmuştu. Ancak, Haziran ayında Danıştay da tavır değiştirmiştir. Aynı konuda iki ters karar olduğu için konuyla ilgili Danıştay Dava Daireleri Genel Kurulu'nda "içtihad" kararı alınacaktır. Sonucun olumlu olacağına ilişkin beklenti vardır. Hükümet de aynı kanıda olmalı ki, acele bir açıklamayla, 1402'lik olayını çözeceğiz demiştir. Henüz nasıl çözeceklerini açıklamadılar. Bir yerde bu yüz karası uygulamayı çözmek zorundalar. ANAP'ın çözümüyle ilgili kişisel kaygılarım vardır. Bunlar geçmiş haklarımızı vermek istemezler, eski görev yerlerimize döndürmek niyetinde olmayabilirler. Böyle yaparlarsa 1402'liklerin ikinci savaşım evreleri başlar. Bizce en doğru çözüm şudur: Atılan günden başlayarak tüm özlük hakların yasal faizleriyle birlikte ödenmesi, ayrıca en az on aylık tutarında manevi tazminat verilmesidir. 1962'de 147'liler olayında devlet iki maaş tazminat ödemiştir. Kaldı ki, bunlar, üniversiteden uzaklaştırılmışlar ama, kendilerine devlette başka görevler verilmiştir.

3 1402'likler olayı çok yakın gelecekte çözülecektir. Önemli olan doğru çözümdür. Bir de 1402'lik öğrenciler var. Asıl olan bunların da sorunlarının çözülmesi. Ne yazık ki kamuoyu bu konuda ilgisizdir. Bundan sonra 1402'likler ve Eylül darbezedeleri sıkça biraraya gelmeli, yeniden bu tür olayların olmaması için uğraş vermelidirler. Gelecek kuşaklar için buna gerek vardır.

1402'lik olayının çözülmesi zorunluluk haline gelmiştir. Bu gelişte basının büyük etkinliği olmuştur. Bölge İdare Mahkemeleri'nin yürekli ve gerçek hukukçu yargıçlarının payı büyüktür. Bu kişileri kutlamak ve anmak gerekir. Danıştay 5. Dairesi'nin değerli Başkanı Nuri Alan ile Üye Sabri Coşkun baştan bu yana hukukun üstünlüğünü savunarak 1402'liklerin yanında yer almışlardır. Bu değerlere bir "vefa" borcumuz vardır. Bugün hükümet de hizaya geldiyse bu toplu uğraşın sonunda olmuştur. Yeni 1402'likler olmaması dileğiyle.

1402'likler görevden kaçmamalıdır. Hepsi eski görevine dönmelidirler. Görevden çekilmek demek, darbecilerin gönüllerinden geçeni yapmaları demektir.

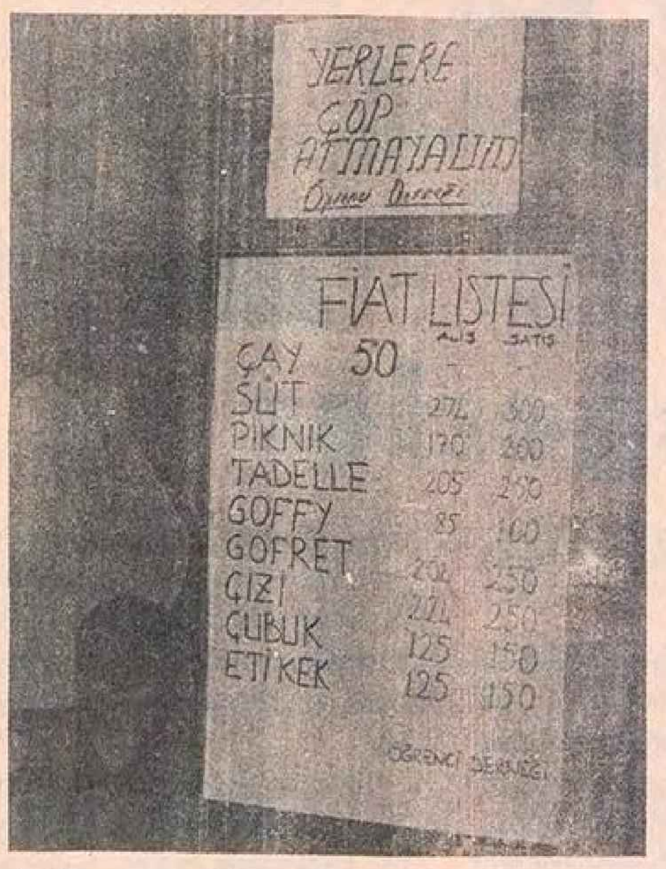
İstanbul Tıp Fakültesi'nde

DERNEK KAZANDI

2 Kasım Çarşamba günü İstanbul Tıp Fakültesi'nde öğrenci kantini açıldı. Şimdi bunun neresi haber diyeceksiniz. Anlatayım: 3 milyar bütçesi olan bir fakülte yönetimi soğukta, yağmurda öğrenciyi kantinsiz bırakıyorsa, yazın da öğretim yapan bir fakültede kantin tam beş aydır açılmıyorsa, kantinin açılması bir haberdir.

3 Ekim'den bu yana dekanlıkla görüşen öğrenci derneğinin çabaları, bir açık hava toplantısının ve dekan yardımcısının da katılmak durumunda bırakıldığı bir anfi toplantısının kotarılması akademik - demokratik mücadele lehine, şu sıralar pek az örneğini yaşayabildiğimiz bir başarıdır.

Öğrencilerle görüşmesinde "kantini özelleştirmeyeceğiz, devletin malını kimseye vermeyeceğiz" diyen dekan, bir hafta geçmeden "bütçemiz elvermiyor, bu yüzden de kantini ihaleye verdik, özelleştireceğiz" diyebilmiştir. Kantinin kapalı olmasının yarattığı rahatsızlık özellikle bir saatlik öğle tatilinde en yoğun yaşanırken, yağmurda soğuktan titremek ve bir bardak çay içememek öğrenciyi kızdırırken, kantinin özelleştirilmesinin kesinleşmesi de bardağı taşıran son damla oldu.

Kantinin açılması başarıdır dedik ama bunu daha da önemli kılan, "haber niteliğini veren (!)" kantinin öğrencilerce açılmasıdır.

Şimdi habere geçiyorum.

1 Kasım 1988 günü öğrenciler anfilerin, yemekhanenin duvarlarında ve kapalı kantinin camlarında "Arkadaşlar" başlığıyla, süreci anlatan duvar gazetelerini okudu. 2 Kasım sabahı ulaşılan tüm anfilerde, aynı anda birer öğrenci öğlenleyin yapılacak açık hava toplantısını haber verdi. Öğlen arası ise (saat 12 civarı) kantin önünde yapılan forumda kantinin açılması yönünde konuşmalar yapıldı. Öğrenciler beş aydır kapalı olan kantinin kapısını alkışlarla açarak içeri girdiler. Masalar sandalyeler düzenlendi, silindi. Yerler süpürüldü. Hemen orada para toplandı ve çay, şeker ve plastik bardak alındı. 3 adet küçük tüple çaylar demlendi ve içildi.

Oluşan fiili durumda kantinin içi alabildiği kadar öğrenci doluyken gelen dekan yardımcısı Prof.Dr.Sait Beken'e de çay ikram edildi. Hemen orada dernek yöneticileri öğrenci isteklerini dile getirdi. "Kantin özelleştirilmemeli", "Kantini öğrenci derneği olarak işletmek istiyoruz", "Kantinin anahtarını istiyoruz, yarın da kantini biz açmalıyız". Sait hoca öğrencilerin yanında olduğunu ve kantini "dekan İstanbul'a gelinceye kadar (!) öğrenci derneğine teslim etti"

Şu an İstanbul Tıp Fakültesi'nde başarılı bir eylem sonucu (ve tüm öğrenci derneği üyelerinin ittifakıyla) kantin açılmıştır. Ve gene öğrenci derneğince işletilmektedir.

A.Levent Özbay
İstanbul Tıp Fakültesi
Öğrenci Derneği
Başkanı

İ.Ü. öğrencileri lokanta değil yemekhane istiyor.

Üniversitedeki lokanta

Eğer bir ülkede enflasyon yıllık % 80 ve gelir dağılımı birçok Afrika ülkesinden kötü durumdaysa, üniversite öğrencileri için öğün başına 250 lira olan yemek bedelinin 400 liraya çıkması doğal gibi gelir. Ancak bu mantık zinciri ekonominin bu denli kötü işleyişini kabul edebilirsek geçerlidir. Oysa siz bir üniversite öğrencisi iseniz ve temel gereksinimlerinizden olan yemeğin bedelsiz sağlanmasını da istiyorsanız, % 60'lık zammı kolay kabul edemezsiniz, etmemeniz gerekir.

12 Eylül ile birlikte toplumun tüm kesimlerini saran "hakkını arama" fobisinden üniversite öğrencileri paylarını almış da olsalar yine de yemek zammına karşı sesler yükselmedi değil. Yemekhanelerin açılmasıyla birlikte öğrenciler tepkilerini dile getirmeye başladılar.

İlk önce Kütahya'da basına yeterince yansımayan bir açlık grevi oldu. Ancak ülkemizde idare öylesine duyarsızlaşmıştı ki, açlık greviyle kendini belli eden bir tepkinin nedenleri üzerine tartışılmadı bile. Ardından İ.T.Ü ve Yıldız Üniversitesi'nde yemek boykotları yapıldı. Buralarda öğrenci dernekleri alternatif yemek hazırlayıp boykota katılan öğrencilere dağıttılar. Bu tepkiler merkezi olmamanın olumsuzluklarıyla sürüp giderken İstanbul Üniversitesi öğrenci dernekleri ortak bir kararla "lokanta değil, yamakhane - ticarethane değil, üniversite" istiyoruz sloganından hareket ederek "parasız yemek", "yemekhane yönetiminde ve denetiminde söz hakkı" talebini öğrencilere duyurmak amacıyla anfilerde konuşmalar ve forumlar düzenledi. Buralarda yapılan konuşmalarda vergiler ve harçlarla ödenen yemek bedelini bir kez daha ödemenin tüccar zihniyete alet olmak anlamına geldiği söylendi. Üstelik UNICEF öğrencilerin yemek bedelinin % 40'ını Türkiye'ye yardım olarak verirken öğrenciler hayali ihracatçılara ve batık holdinglere verilen paralarla, "sosyal devlet" olmanın bir gereğe olarak üniversite öğrencilerine parasız yemek verilebileceğini belirttiler. Ayrıca yemekhane çalışanlarının ücretlerinin yükseltilmesinin öğrenci talepleri arasında yer alması ilgi çekiciydi. Böylece öğrenciler konuyla ilgili olarak emekçilerin sorunlarına da sahip çıkacaklarını gösteriyorlardı.

Bu kampanya sürerken, çoğulcu demokrasiyi içine sindiremeyen güçler her zaman olduğu gibi polisiye önlemler almakta gecikmediler. 26 Ekim günü yemekhane sorunuyla ilgili bir foruma katılmak için İ.Ü kapısından girmekte olan bir grup öğrenciye polis saldırdı. Öğrencilerden 10 tanesi coplanarak ve yerlerde sürüklenerek gözaltına alındı. Amaç forumu engellemekti. Nitekim forum yapılamadı ve gözaltına alınan örenciler akşamüstü serbest bırakıldı.

Tüm bu baskılara rağmen öğrenciler parasız yemeğin bir hak olduğunu söylediler. Ve hakkın verilmeyeceğini, alınacağını yinelediler.

Yıldız Üniversitesi öğrencileri:

Öğrencilere söz hakkı

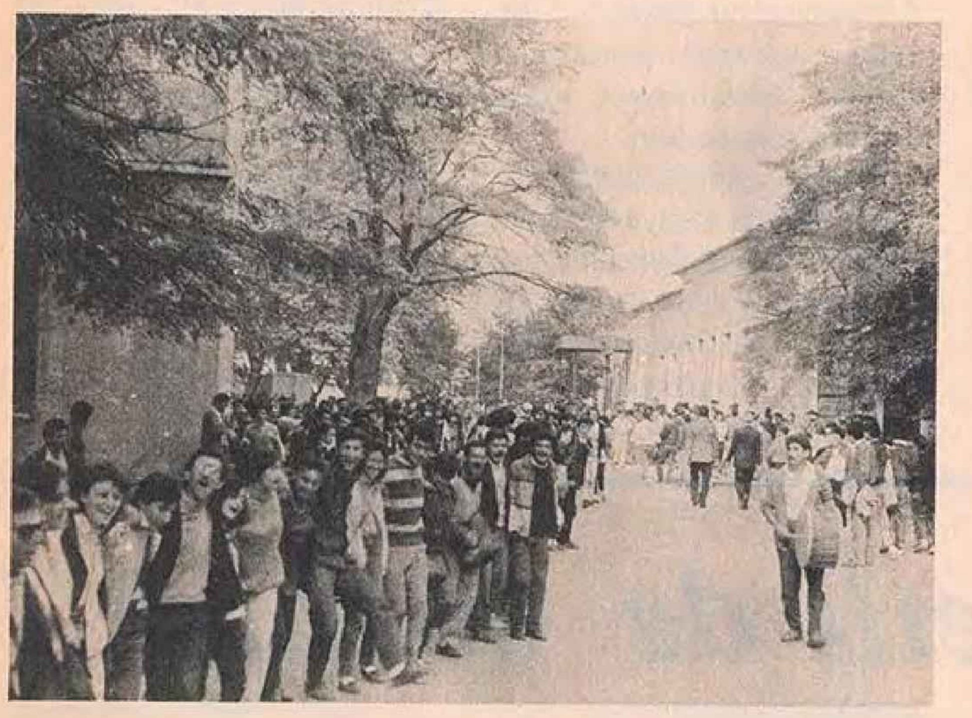
Yıldız Üniversitesi törenle açıldı. Açılışta öğrencilerin söz hakkı yine yoktu.

Açılışa katılan Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Sayın İmren Aykut "Öğrencilerden, büyük fedakârlıklarla kurulan ve yaşatılan üniversitelerde, eğitim ve öğrenimlerini en verimli şekilde sürdürmelerini" isteyerek, "sizlerin demokrat düşünen, çağdaş ve demokrat bir şekilde her konuyu tartışan, daima gerçeği arayan, muhakeme eden, okuyan ve kendini yenileyen yüreği sevgi dolu gençler olmanızı istiyoruz. Size inanıyoruz, size güveniyoruz" dedi.

Bu konuşma sırasında kendilerinin de söyleyecek sözleri olduğunu ve söz hakkı verilmediğini belirten 40-50 dolayındaki öğrenci törenin yapıldığı konferans salonunu "öğrencilere de söz hakkı" sloganıyla terkettiler.

Daha sonra bahçede kendi açılışlarını folklor oynayarak kutlayan öğrenciler dağılırken "Bilim içeri polis dışarı", "YÖK'e hayır" şeklinde sloganlar attılar.

Öğrenciler yaparsa böyle yapar

Üniversiteli öğrenciler 5 Ekim 1988 günü İ.Ü merkez bina içerisinde alternatif açılış yaptılar. 8 yıldan bu yana öğrenciler tarafından ilk kez yapılan geleneksel açılış hiçbir olumsuz etkiye yer bırakmayacak şekilde başlayıp "gençlik marşıyla" son buldu.

Üniversiteye bağlı merkez bina dışındaki fakültelerin "yemekhane açılışına dek" içeriye girmesinin yasaklandığı 5 Ekim günü merkez bina içerisindeki Hukuk, Siyasal ve İktisat fakültesi öğrencilerinin katılabildiği açılış tamamen şenlik havasında geçti. YÖK'ü hedef alan bir izlencenin yanı sıra türküler söylendi, şiirler okundu ve halaylar çekildi. Yapılan konuşmalarda ise polis - idare işbirliği kınanırken öğrencilerin örgütlenme hakkının doğal olarak varolduğu ve bunun "kısıtlanamaz" olduğu vurgulandı.

"Alternatif açılış"a dışarıdan da ilgi büyüktü. Diğer üniversitelerden gelen kutlama mesajları alkışlarla karşılanırken grevdeki SEKA işçilerinin gönderdiği mesaj gerçekten ilgi çekiciydi. Ama asıl ilginç olan; YÖK öncesi İ.Ü.H.F profesörlerinden Server Tanilli'nin gönderdiği mesajdı.

Bir saati geçen açılış töreninden sonra öğrenciler hep birlikte halay çekerek anlamsız bir nedenle içeriye alınmayan arkadaşlarıyla, merkez bina kapısının önünde buluştu. "Gençlik Marşı"yla son bulan törende öğrenciler seneye daha iyi bir açılış töreni için sözleşip dağıldılar.

İzmir İnciraltı Yurdu'nda,

TAKUNYA-ÇEVİK İŞBİRLİĞİ

Yurtlarda yaşanan "gerici disiplin yönetmeliği" uygulamalarına bir yenisi daha eklendi.

İzmir İnciraltı Atatürk Öğrenci Yurdu'nda yeni atanan "takunyalı müdür" Osman Çalışan'ın yaptığı ilk iş kız öğrencilere "çeki-düzen" vermek oldu. Bu uygulamaya göre kız öğrenciler saat 20.30'dan sonra kantine inemeyecekler, kız ve erkek öğrenciler yanyana dolaşamayacaklar ve kız öğrenciler bahçe içinde eşofman giyemeyecekler.

Yürürlüğe konulan bu uygulamaları ve yemeklerin fiyatı ila kalitesizliğini protesto eden öğrenciler 17.10.1988 tarihinde gösteri ve oturma eylemi yaptılar. Bu eylem sonrasında 10 öğrenci yurttan atıldı.

Daha sonraki günlerde yemek boykotu yapan öğrenciler "takunyalı müdür"e atılan arkadaşlarının geri alınması için gönderdikleri temsilcinin tartaklanması üzerine 21.10.1988 tarihinde "takunyalı müdür"ün de bulunduğu bir toplantı düzenlediler. Toplantıda köşeye sıkışan ve kaypak yanıtlar veren müdür çareyi elektrikleri kesip kaçmakta buldu.

Olayı protesto etmek için bahçede toplanan 1000'e yakın öğrenci "atılmalara son", "hakkımızı isteriz", "müdür istifa" gibi sloganlar attılar. Bu arada öğrencilerin basına haber vermelerini önlemek için telefonlar kesildi. Basın ancak öğrenciler tepki gösterdiğinde içeri alındı. Gösteriler sürerken saat 23.00 civarında gelen çevik kuvvet öğrencileri coplayarak dağıttı.

Bu arada yemek boykotu devam ederken Yudum Cura ve Gülay Yılmaz'ın başlattığı açlık grevi de sürüyor.

Tanrıverdi anıldı

1986 yılında İstanbul Hukuk Fakültesi'nden atılan ve geçirdiği bunalım sonucu intihar eden İsa Tanrıverdi'yi anmak için mezarı başında anma töreni yapan 25 öğrenci tutuklandı. Tanrıverdi'nin mezarının bulunduğu Eskişehir'in Yenikapan köyünde törene katılan öğrencilerin "Sol içerikli pankart açmak ve slogan atmak suçundan" tutuklandıkları belirtiliyor.

MEKTUP

K.T.Ü.'de öğrenci hareketi

K.T.Ü'de 1988-1989 öğretim yılına kadar yürütülen demokratik mücadele 1985'te bir tartışma ortamının gelişmesi, 1986 yılında dernek başvurusu ve derneğin kuruluşu 1987-1988 döneminde akademik demokratik mücadelenin filizlenip geliştirilmesi, 1988 sonlarında ise öğrenci derneğinin kapatılması olarak çok kaba bir şekilde özetlenebilir.

Dernek mücadelesi sırasında, rektörlük, valilik, emniyet üçgeninin aktif engellemelerinin yarattığı sorunlar, yaşanılan ve yaşanmakta olan bir "sarı dernek" olayı mücadelede deneyim eksiklikleri gelişkin bir mücadelenin verilesini engelleyen önemli faktörlerden bir kaçıdır.

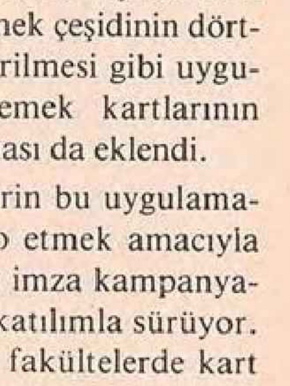
1988-1989 öğretim yılına girerken, geçmiş yıllara oranla daha deneyimli, nitelik açısından daha gelişkin kadrolar ve onları bekleyen daha zor koşullar mücadelenin genel seyrini belirleyecek etkenler...

KTÜ'deki demokratik mücadele, artık kitleselleşmenin kitleyle birlikte çalışmanın vazgeçilmez bir unsur olduğunu, ilerlemenin, eğer yapılacak bir şey varsa söz konusu olduğunu, öğrenme ve ilerlemenin özünde bitirilmiş eylem yattığını ve koşullar ne olursa olsun her zaman yapılabilecek birşeylerin varolduğunu, kitleden kopuk olarak bir takım faaliyetlerde bulunmuk ve sonra da "düşüncelerimizi özgürce eyleme geçirecek olanaklardan yoksun olduğumuz için bu tür işlerle uğraştık", zihniyetinin yanlış olduğunu açık ve net olarak görmüştür.

KTÜ'deki demokratik öğrenci hareketi geçmiş deneyimlerini gözönünde bulundurarak, öğrenci kitlesi arasında bir tartışma ortamı yaratmak zorundadır. Bu tartışma ortamı masa başı çözümlemeleri ile kalmayıp kısa zamanda akademik demokratik mücadelenin tekrar filizlendirilmesi ve yüceltilmesi amacına yönelmeli, örgütlü bileşik görüşler, öğrenci derneklerini yeniden hayata geçirmenin yollarını aramalıdır. Kitle de ayrımcılığa bölünmeye yer vermeden en iyi tek yolu bulup hayata geçirmenin uğraşı içinde teori ve pratiğini bütünleştirmeli ve "En iyi tek yol"un bulunacağı inancını ayakta tutmalıdır.

Kart al, yemek yeme

Ege Üniversitesi çapında başlatılan yemek kartı uygulaması öğrencilerin tepkisini çekti. Yemek fiyatlarının artması, yemek çeşidinin dörtten üçe indirilmesi gibi uygulamalara yemek kartlarının haftalık olması da eklendi.

Oğrencilerin bu uygulamaları protesto etmek amacıyla başlattıkları imza kampanyası geniş bir katılımla sürüyor. Ayrıca bazı fakültelerde kart almayan öğrenciler alternatif yemekler düzenliyor. Getirilen çeşitli yiyecekler yemekhane önünde sazlı-sözlü şenlik havasında yeniyor.

İzmir Devlet Konservatuvarı öğrencileri binanın yetersizliği yüzünden helalarda ders yapmak zorunda kalıyorlar.

Sevgi Soysal'dan 12 yıl sonra:

Menekşe kokulu mektuplar

Tutku Beren

Sevgi Soysal menekşe kokulu mektuplar bırakmadı ardında. Ama 12 yıl önce giderken, ardında sekiz kitap, edebiyatımızda özgün bir ses, ülkesinin kadınlarının, insanlarının sorunlarına yeni bir bakış açısı bıraktı.

Tante Rosa, soluk menekşeler arasına katlanmış mektuplar bırakarak yollara düşer. Bir pazar günü öğleden sonra ya da bir akşam üstü. Gider fabrika bacalarının, gemi düdüklerinin oraya. Tramvaylarda herkesin birbirlerinin ayaklarına bastığı, ne pardon ne merhaba, ne de günaydın demediği insanların oraya gider. Tante Rosa menekşe kokulu mektupların ardında üç çocuk bırakır, kaz kızartmalarını, her pazar koynuna giren kocayı, şapkalı komşu kadınlarını ve onların sümüklü çocuklarını bırakır. Gider menekşe kokulu mektuplara sığınarak, ardında noel şarkılarını, kiliseden dönen çocukların attığı kartopuyla delinen camı tıkadığı sol memesini, yüreğini yağ tabakasıyla örten sol memesini bırakarak.

Tante Rosa'yı bilmem tanır mısınız? Ama Sevgi Soysal'ı bilirsiniz. Tante Rosa onun bir kahramanı, biraz kendisi, biraz yaşamının bir parçası. Kahramanlar da yazarların birer izdüşümü değil midir?

Gün gelir Tante Rosa'yla Sevgi Soysal bu izdüşümünde birleşir. Bu birleşim anında Sevgi Soysal menekşe kokulu mektuplar bırakmadı ardında. Ama 12 yıl önce giderken ardında sekiz kitap, edebiyatımızda özgün bir ses, ülkesinin kadınlarının, insanlarının sorunlarına yeni bir bakış açısı bıraktı. Ve gitti kitapların "muzır" suçlamasıyla yargılanmadığı, yazarların hapse atılmadığı, ölümün hiçlikten memleketine.

Onüç öyküsünden oluşan ve 1962'de yayımlanan "Tutkulu Perçem"le yazarlık serüvenine atıldı Sevgi Sosyal. Bu serüvenini "Barış Adlı Çocuk" adını taşıyan ikinci öykü kitabıyla sürdürdü. Konusu Almanya'da geçen ve yazımın başında da sözünü ettiğim "Tante Rosa" 1968 yılında yayımlandı. Kadın-erkek ilişkisini ve evlilik olayını ele aldığı "Yürümek" yazarın ilk romanı. Bu romanla 1970 TRT Başarı Ödülü'nü aldı. Bundan sonra gelen "Yenişehir'de Bir Öğle Vakti"nde 1960'lı yıllardaki öğrenci ve gençlik hareketlerine bakışını yansıttı. Bu eser ona, 1974 Orhan Kemal roman ödülünü kazandırdı. 12 Mart döneminde Adana'da geçirdiği sürgünlük günlerinden yola çıkarak "Şafak" adlı romanını yazdı. "Yıldırım Bölge Kadınlar Koğuşu"nda ise yine bu dönemde yaşadığı tutukluluk günlerinin anılarını anlattı.

Son yıllardaki gazete yazılarından oluşan "Bakmak"ın ardından son romanı "Hoşgeldin Ölüm" gelir. Son romanıyla bir bakıma kendi ölümüne de hoşgeldin demektedir. Bu romanı ölümünden sonra yayımlandı.

Kırk yaş gibi çok erken bir yaşta yitirdiğimiz Sevgi Soysal, kitaplarında genellikle kadın sorununu işledi. Kadın duyarlılığıyla ele alıp, gözlem gücüyle oluşturduğu konuları, yeni bir üslûp ve dille okuyucuya sundu. Kahramanları Tante Rosa, Oya, Ela vb. onun kadın sorununa bakışını yansıtan kişiliklerdir. İlk kitabından son kitabına kadar, genellikle işlediği kadın sorunu aynı olmasına rağmen, soruna yaklaşım biçiminde zamanla değişiklikler gözlenmektedir. Bu değişimin kaynağını ise Sevgi Soysal'ın yaşamı ve ülkenin yaşadığı toplumsal değişim oluşturmaktadır. İlk kitaplarındaki bireysellik, varoluşçuluk felsefesi ve ona paralel gelen kadın sorununa yaklaşımındaki kişisellik, sonraki kitaplarındaki birey, toplum diyalektik ilişkisine kendini terk edecektir.

Bunun sonucunda ise kadın sorununun altında yatan toplumsallık ve bunun çözümü için gerekli olan toplumsal çözümler, kitaplarında kendini gösterir. Bu bir bakıma Sevgi Soysal'ın yazarlık çizgisinin aldığı aşamaların da göstergesidir.

Günümüzde artık Sevgi Soysal edebiyatımızda belli bir yere ulaşmış yazarlarımızdan. Gün geçtikçe kitapları, yeni okur kitlelerine ulaşıp, güncelliğini korumakta. Sevgi Soysal gitti, ardında menekşe kokulu mektuplar bırakmadı ama bir Yürümek'i, Yenişehir'de Bir Öğle Vakti'ni bıraktı.

ÖNCE MÜZİK

Müziği sadece "kitleleri ajite etmek" olarak anlayıp, popülizmin ve sıradanlığın en yavan ürünlerini dinleyerek bugüne geldik. Geçmişte söylenen "Hoşt Amerika Puşt Amerika, katil Amerika" adlı parçalardan acaba bugüne kaçı ulaştı?

Murat Gökdemir

"1 Mayıs", "Venceremos", "Hüseyin Gülmez'ler Ölmez", "Komünist Partisine Özgürlük" vb......

Evet, yanlış duymadınız, bir mitingte veya herhangi bir siyasi gurubun toplantısında değil, Grup Merhaba'nın Harbiye Açık Hava Tiyatrosu'ndaki konserindeyim. Müzik dinlemek için gittiğim bir konserde müziğin çok az ama onun dışında herşeyin fazlasıyla bulunduğu bir ortamda karşılaşmam beni, sol'un yarattığı değerlerin bugün vardığı boyutları karşısında şaşkınlığa düşürdü.

12 Eylül'le birlikte yaşanan kültürsüzleşme politikasından sol da nasibini almış bulunuyor. Sol içinde yaratılan ortak değerler hızla kayboluyor, ortaya çıkan boşluğu sol dışı değerler dolduruyor ve biz her seferinde yeni baştan başlamak zorunda kalıyoruz.

1 Ekim 1988 günü Harbiye Açık Hava Tiyatrosu'nda Grup Merhaba'nın konserine bir grup arkadaşımla gitmekteki amacım daha önce kasetlerinden tanıdığım Grup Merhaba'yı solo konserinde daha iyi tanımak ve adı bir türlü tanımlanamayan bir müzik türü içinde Grup Merhaba'nın yerini kavramaktı.

Değişik kesimlerden 2500'e yakın bir gençlik kitlesinin katılması organizasyonun iyi yapıldığının bir göstergisiydi.

Grup Merhaba sahneye çıktı, konser başladı, tam 2,5 saat sürdü. Konser bitti, bizler dağıldık. Geriye atılan sloganlar, söylenen marşlar dışında müzik adına hiçbir şey kalmadı. Ne duygularımız ortak bir atmosferde birleşip yaşamadığımız tadlar, ne de duymadığımız coşkular yaratılabildi.

Müzik eleştirmeni değilim. Sadece konserin bende bıraktığı izlenimleri anlatmak istiyorum. Yukarıda anlattıklarım eğer bir siyasi gurubun düzenlediği bir toplantıda söz konusu olsaydı diyeceğim bir şey olmazdı. Halbuki Grup Merhaba'nın konser biletinin üzerinde böyle bir çağrışım yapabilecek en ufak bir ibare yoktu. Öyleyse ben oraya müzik dinlemeye gittim ve benim gibi salt müzik dinlemek için giden, ilanını gazeteden, afişlerden öğrenip gelen bir sürü müziksever genç vardı. O halde Grup Merhaba önce yaptığı müziğe sonra da kendisini dinlemeye gelen seyirciye saygısı olmalı.

Sanatı en genel tanımıyla yaşamın kavranması ve yeniden yaratılması olarak algılıyorsak hangi alanda olursa olsun dikkatli, titiz, disiplinli ve ayrıntılara önem veren bir çalışma içinde olmalıyız. Nasıl ki bütün sanat dallarının kendine göre bir dili, ifade etme tarzları varsa, müziğin de kendi başına bir dili, uslubü vardır. Ben sinemada tiyatro izlemek zorunda değilsem, bir müzik konserinde de müzik dışı yaklaşımlarla karşılaşmak istemem. Bir müzik grubunun gerçek varlığı, onu diğerlerinden ayıran asıl özelliği, yani sanatının icrası yoksa, salt siyasi düşünce ve eğilimleri bir anlam ifade etmez.

O topluluğu da herhangi bir gençlik kulübünün amatör müzik kolu olmasından kurtarmaz. Grup Merhaba meseleyi profesyonel açıdan ele alacaksa mücadelesini kültür cephesinde sanatıyla ortaya koymalıdır. Bu onların herhangi bir düşünce ve eğilime sempati duymalarını engellemez.

Müziği sadece "kitleleri ajite etmek" olarak anlayıp, popülizmin ve sıradanlığın en yavan ürünlerini dinleyerek bugüne geldik. Geçmişte söylenen "Hoşt Amerika, Puşt Amerika, Katil Amerika" adlı parçalardan acaba bugüne kaçı ulaştı? Sözlerini yok saydığımızda ortada melodi ve orkestrasyon olarak müzik adına hiçbir şey yok. Devrimci müzik yaptıklarını ne yazık ki ancak sözlerinden anlıyoruz.

Konser boyunca ortaya çıkan aksaklıklara gelince. Grup Merhaba'nın sözcüsü Göksun boş ve çok konuşması, ucuz espriler yapması sahne hakimiyetini elinden kaçırdığı gibi, insiyatifi seyirciye bırakmasına yol açtı. Seyircinin antrakta sahneyi ve mikrafonu gelişigüzel kullanması sonucunda bir trafik anarşisinin çıkması, işin ciddiyetinin ne kadar kaçtığının göstergesi oldu. Ayrıca Grup Merhaba'nın repertuarınında bir solo konser verecek düzeyde olmadığını gördük. Ayrıca bir grup seyircinin ısrarla ve saygısızca 1 Mayıs'ı istemesi üzerine grubun sözcüsü Göksun'un "1 Mayıs'ı gerçekten bilmiyoruz"(!) onun yerine "Venceremos"u söyleyeceğiz diyerek parçaları pazarlığa döken tutumunu da doğrusu anlayamadım. Müziğe eşlik eden slayt gösterilerinin de ne görüntü ne de fotoğraf olarak müzikle uyum içinde olmaması bir başka olumsuzluk olarak ortaya çıktı.

Müzik dinlemek belirli bir kültürel birikim ve eğitimi gerektirir.İlk önce konser nasıl dinlenir onu öğrenmeliyiz. Geçmişte Ruhi Su'nun bir konserinde seyircinin olur olmaz alkışlarını protesto ederek sahneyi terkettiğini anımsıyorum. Yaptığı işin sorumluluğunu ve ciddiyetini duyan bir sanatçı tavrı ancak böyle olabilir.

Sonuç olarak yerli yersiz alkışlamaktan, herşeyi basitleştirerek slogan düzeyine indirgemekten ne zaman vazgeçeceğiz? Müzik dinlemeye gelmiş insanlara "aman allah" dedirtecek kadar müzik dışı yaklaşımlardan ne zaman kurtulacağız?

TARTIŞMA

Değerler ve eleştiri

Cahit Özkök

Dokunaklı ve etkileyici giriş kısmını bir yana bırakırsak Gençlik Dünyası'nın geçen sayısında Nurcan Akça'nın "Değerler ve Birey" adlı eleştirisinin üzerinde durulması gereken başlıca üç noktanın olduğunu söylemek istiyorum.

"Halkın yarattığı değerler" kavramı üzerinde duracak olursak, öncelikle söylenmesi gerekenin bu kavramın bugün için geçerli, söz konusu değerleri ifade ettiği, anlattığı olmalıdır. Halkın yaratıcılığı denilen olgunun nasıl, ne gibi çelişkili sonuçlar doğurduğunu hepimiz biliyoruz. Bir yandan insanlığın kazanımlarıyla özdeleştirebileceğimiz olumluluklar, öbür yandan onbaşılardan insanlığın başına bela kesilen "Führer"leri yaratan olumsuzluklar hep halk yaratıcılığının bilinen örneklerindendir. Ama bugün elimizde neyin değer olup olmadığını saptayabilmemizi sağlayacak olan bir mihenk taşı var: Sosyalist dünya görüşü. Halkın yarattığı herhangi bir şey ya değerdir ya da değildir. Bunun için halkın yarattığı değerler, "her zaman doğruyu ya da daha açık deyimiyle ileriye dönük gelişimi" belirler. Çünkü bu değerler artık insanlığa malolduğu, kalıcı yani zamana dayanıklı olduğu için bir değer olarak nitelendirilmiştir. Sosyalist dünya görüşü yukarıda saydığımız niteliklere sahip olmayan yaratıları zaten değerli bulmaz. Bunun için "toplumsal gelişimin önünde" olmayan bir kavramla karşılaştığımızda, halkın yarattığı değerlerin olumsuz, geçersiz olabileceğini düşünmek yerine, bu değeri biçenlerin dünya görüşlerini irdelemek daha isabetli ve doğru olacaktır sanırım.

Halkın yarattığı herhangi bir şey ya değerdir ya da değildir. Bunun için halkın yarattığı değerler "her zaman doğruyu ya da daha açık deyimiyle ileriye dönük gelişimi" belirler. Çünkü bu değerler artık insanlığa malolduğu, kalıcı yani zamana dayanıklı olduğu için bir değer olarak nitelendirilmiştir.

Elbette, insan değerinin ölçüsü olarak başkaları için yaptığı fedakârlık kıstas alınamaz. Kaba bir değerlendirme olur bu. Çünkü fedakârlık başat bir değer olmadığı gibi insani değerlerden sadece birisidir. İşte bu yüzden de başkaları için fedakârlık yapmanın "sosyalist olmak"la bir bağıntısı vardır. Fedakârlık, yani Türkçe karşılıklarıyla özgeçinin, esirgemezliğin, özverinin insani değerlerden biri olması nedeniyle, "insana ait ne varsa kabulüm"[1] dediğimiz için bir bağıntısı vardır.

Günümüz Türkiyesi'nde şu vurgulamayı yapmanın haklı ve önemli pratik nedenleri vardır: Fedakârlık ve benzeri diğer moral, etik değerlerin geleceğin dünyasında bugünkü önemlerinin kalmayacağı, "tarih öncesi"ne[2] ait değerler olduğunun, daha hızlı bir biçimde kavranması gereklidir. Buradan devamla özellikle sosyalistlerin tavırlarında ve düşünsel yaklaşımlarında aklın, yani bilimin egemen olması gerektiğini söyleyebiliriz.

Ama unutulmamalıdır ki bu, sosyalist insanın, yerlerine yenilerini koymadıkça varolan moral ve etik değerlerden, duygulardan arındırılmasını, içinde yaşadığı toplumdan bu anlamda kopmasını hiçbir şekilde getirmez.

Gelelim tartışmalar yaratan "Bacı" adlı çizgi-romanın sistemi değil de kurbanlarını eleştirmesinin yanlış olduğu yönündeki eleştiriye.

Öncelikle bu mantığın yanlışlığını anlatmayı sonraya bırakarak şunu vurgulamak yeterli olacaktır sanırım. Çizgiroman kahramanının devrimci bir insan olması, bir devrimcinin yaşamının çizgi-romana konu olması, sistem eleştirisinden daha az mı önemlidir? Bildiğim kadarıyla devrimciler sistemi değiştirmeyi amaç edinmiş insanlardır.

Sevgiyi yaşatmayanları değil de, sevgiyi yaşayamayanların eleştirilmesi öncelikle pek gerçeğe uymuyor. Çünkü -izleniyorsa- bugünlerde "kahramanlar" sevgiyi gayet güzel yaşıyorlar. Aslında bu pek de önemli değil. Varsayalım ki sevgiyi yaşayamayanlar konu ediliyor. Burada madalyonun diğer yüzünü de görmek gerekmiyor mu? Sevgi konusunda olsun diğer konularda uğranılan başarısızlıkların hepsinin nedeni sistem mi? Teker teker de olsa, bütün sorunları için geçerli olmasa da, işlenilen sorunları aşabilmiş insanlarımız yok mu? Yani birşeyleri değiştirebilmek -kendi özelimizde de olsa- bugünden mümkün değil mi?

"Eylülist" yazarların boş kaleye attıkları gollere tepki duymayı anlayabiliyorum ama yapıcı bir eleştiriyle yıkıcı bir eleştirinin ayırdedilmemesini ... hayır!

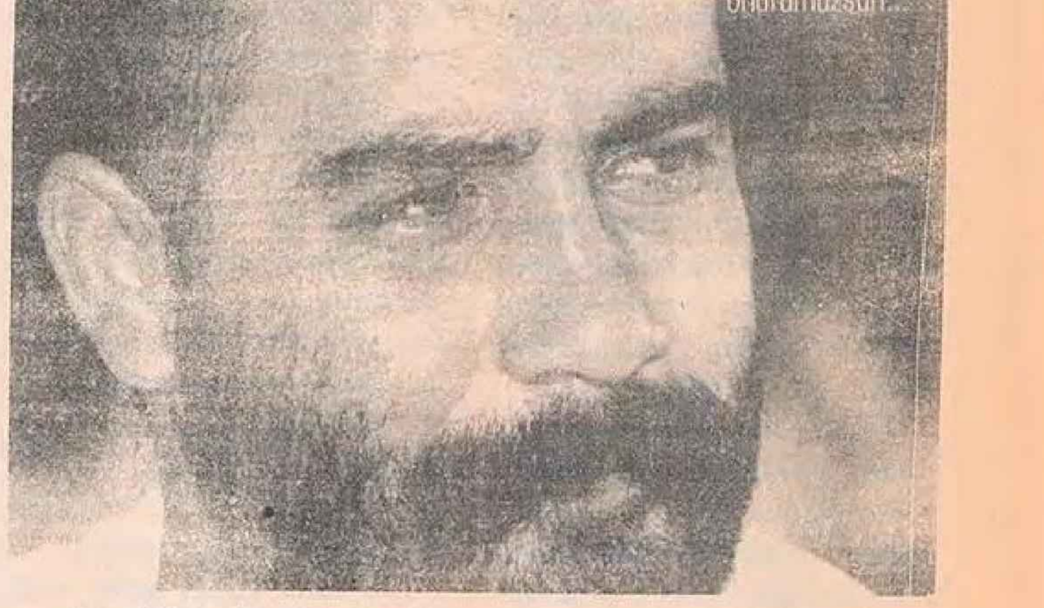
Belki de en başta yapılması gereken bir nokta en sona kaldı: Sanat ve siyaset-politika birbirlerinden farklı etkinliklerdir. Sanatçının yapıtında politik bir konuyu da işlemesi mümkündür. Fakat bu sanatla, siyaset ve politikayı özdeşleştirmemizi getirmez. Siyasal-politik bir çalışmayla, sanatsal bir çalışmanın farklı teknikleri, kuralları, yolları vs. vardır. Doğallıkla sanat eleştirisi de siyasal eleştiriyle aynı yolları tutamaz. Sanatçı amacına varmak için abartacak, küçültecek, yüceltecek, komikleştirecek hüzünlendirecektir. Bazı durumları öne çıkartacak bazılarını da geri plana atacaktır ya da es geçecektir. Yeri geldiğinde gerçekliğin sınırlarını zorlayacak, fanteziye kaçacaktır. Çok azını sayabildiğimiz sanatsal yol ve yöntemlerden bir sanatçı özgürce yararlanır. Bilindiği gibi buna yaratım özgürlüğü deniyor. Toplumcu bir sanatçıda sanılageldiğinin aksine seçeceği herhangi bir biçimi ve uslûbu kullanabilir ve bu kullanım onun toplumculuğuna gölge düşürmez. Yeter ki insanlığa ve gerçekliğe aykırı bir sonuç çıkmasın.

En son olarak da çok basit gelebilecek bir noktayı vurgulayalım: Bütün bu yazılıp çizilenler sona ermemiş bir çizgi roman için yapılıyor. "Bacı"-yı -olumlu ya da olumsuz amasağlıklı bir biçimde eleştirebilmek için sonuçlanmasını beklememiz gerekmiyor mu?

1) Karl Marx
2) Sınıflı toplumların tarihi, tarih öncesidir. -Karl Marx

Arabesk:

"Rahmetli de sollardı"

Arabeskin topluma girdiği yıllarda taşıt araçlarında yaygın biçimde görülen "yakınma" ve "mutsuzluk" sloganlarının yerini, "başkaldırı" ve "ironi" alıyor.

"Ben doğmadan ölmüşüm", "Nazar etme ne olur, çalış senin de olur", "Acele giden ecele gider" gibi "klasik arabesk" sayılan sloganlar, yerlerini "Rahmetli de sollardı", "Çok yaklaşma can lazım", "Fakir gülse kim ağlar" gibi örneklere bırakıyor. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Antrolpoloji Bölümü Başkanı Prof.Bozkurt Güvenç, sloganlardaki bu değişimin, son yıllarda arabeskte gözlenen, kendini yenileme çabaları ile ilgili olduğunu söyledi.

Güvenç, arabeskin müzik olayı olmaktan çıkıp, düşünce, söz, giyim, davranış ve yazında yer edinen bir yaşam biçimine dönüşmesi ile bir moda halini aldığını, bu yaygınlığın da arabeske çeşitlilik ve günceli yakalama özelliği getirdiğini söyledi.

Arabeskin etkilediği topluluklarda olduğu gibi kendi iç yapısında da bir değişim yaşadığını kaydeden Güvenç, sloganların, toplumsal konulara yönelmesi, güncel olayları izlemesi, absürde yaklaşan bir gülmece anlayışı taşıması, hatta saldırganlaşmasının bu değişimle ilgili olduğunu ifade etti.

Anlı, şanlı, Keşanlı

M.Necati Yıldırım

Keşanlı'nın bunca sevilip, halka mal olmasının nedenini; toplumumuzda yıllardır kanayan yaralar, zıtlıklar ve ezilenlerin acılarını bazen kara mizahla, bazen en yoğun duygusal bağlanımlarla verebilmiş, halktan, içimizden bir oyun olmasında aramak gerekir.

TRT yeni yayın dönemiyle birlikte hemen herkesi olumlu ya da olumsuz yönde hayrete düşüren bir bakış açısı, bir yayın politikasıyla ekranları doldurdu. Cem Duna ne yapıyor? Kamuoyunu son günlerde en çok oyalayan soru bu. Dikkati çeken bir başka konu da: Hükümetin canı ciğeri TRT bu dönemde birden üvey evlat oluverdi. Geniş tartışmalara yol açan "Keşanlı Ali Destanı"yla da alnına solcu damgasını yemesi uzun sürmedi. Yok efendim nerede o günler! Hem solculuk ters giden birkaç şeye parmak basmakla bitseydi son referandumda ülkenin % 65'i solcu olmuş demekti. Neyse sözü getirmek istediğim nokta TRT'yi bile bir anda "solcu" yapıveren anlı, şanlı Keşanlı Ali Destanı...

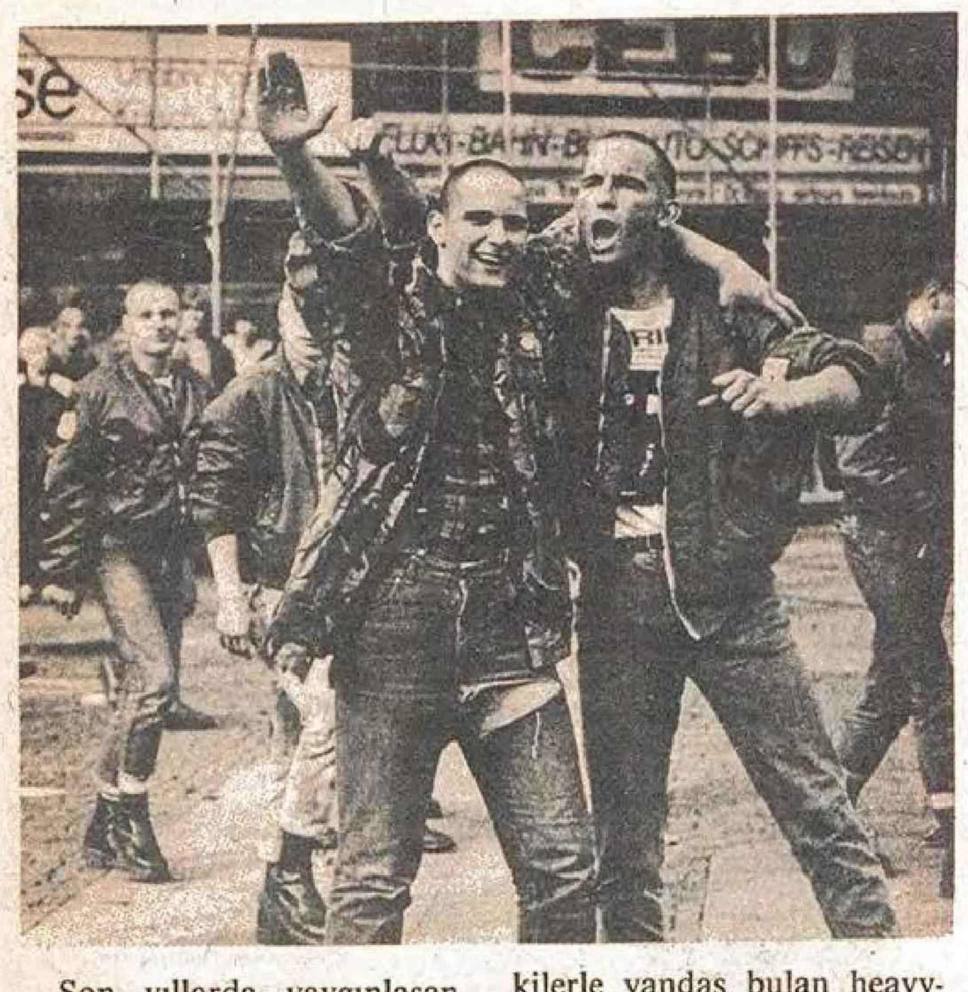
Keşanlı Ali, ilk kez 1964 yılında hemen hemen bugün televizyonda oynayan kadrosuyla Gülriz Sururi-Engin Cezar Tiyatrosu'nda sahnelendi. Büyük ilgi toplayan oyun daha sonraları sırasıyla İngiltere, Almanya, Lübnan, Çekoslovakya ve Macaristan da sergilendi. Haldun Taner'in usta kalemi ve Yalçın Tura'nın müziğiyle eşsiz bir bütün oluşturan Keşanlı Ali yüzlerce kez oynandıktan, tiyatro tarihimizdeki yerini aldıktan ve bir kez de filmi çekildikten sonra uzunca bir süre sesini soluğunu yitirdi. Ta ki iki yıl önce, Devlet Tiyatroları bu önemli esere el atıp yepyeni bir kadroyla günün seyircisi karşısına çıkarıp tanıtana kadar

Keşanlı Ali'nin en belirgin özelliği hiç kuşkusuz epik tiyatro anlayışıyla sahnelenmiş olmasıdır. 1964'te ve en son bu yayın dönemi televizyonda Genco Erkal yönetiminde sergilenen Keşanlı'nın hemen her sahnesinde Erkal'ın mükemmele yaklaşan epik yorumunu izlemek, epik tiyatronun tadına varabilecekler için gerçekten büyük bir zevk. Keşanlı'da seyirciyi oyunun akışından koparıp, aynı duyumsamaları yaratmak yerine, sahnede olup biten herşeyin bir oyundan ibaret olduğunun seyirciye hissettirilmesi -ışıkçıya atıflar, zaman zaman anlatıcının araya girmesi vb.- seyircinin eleştirel tutum almaya zorlanması ve sahne başlıklarının projeksiyon tekniklerine başvurularak altlarının çizilmesi oyunun genel epik karakteristik özelliklerini ortaya çıkarıyor. Bu arada Genco Erkal'ın politikacı tiplemesini de unutmamak gerek. Yılların epik deneyimiyle, ülkemizin en iyi Brecht yorumcusu sayılan sanatçı, bu rolüyle en geniş televizyon izleyicisi kitlelere epiği tanıtmış oldu.

Tam da bu noktada halen Şehir Tiyatroları'nda oynanan, Ferhan Şensoy'un yönettiği Keşanlı'ya da değinmek gerekir sanıyorum. Bu yıl Şehir Tiyatroları'yla TRT'nin birbirine girmesine yol açan Keşanlı, Ferhan Şensoy'un elinde sanki ilk sahnelenişinden bu yana geçen 24 yıllık süreyi bir anda kapatıvermiş görünüyor. Ferhan'ın bulvar tiyatrosu tuluat karışımı anlayışı ve kendi yorumuyla yepyeni bir soluk kazanan Keşanlı en az Genco Erkal kadar epik tiyatroyu iyi bilen Zeliha Berksoy (Zilha) ve adından son dönemde sıkça söz ettiren Erhan Yazıcıoğlu'nun oyunculuk teknikleriyle birleştiğinde ortaya çıkan eser gerçekten ziyadesiyle seyredilmeye değer bir oyun niteliği taşıyor. Diğer yandan oyunda anlatıcı görevini üstlenen Şerife Ana tipini canlandıran Suna Pekuysal, eski yorumla karşılaştırılamayacak denli yüksek bir performans gösteriyor.

Peki Keşanlı'nın bunca sevilip, bu kadar çok insana malolabilmesinin nedeni ne? Bana kalırsa bu sorunun cevabını toplumumuzda yıllardır kanayan yaraları, zıtlıkları, ezilenlerin acılarını bazen kara mizahla bazen en yoğun duygusal bağlanımlarla verebilmiş, halktan, içimizden bir oyun olmasında aramak gerekir. Haldun Taner'in böylesi bir duyarlılıkla kaleme aldığı Keşanlı'yı her ne kadar televizyon spikerleri "24 yıl öncesinin kenar mahallelerini anlatan bir yapıt" olarak değerlendirse de aynı olguların, "sinekli dağlar"ın bugün de varolduğu ve bu düzen sürdükçe de varolmaya devam edeceği gerçeğini değiştiremiyor. Keşanlı'yla bir kez daha tiyatronun nasıl, toplum bilincin yükseltici bir sanat dalı olduğunu gördük. Bu tür sanatın gelişimi, Keşanlı gibi nice oyunun sahnelenmesi hepimizin, tüm sanatseverlerin ortak dileği ve uğraşısı olmalıdır.

Heavy Metal: Öfke, vahşet ve muşta

Son yıllarda yaygınlaşan heavy-metal kültürünün simge haline getirdiği bir çok aksesuarın satıldığı Tunalı Hilmi caddesindeki bir mağaza, tüm heavy-metal meraklılarının uğrak yeri oldu.

Heavy-Metal'e özellikle son 4 yıl içerisinde daha çok ortaokul ve lise gençliğinin ilgi gösterdiğini bildiren Tekin, müzik anlayışından çok, taşıdığı tepkilerle yandaş bulan heavy-metal'in ülkemizde ve dünyada salgın haline gelmesinin nedenlerinin çok farklı olduğunu ifade etti.

Tekin, kendilerinden en çok istenen aksesuarın muşta olduğunu, özellikle alt gelir diliminden gelen gençlerin daha hırçın ve vahşi şeyler aradıklarını kaydetti. Özenti ve farklı davranma tutkusunun da, heavy-metal'in yaygınlaşmasında etkili olduğunu belirten Tekin, çok sayıda gencin hangi aksesuarları alması ve neler dinlemesi gerektiğini kendilerine sorduğunu bildirdi.

Tekin'in verdiği bilgiye göre, heavy-metal mağazasında en çok trash-çöp, Iron Madien, Scorpions, Anthrax Topluluklarının ve Ozzy Osburn'un kasetleri, her türlü çivili bileklik ve metal aksesuar ile plak kapaklarının orijinal görüntülerinin yer aldığı t-shirtler satılıyor.

Ozzy Osburn'un konserlerinde çivili ayakkabılarla sahnedeki civcivleri ezmesinin sadece şov olduğunu kaydeden bazı heavy-metalciler de, bir konseri sırasında Ozzy Osburn'un sahneye atılan bir yarasanın kafasını ısırarak koparmasını, "Çığlıkla kendinden geçen, tepkisini ortaya koyan sanatçı onu oyuncak sanmıştı. Konserde böyle şeyler olabilir" diye değerlendirdiler.

Her ekonomik kesimden ilk gençlik gruplarının benimsedikleri heavy-metal kültürü, tepkilerin müzikteki hırçın yansıması olarak kabul ediliyor.

GENÇLER İÇİN YAZDILAR

Sorun öğüt verenlerin çok, örnek olanların az oluşu

Onat Kutlar

Gençlerde bir kimlik bunalımı olması son derece doğaldır. Çünkü hep bildiğimiz gibi insan ne olacağı önceden tayin edilmiş bir varlık değildir. Marks'ın dediği gibi, "Tarihin kendi elleri kolları yoktur, tarihi tabi ki insanlar yapar. Kendi tarihlerini de." Bu oluşma sırasında insanın çeşitli yaşlarda seçim bunalımlarından geçmesi son derece doğaldır. Elbette karşısında bir kısmı verili olan, bir kısmı verili olmayan çeşitli yaşam alternatifleri vardır. Bunlar karşısında her an seçme durumundadır. Gençlerin bir kimlik bunalımıyla karşılaşması bu bakımdan son derece doğal. Ülkemizde daha da doğal. Çünkü özgür biçimde seçimlerini engelleyen çok sayıda baskı ile karşı karşıyadırlar. Bunun içine feodal baskılardan, ideolojik baskılara, aile baskılarından toplumun yarattığı moraı baskılara kadar çok sayıda baskı unsurunu koyabiliriz. Tabi çeşitli yasaları, kuralları vs.'yi de, eklemeliyiz. Bu kadar baskı altında bulunan bir insanın kimlik bunalımı ile karşılaşması daha da doğaldır.

Ancak, şuna inanıyorum ki, toplumumuz genç bir toplumdur, dolayısıyla kimlik sorunu sadece yaşı genç olanlarımızın değil bütün toplumumuzun sorunudur. Bu konuda bütün genç toplumlarda olduğu gibi dinamiklerin şiddetli oluşu, güçlü oluşu bu bunalımın da şiddetini artırmaktadır. Göz önünde tutulması gereken tek şey, -benim tabi hiç kimseye özel bir öneride bulunmak gibi bir niyetim ve amacım yokşudur: İnsanların tutarlı bir biçimde üretken olabilmeleri. Tutarlılıktan neyi kastediyorum? İnsan değişir ama bu değişimin de tutarlı bir değişim olması gerekir. Keyfi değişimler olmaz. Çünkü insan keyfi değişimlerin kendi kendine de hesabını veremez. Bugün ak dediğim şeye yarın hiçbir neden yokken kara diyorsam, bugün ak dediğim şeye sadece küçük menfaatlerim yüzünden kara diyorsam, ya bunları çıkarlarım yüzünden yaptığımı açıkça ifade edebilecek kadar cesur olmalıyım; ya da böylesine keyfi değişimlere uğramamalıyım. Ama gelişme keyfi bir değişme değildir. Hiç kuşkusuz insan yapısı -Darwin'e kadar geriye gitmeyelim ama -ilkel ilkçağ insanından günümüze kadar sürekli gelişmiştir. Çok büyük bir bilginin, Gordon Child'in dediği gibi "Hiç bir dönemin en çukur noktası bile daha önceki bir dönemin en yüksek noktasının altında değildir." Toplumsal bir ilerlemeye gözü kapalı inanıyor değilim. Bunun bir doğa zorunluğu olduğuna da inanıyor değilim. Ama şuna inanıyorum ki insanlar arasındaki bilgileşim, iletişim ve eğitimdeki güç arttıkça insanların zaman zaman yanlışlara düşseler bile bulacakları daha insani yollar hiç kuşkusuz bir önceki dönemin yüce gibi görünen bir takım noktalarının daha üstünde olacaktır. Bu insan toplumlarının içinden geçtikleri tarihsel sürecin de bir sonucudur. Bütün bunlardan çıkarmak istediğim sonuç şu: Gençler elbette bir takım çıkış yolları bulacaklardır. Ama bu çıkış yollarının kolay, kestirmeci- hangi anlamda olursa olsun-, zahmetsiz ve de topluma sırt çeviren ya da kendi kişiliklerine sırt çeviren bir takım yollar olmamasına dikkat etmelidirler. Bence sorunlarımızdan birisi de, önemli bir sorunumuzda, toplumumuzda gençlere öğüt verenlerin çok oluşu ama buna karşılık örnek oluşturabilecek kişiliklerin az oluşudur.

Evet, gençlerimizin önündeki en temel sorun, son yıllarda üzerinde sık sık durulan bu birey ya da bireyleşme ya da bir başka deyimle bireyin kendini oluşturması sorunu.

Sanıyorum ki özellikle Amerikan bakış açısının ve gelişmiş tüketim toplumlarındaki egemen ideolojinin üzerinde çok durdukları ve de kendi gençlerini büyük ölçüde etkiledikleri bu kaygının baskısı altındayız.

Geçen yıl Ocak ayında, Fransa'nın Grenoble kentindeki çeşitli demokratik kuruluşların, ortak olarak örgütledikleri bir Türk Kültür Değerleri Haftası'nda hazır bulunduk. Orada Nazım Hikmet'ten genç ozanlarımıza kadar bir çok ozanımızın şiirleri okundu, filmler gösterildi, sergiler açıldı. Orada özellikle Pablo Neruda Kitaplığı'nda, Jan Vilar Lisesi öğrencileriyle ve öğretmenleriyle yaptığımız bir söyleşiyi unutmam olanaksız. O sohbet sırasında bir ara öğretmenlerden biri, bir cümlenin içinde birey sözcüğünü kullandı. Bunun üzerine genç öğrencilerden biri öğretmenin sözcüğünü düzeltti: "Düşüncenizi anlatmak için birey sözcüğünü kullanmak zorunda değilsiniz. Niçin kişi sözcüğünü kullanmadınız?".dedi. Bu uyarı benim çok dikkatimi çekti. Çünkü o genç öğrenci de biliyordu ki bir karaktere sahip olan, bir kişiliği oluşmuş olan, kendi kararlarını, yargılarını veren, seçen, özgür bir biçimde düşünen insan tekine mutlaka bir birey demek gerekmiyordu. Tam tersine insanlığın uzun gelişim çizgisi içinde böyle bir birim için kullanabilecek çok daha gelişmiş, çok daha anlamlı bir sözcük vardı: Kişi. Çünkü birey, hiç unutmayalım ki bütün bir burjuva felsefesinin, kapitalist yaşam anlayışının, vazgeçilmez öğesi olarak karşımıza çıkar. Bireycilik ya da bireysellik bu sözcüğün türevleri arasında yer alır. Bireycilik aynı zamanda egoizmi, egosantrizmi (benmerkezciliği) içerir. Oysa kişi, kişiliği oluşmuş olan insan, o kişiliği oluşturan bütün öğeleri içinde taşır. Bunların içinde toplumsal öğeler çok ağırlıklı bir yer tutar.

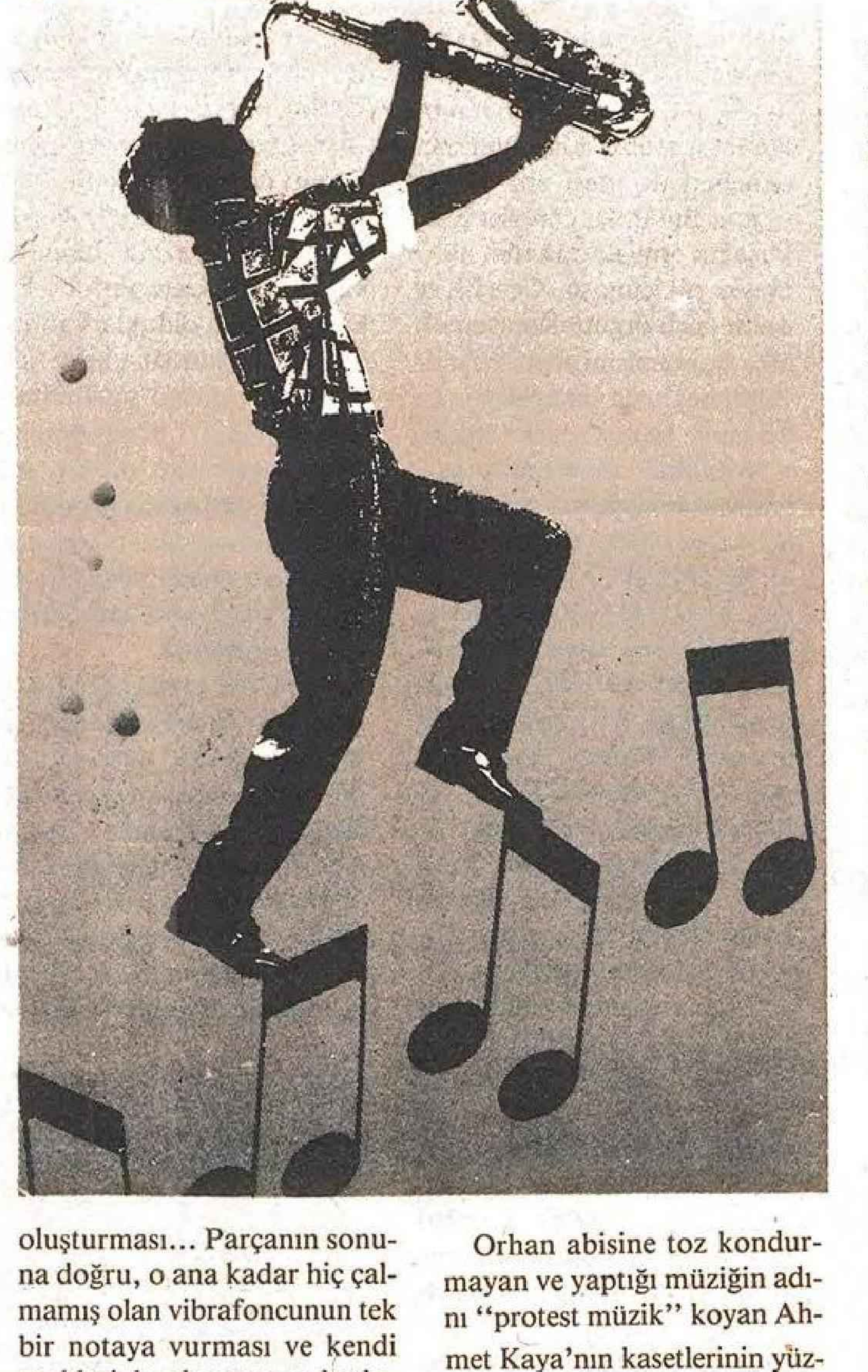
Genellikle ağır baskılardan geçen, oldukça ataerkil yöntemlerle geliştirilen, cinsellikten düşünsel yapısına kadar bütün yönelimleri sınırlanan, baskılar altında tutulan genç insanlarımızın bu sınırlamalara, bu baskılara karşı çıkması son derece doğaldır. Bu tür baskıların içinde hiç kuşkusuz benimsemediğimiz, mutlaka aşılması gerekli bir durum olarak gördüğümüz sekterizm de vardır. Sekter bir düşünce biçiminin insanın kişiliğini özgür bir biçimde oluşturamamasında önemli engellerden biri olduğunu biliyoruz. Dolayısıyla bütün bunları söylerken kişinin, özgür insanın oluşmasına engel olan baskıcı, kalıplaşmış, değiştirilemezmiş gibi görünen doğmatik bir takım bakış açılarını herhangi bir biçimde benimsiyor değilim. İnsan kişiliği hem kendi varlığının bilincinde olarak hem de toplumsal bir varlık olduğunu unutmaksızın o toplum içinde ve aynı zamanda o toplum yararına kendi kişiliğini geliştirmenin yollarını bulabilir.

Bence son dönemde karşımıza çıkan ikilem, sekterizm ile ben merkezci, bencil bir bireycilik arasında bir seçim yapmak değil. -Gençlerimiz için önemli bir noktanın altını çizmek istiyorum- Tersine her iki yanlışa da düşmeksizin kişiliğini özgür bir biçimde ama toplumsal bir varlık olarak geliştirmektir.

CAZ yapma

Ünsal Aydın

Afrika sahillerinden zincirlenerek gemilere bindirilmiş köleler Güney Amerika'ya götürülüyordu. Belki de, geminin içinde Armstrong, Goodman, Gillespie aileleri, birbirlerine blues şarkılar söylüyordu. Ve bu blues efendi'nin tarlasında iş ezgileri, "özgürlük şarkıları" olarak yineleniyordu. Hıristiyanlığı yaymak için yanlarına gönderilen misyonerlerden aldıkları ayinlere "öfkeli halk" ezgisini katan ve bunu kendi ritmlerine adapte eden köleler, iç savaş sırasında bando aletleriyle tanışıyorlar ve Afrika Halk Türkülerini, bando müziğini, İngiliz din müziğini ve kendi din müziklerini -spiritual- "çalgı müziği" potasında eritip caz'ı ortaya çıkarıyorlar. Hüznün müziğini...

Doğaçtan çalma (emprovisation) ya dayanan bu müzik, 1860'lı yıllardan bu yana sürekli kendisini yeniliyor ve/veya doğaçlamanın kaynaklandığı bireysel duygulanım ve kavrayış, caz'ı geliştiriyor. Caz sürekli gelişecek ve içerdiği ritmler her geçen gün zenginleşecek. Çünkü; kaynağını, belli formlar üzerinde doğaçlama yapan ve o'nu, bu içselliğin belli belirsiz bir yerinde yakalayıp, dinleyeni de beraberinde sürükleyen insandan alıyor.

Sahnede, solo bir giriş yapan tenor saksafonun ezgisini, davulun, elektro gitarın, kontrobasın ve vibrafonun yakalaması -farklı temalarda- ve bu birlikteliğin yeni bir armoni oluşturması... Parçanın sonuna doğru, o ana kadar hiç çalmamış olan vibrafoncunun tek bir notaya vurması ve kendi renkleriyle oluşmasına katkıda bulunduğu resmin bitmesi... Çizilen bu resmin dinleyicilerde ayrı ayrı kompozisyonlar oluşturması... Bireyselden kolektif sesliliğe doğru giden bu doğaçlamanın anlaşılması ve o'nunla birlikte rezonansa gelmek, ancak cazın bilinmesi ve iyi bir müzik kulağımızın olmasını gerektiriyor.

Orhan abisine toz kondurmayan ve yaptığı müziğin adını "protest müzik" koyan Ahmet Kaya'nın kasetlerinin yüzbinler sattığı, Abisi'nin TV'den bas bas bağırdığı, çoksesli müziğin çok kemanlı müzik zannedildiği, klasik müzik dinlemenin entellik kabul edildiği ve ilerici kesimlerin büyük bir çoğunluğunun tek sesli müziğe ilgi gösterdiği bir müzik ortamında cazı sevdirmeye çalışmak zor. Hem de çok zor.

Son zamanlarda, İstanbul Festivali, Bilsak Caz Festivali ve Parliament Jazz ile adından söz ettiren caz, ülkemizde pek tanınmıyor. Bu gidişle de tanınacağa da benzemiyor. Bir gençlik yayınında cazdan söz etmek, cazı tanıtmak, cazı dışlayan bu ortamda önemli bir görev. Bu çürümüş ortam aşağıdaki gibi sonuçlanan konuşmaları yaşattırıyor bizlere:

-Kardeşim, bak, ulusal motifler üzerine çizilmiş ve onulmaz bir duyarlılıkla işlenmiş caz evrensel bir müziktir. Ve dünyanın her yerinde insanları, kendi içlerindeki hüzne, sevince, aşka ve savaşa yöneltmektedir. İlla ki caz yapalım demiyorum. Neden halkların kendi dinamiklerinin belirlediği müzik formlarından kalkıp evrenselliğe ulaşmak gibi bir çabanız yok.

(diye sorulduğunda bir müzisyen ya da bir müzik dinleyicisine, büyük bir çoğunluk, arabesk bir tonda, tok ve net bir sesle şöyle yanıtlıyor.)

-Caz yapma anam!

Neyse, siz bu potansiyel devrimci-arabesk çoğunluğun farkında olun, onlarla sürekli tartışın, eleştirin fakat caz konserlerini kaçırmayın ve o'nu tanımaya çalışın. Ülkemizde caz konserleri ne kadar pahalı olsa da bir yerlerden bulup buluşturun, demeyeyim. Sonra bana "caz yapma" dersiniz.

Güney Afrika'da Mandela'nın, Harlem'de Michael'ın ve Türkiye'de Dawkins'in hayatına atılmış neşterdir caz. Duyguların ve insanların özgürlüğüdür. Onun için bir kez daha, Yeea!

Ekim'den Perestroika'ya

Engin Gümüşoğlu

Çağımızın, hatta insanlık tarihinin bu harikulâde olayının irdelenmesi, belkide insanın insan üzerindeki sömürü ve baskısı ebediyen ortadan kalkıncaya dek tekrarlanarak sürecektir. Ve muhtemelen ondan sonra herşey "Ekimden Önce-Ekimden Sonra" biçiminde tarihteki gerçek yerini alacaktır.

Ekim'i bitmemiş bir devrim olarak yaşatan gerçek ne büyüleyici macerası ne de destansı kahramanlığıdır. Yeni ve gerçek bir yaşam tutkusu onun evrensel gücüdür. Perestroika'nın tutkusu da tamı tamına budur. Bunun için cesaretle, genç arkadaşlarıma perestroika'yı okuyup, öğrenerek işe başlamalarını öneriyorum.

"Yoldaşlar, öncülük yolumuz uzun ve zordu. Hiçbir kısa analiz onu kavrayamaz.

Eski dünyanın, Birinci Dünya Savaşı'nın, İç Savaş'ın ve müdahalelerin maddi ve manevi yükü vardı. Değişimin ve insanlarda bununla ilgili umutların yeniliği, yeni ve olağanüstünün bizleri etkisi altına alma hızı ve çapı, bize, geriye bakıp düşünme zamanı bırakmadı.

Devrimci fırtınalarda, özel bir rol oynayan, öznel etmenler vardı. Devrimci dönemin aşırılıklarından körüklenen, çoğu kez geleceğe ilişkin basit ve açık düşünceler vardı. Ve yeni bir yaşam için mücadele edenlerin bunu mümkün olduğunca çabuk ve iyi bir biçimde gerçekleştirmek için saf ve ateşli çabaları söz konusuydu.

Geçmiş -kahramanlığı ve dramıyla- çağdaşlarımızın heyecanlanmasını önleyemiyor. Tarihimiz tektir ve geri döndürülemez. Nasıl duygular uyandırırsa uyandırsın, o bizim tarihimizdir ve biz onu bağrımıza basıyoruz.

Bugün, dünyayı sarsan o Ekim günlerine dönüyoruz. Onlarda sağlam bir manevi destek ve öğretici dersler arıyoruz ve buluyoruz. Tekrar tekrar Ekim Devrimi'nin, sosyalist tercihinin doğru olduğunu görüyoruz."

Büyük Ekim Devrimi'nin 70. yıldönümü kutlamalarında yaptığı tarihi konuşmasında Mihail Gorbaçov bunları söylüyordu. Gorbaçov, "Yolumuz Ekimin Yolu Öncülerin Yoludur" diyordu.*

Bu kısa sayılmayan alıntı ile yazıya başlamanın nedeni, Ekim ile Perestroika arasındaki bağlantıyı göze batırmak içindir. Çünkü, burjuva basını ve bazı sol yorumcular farklı niyetlerle Perestroika'yı ve yaratıcısı Gorbaçov'u Ekim'in ideallerinden vazgeçtiği şeklinde değerlendiriyorlar.

Çağımızın, hatta insanlık tarihinin bu harikulâde olayının irdelenmesi, belki de insanın insan üzerindeki sömürü ve baskısı ebediyen ortadan kalkıncaya dek tekrarlanarak sürecektir. Ve muhtemelen ondan sonra herşey "Ekimden Önce Ekimden Sonra" biçiminde tarihteki gerçek yerini alacaktır.

Aradan 71 yıl geçtiği halde yaşayan insanların büyük çoğunluğunun halen farkında olmadığı bu olayın böylesine büyük çapta görülmesi bir abartma veya yanılsama olamaz mı? Niye ille de Ekim'e göre kendimizi yenilemek zorundayız? Fırtınalı Ekim günleri ile aramızda 71 yıllık bir devrimler tarihi olduğuna göre bunu başarmak mümkün mü?

Bu izleyeceğimiz yola bağlı. Seçeceğimiz yolun ya da yöntemin yanlışlığı halinde, bu büyük insanlık olayının dışında kalmak gibi telafisi imkansız ağır bir bedel ödeyebiliriz. Ben, yirmi yıl öncesine oranla genç arkadaşlarımın önünde kaçırılmaz güncel bir olanağın doğduğuna inanıyorum. Bu Perestroika'dır. Ne ilgisi var diye itirazla sorulabilir. Cevabım hem evet, hem de hayır'dır. Hayır, çünkü, önderi, partisi ve kendisi, yani bütün zenginliği ile Ekim, ikinci bir yoruma gerek kalmaksızın ışıl ışıl ortada duruyor. Evet, çünkü, Ekim'in sonuçları, en gerçek ve en gelişmiş haliyle Perestroika'da yeniden ifadesini buluyor.

"Çok kere, Perestroika'dan ne beklediğimiz soruluyor. Nihai hedeflerimiz nelerdir? Kesin ve ayrıntılı bir yanıtı pek veremeyiz. Kehanette bulunmak ve perestroika süreci içinde inşa ettiğimiz kamu binasının bütün mimari unsurlarını önceden yerleştirmeye çalışmak bizim yolumuz değildir.

Fakat, prensip olarak şunu söyleyebilirim ki, Perestroika'nın nihai sonucu bizim için bellidir. Sovyet yaşamının bütün yönlerinin baştan aşağı yenilenmesi demektir. Sosyalizme, en ileri sosyal örgütlenme biçimlerini vermek demektir. Ekonomik, sosyal, politik, manevi gibi temel yönleriyle sosyal sistemimizin insancıl tabiatının tam olarak sergilenmesi demektir.

Perestroika'nın büyüklüğü daha şimdiden, gerçek yaşama eleştirel ve özeleştirel yaklaşımın sosyalizm için "olmazsa olmaz" bir önkoşul olduğunu kavratmasıdır.

Bir kere daha belirteyim: Perestroika bir çeşit aydınlanma veya vahiy değildir. Yaşamımızı yeniden yapılaştırmak demek, yenilenme ve hızlanmanın objektif gereğini anlamak demektir. Ve bu gerek, toplumumuzun kalbinden doğmuştur. Özünde, perestroika, sosyalizm ile demokrasiyi birleştirmesi gerçeğinde yatıyor ve Lenin'in, gerek teoride, gerek pratikte sosyalist yapılaşma felsefesini yeniden canlandırıyor. Gerçek devrimci ruhu ve geniş kapsamı ile Perestroika'nın özü budur."**

Eski ve çürümüşün bitişi, yeni ve canlı olanın başlangıcı olarak Ekim, o büyük görkemliliği içinde insanoğluna yalın, basit bir şey sunmuştur: Yeni ve gerçek bir yaşam. Ve bu yaşamın vazgeçilmez evrensel ölçüleri...

Ekim'i bitmemiş bir devrim olarak yaşatan gerçek ne büyüleyici macerası ne de destansı kahramanlığıdır. Yeni ve gerçek bir yaşam tutkusu onun evrensel gücüdür. Perestroika'nın tutkusu da tamı tamına budur. Bunun için cesaretle, genç arkadaşlarıma perestroika'yı okuyup, öğrenerek işe başlamalarını öneriyorum.

Gerçi potansiyel bir tehlike yolun başında duruyor. Bu tehlikenin boyutlarının kavranması için Ekim sonrasının çok değerli bir dersini unutmamak lazım. Olay şu, bir kısım insanlara göre Ekim Devrim'i öngörülmeyen bir yerde, Rusya'da gerçekleşmiştir, bu nedenle daha çok Rusya'ya özgü bir olaydır, diğer kimi insanlar da Ekim'in tek bir ülkede, üstelik de bir hayli geri bir ülkede gerçekleşmesinin yol açtığı yeni problemleri yeterince dikkate almamışlardır.

Daha şimdiden perestroikayı Sovyetlere özgü bir olay olarak görme eğiliminde olanlar çıkmıştır. Yine, perestroikayı kendi asli unsurundan, Sovyet dinamiğinden koparарak, "her derde deva bir ilaç" gibi gören taklitçi yaklaşımlar türemiştir.

Perestroika'nın da daha baştan bu şekilde algılanması ihtimali vardır. Daha şimdiden perestroika'yı Sovyetler'e özgü bir olay olarak görme eğiliminde olanlar çıkmıştır. Yine, perestroika'yı kendi asli unsurundan, sovyet dinamiğinden kopararak, "her derde deva bir ilaç" gibi gören taklitçi yaklaşımlar çoktan türemiştir.

Her nedense bizim ülkemizde Ekim ile sonraki 71 yıllık yaşamı arasına adeta bir duvar çekildi. Ekim'in destansı yanı herkesi büyüledi ve sosyalizmin gerçek karakterini ve karşılaştığı sorunları anlayıp, kabullenmemiz hep zor oldu. Sosyalizmin kendi kendine uyum içinde gelişeceği gibi boş bir iyimserlik, en zor olanın artık geride kalmasının yarattığı rehavet, önce Sovyetler'i, sonra da bütün dünyayı sardı. Perestroika'nın büyüklüğü daha şimdiden gerçek yaşama eleştirel ve özeleştirel yaklaşımın sosyalizm için "olmazsa olmaz" bir önkoşul olduğunu kavratmasıdır. Sosyalizmin hayat kaynağında, kendi kendine özeleştirel bir tutum alabilmesi yatmaktadır. Bunsuz bir sosyalizmin hep eksik ve hep çarpık olacağını artık kavramının zamanıdır. Perestroika'yı benimseyenler bakalım bunu başarabilecek mi?

İster Ekim'i, isterse Perestroika'yı okurken olsun çabamızın ana yönelimi evrensel olanı, yani çağdaş bir insan olarak hepimizi bağlayan gerçek, vazgeçilmez öğeleri arayıp, bulmak olmalıdır. Belki o zaman sorulara kolaycı olmayan kapsamlı, tatmin edici yanıtlar verebiliriz.

* Ekim ve Perestroika: Devrim Sürüyor. Bilim Sanat Yay.
** Perestroika-Güneş Yay.

Sovyet gençliği

Emine Çakmakçı

Tüm Rusya yıkıntılar içindeydi. Gençlik ve onun öncü örgütü Komsomol, ülke ekonomisini adeta yoktan var etme, hızla sanayileşme ve devrimi pekiştirecek köklü sosyo-politik dönüşümleri gerçekleştirme yolunda tüm yaratıcı katkısını gerçekleştirmeliydi, gerçekleştirdi de.

Sovyet gençliğinin en ileri unsurlarını bünyesinde toplayan Komsomol, genç insanların işçi sınıfının bilimi ile donanmaları için sürekli çaba gösterirken, onların somut pratik içinde de yetişmeye ve sosyalizmin kuruluşuna katkıda bulunmaya yöneltti.

Sovyet gençliğinin sosyo-politik öncüsü Genç Komünist Birliği (GKB) ya da yaygın adıyla Komsomol, kuruluşunun 70. yıldönümünü kutluyor. GKB'nin kuruluşu Ekim Devrimi'nin ardından 29 Ekim - 4 Kasım 1918'de toplanan Tüm-Rusya İşçi ve Köylü Gençler Birlikleri Birinci Kongresi'nde ilan edilmişti. Bu kongreye genç Sovyet cumhuriyetlerinden 120 değişik devrimci örgütü temsilen 195 delege katılmıştı.

Komsomol'un kuruluşu yalnızca ülkenin sosyo-politik yaşamına katkıda bulunmakla kalmadı, uluslararası gençlik hareketine de önemli etkilerde bulundu. Sovyet gençliğinin en ileri unsurlarını bünyesinde toplayan Komsomol, genç insanların işçi sınıfının bilimi ile donanmaları için sürekli çaba gösterirken, onları somut pratik içinde de yetişmeye ve sosyalizmin kuruluşuna katkıda bulunmaya yöneltti.

GKB Sovyet gençliğinin çok yönlü yetişmesi için, pekçok girişimlerde bulundu, bugün de sürüyor. Özellikle Sovyet toplum yaşamının her yönünü kucaklayan yeniden yapılanma hamlesinde gençliğin katkıları ve yeni rolü, Komsomol 20. Kongresi'nde ele alındı.

1917 Devrimi'nden sonra tüm Rusya yıkıntılar içindeydi. Dünya Savaşı'nın ardından üç yıl süren iç savaş ve dış müdahale döneminin yıkımı yaşanıyordu. Bir yandan savaş yıkıntılarının en kısa zamanda onarılması, diğer taraftan toplumun sosyalist dönüşümünün temelleri atılması söz konusuydu. Bütün bu görevler genç kuşağın omuzlarına tüm ağırlığıyla yüklenmişti. Gençlik ve onun öncü örgütü Komsomol, ülke ekonomisini adeta yoktan var etme, hızla sanayileşme ve devrimi pekiştirecek köklü sosyo-politik dönüşümleri gerçekleştirme yolunda tüm yaratıcı katkısını gerçekleştirmeliydi, gerçekleştirdi de. 350 binden fazla GKB üyesi birinci beş yıllık plan döneminin (1928-32) temel endüstri ve yapı projelerinin kuruluşunda görev aldı. 1920'lerin sonlarında otuz yaşın altındaki genç insanların % 80'i kırlık bölgelerde, köylerde yaşıyordu. Bunların bir milyondan fazlası Komsomol'a katılmıştı. Kolektif çiftliklerin kurulmasında, tarım işletmelerinin oluşturulmasında GKB'lilerin katkısı ile kolektif çiftliklerin "Komsomollar" ya da "Komsomol'un Şafağı" gibi isimler taşımasından da kolayca anlaşılabiliyor. 1928'de kolektif çiftliklerdeki Komsomol üyesi sayısı 36 binden, 1931'de 850 bine yükseldi. GKB üyelerinin etkinliği o yıllardaki şiar ve afişlerden de izlenebilir. Örneğin 1930'ların başındaki popüler slogan "GKB'li Traktör Sürmeyi Öğren" ya da köylü gençlik okullarının okuma-yazma öğretme hamlesi bunlar arasındadır. Genç Komünistlerin okuma-yazma bilmeyen yetişkinlerin eğitimine katkı için kurulan fona, 1928 yılında gönüllü çalışmayla 10 milyon ruble sağladıkları ya da okuma-yazma ve politik eğitim kurslarında öğretmen olarak vazgeçilmez rol oynadıkları da belirtilmelidir. 1939'a varıldığında ülkede hemen hiç okuma-yazma bilmeyen kalmamıştı. Gençlerin bu kez karşı karşıya oldukları görev, faşizmin saldırısına karşı sosyalist anayurdun savunulmasına katılmaktı. Komsomollar ordu ve partizan birliklerinde yerlerini tereddütsüz aldılar. Sonra bir kez daha savaşın yıkımını ve yeniden onarımı yaşadılar ve Komsomol safları sürekli güçlendi.

GKB'nin kurulduğunda 22 bin kadar olan üye sayısı, hızla arttı. 1918-1920 yılları arasında karşı devrimci saldırıya karşı, iç savaşta çarpışan Komsomol üyelerinin sayısı 200 binden fazlaydı. Geçen 70 yıl boyunca Komsomol saflarına katılanların sayısı 170 milyonu buluyor. Mevcut durumda Leninist Komsomol'un 40 milyondan fazla üyesi var. Sovyetler Birliği'ni oluşturan 100'den fazla ulus, milliyet, etnik gruptan genç kadın ve erkekler Komsomol çatısı altında biraraya geliyorlar. Üyelerinin % 35'ini işçiler, % 7,4'ünü kolektif çiftçiler, % 17,7'sini diğer ücretliler, % 38'ini öğrenciler oluşturuyor. Özellikle son yıllarda üyelik koşullarının daha titizlikle ele alındığı gözleniyor. Üyelerin % 53,3'ünü kadınlar oluşturuyor. Kadın üyeler tabandaki Komsomol örgütlerinin % 60,2'sinde, semt ve şehir GKB komitelerinin % 42,1'inde, yöre ve bölge komiteleriyle, Birlik Cumhuriyetleri GKB Merkez Komitelerinin % 27'sinden fazlasında yönetici konumda bulunuyorlar. Komsomol'un 82 milyon tirajlı 230 süreli yayını ve üç basımevi bulunuyor. Ülkenin iç ve dış politikasıyla ilgili konularda toplantılar gerçekleştirmek üzere her yıl 200'den fazla ajitasyon otobüsü ülkenin en uzak köşelerine gönderiliyor; bu amaçla helikopterlerle ajitasyon ekipleri de sevkediliyor. Sosyal faaliyet ve kültürel alanda da GKB geniş imkânlara sahip.

GKB üyelerinin Sovyet ekonomisine katkısı güçlü biçimde sürüyor. Komsomollar'ın % 57'den fazlası üretime katılıyor, bunların % 48'inin üstünde bir bölümü doğrudan maddi üretimde yeralıyor.

SSCB Yüksek Sovyeti'ne seçilmiş olan temsilcilerin % 22'sini 30 yaşın altında gençler oluşturuyor. Bunların % 15'i GKB üyesi. Cumhuriyetlerin yüksek sovyetlerinde görev alan 30 yaşın altındaki temsilcilerin oranı % 20,3. Bunların % 15'i Komsomol'a üye. Yerel sovyetlerde ise bu oranlar sırasıyla % 34,3 ve % 22,4.

GKB Sovyet gençliğinin çok yönlü yetişmesi için, pek çok girişimlerde bulundu, bugün de sürdürüyor. Özellikle Sovyet toplum hayatının her yönünü kucaklayan yeniden yapılanma hamlesinde gençliğin ve gençlik örgütlenmesinin de bu doğrultuda adımlar gerçekleştirmesi gereği, Komsomol'un 1987'de yapılan 20. Kongresi'nde vurgulandı. SBKP'nin Haziran 1988'de yapılan Tüm Ülke Parti Konferansı'nda da kabul edildiği üzere, önümüzdeki yıldan itibaren siyasi yapıdaki değişiklikleri öngören reform, gençliğin daha etkin, daha güçlü ve doğrudan siyasi ve sosyal katılımını artırmayı hedefliyor.

Ekim'den Ekim'e mi, yeni Ekimler'e mi?

Hikmet Seçkinoğlu

Hareketli toprağımız son 20-30 yıl içinde soyutlayabilenler için zengin deneyimlere sahne oldu. Her yenilgi sonrası olağan karşılanması gereken ekonomik ve siyasal istikrar bile nerede ise yaşanmadı; yaşanan da her ne ise çok kısa sürdü.

1903'den bakarak 1905'i görmek ne kadar mümkün? 1904'ün sonlarına doğru Plehanov, Lenin'in parti gelirlerini silahlanmaya harcamasına karşı çıkıyor. Lenin'in 1905'i arifesinde görüp, birşeyler olacağını sezip, ona göre davranmasını anlayamıyor.

Tarihin bazı kesitlerinde sınıf mücadelesi lokal sınırlar içinde kalamayacak kadar yükselir. 1848-52, 1917-23, 1930-36 bunun en bilinen örneklerini oluşturuyor.

Bu durum bizi her bir ülkeyi böyle bir devrimci duruma taşıyan dinamiklerin aynı olduğu sonucuna götürmemeli. Örneğin 1948, Almanya için gecikmiş burjuva devriminin artık ertelenemeyeceği bir zaman kesidi anlamına gelirken, Fransa için 1789'da ortaya çıkan "atma"nın neden olduğu siyasal dalgalanmalar için de o güne kadar ulaşılan en yüksek tepeyi ifade ediyordu.

Toprağımız bu dinamiklerden önce "gecikmiş burjuva devrimi"nin sonra da oturmamışlıktan kaynaklanan siyasal dalgalanmaları yaşadı, yaşıyor. Toprağımız bu yönüyle Avrupa'dan ayrılıyor ve gelecek vadediyor. Avrupa'da hiç bir yerde son yirmi-otuz yıl içinde doruk noktasını devrimci durumun oluşturduğu bir iç savaş yaşanmadı. Avrupa'nın gördüğü son devrimci durum 1974 Portekiz'iydi. Öro-komünistler, Portekizli yoldaşlarına sukûnet telkininde bulundular, hırçınlıktan uzak durulmasını öğütlediler. Bu, 1905'e duyarsız* II. Enternasyonal geleneğinin Avrupa'da hortlamasıydı.

Hareketli toprağımız son 20 -30 yıl içinde soyutlayabilenler için zengin deneyimlere sahne oldu. Her yenilgi sonrası olağan karşılanması gereken ekonomik ve siyasal istikrar bile nerede ise yaşanmadı; yaşanan da adı her ne ise çok kısa sürdü.

Toprağımızın verimliliğine başkalarından duyarlılık beklemeyelim. II. enternasyonal geleneğinden hiç beklemeyelim.

DEVRİMLER TARİHİ VE ARİFELER TARİHİ

Devrimler tarihi arifeler tarihini içerir mi? Elbette içermesi gerekir. Ama aşırı nesnelci tarih tezlerinde arifeler, devrimi yapacak öznenin sanki randevuyu bekleme dönemleridir.

Burada, arifelerden, eleştirdiğim tarih anlayışından uzak durmaya çalışarak söz edeceğim.

1867'de Marks: "İngiltere'de toplumsal kargaşanın gidişi gözle görülür haldedir. Bu durum belli bir noktaya ulaştığında, kıta Avrupa'sını da ister istemez etkileyecektir"** diyor. Üç yıl sonra "İngiltere tek başına ciddi bir iktisadi manivelası olabilir" sözlerini söylüyor.*** Ve bir yıl sonra Fransa'da komün patlıyor! Bunun, arifelerin öngörüsünün sanıldığı kadar kolay olmadığının kanıtı sayılabileceğini düşünüyorum.

1903'ten bakarak 1905'i görmek ne kadar mümkün? 1904'ün sonlarına doğru Plehanov, Lenin'in parti gelirlerini silahlanmaya harcamasına karşı çıkıyor. Lenin'in 1905'i arifesinde görüp, bir şeyler olacağını sezip, ona göre davranmasını anlayamıyor.

Ya 1917 Şubatı? Rusya'nın hareketli toprağı, 1916 Kasım ve Aralığında artan grevler ve gösterilerle somutlanan bir siyasal canlılığa, siyasetin patladığı bir döneme giriyor. 1917 yılının 9. günü, 9 Ocak Kanlı Pazar'ın anılmasından, Şubat'a kadar gelişim eksponansiye karakterini koruyor. 1915'ten bakarak, 1916 Kasım - Aralığını dahası 1917 Şubatını görmek ne kadar mümkün?

1915 yılı savaş bütçelerinin Avrupa'da onaylandığı yılın ertesi oluyor. Aynı zamanda Basel Manifestosunda, yani 1915'in üç yıl öncesinde savaşla birlikte geleceği düşünülen devrimci atılışın henüz ipuçları vermediği bir dönem. Lenin'in "Bu savaştan hemen sonra ya da savaş sırasında güçlü bir devrimci haraketin gelişip gelişmeyeceğini söyleyemeyiz." (Proletarya Devrimi ve Dönek Kaustky-s.62) dediği bir dönem. Ve bu dönem spartakistlerin iktidarın eşiğine gelmelerinden 3-4 yıl, Bavyera-Slovakya'da işçilerin iktidarı ele geçirmelerinden 4 yıl, İtalya'da görülmemiş boyutlara ulaşan fabrika ve toprak işgallerinden 6 yıl, Macar devriminden 4 yıl önce yaşanıyor. Peki bunlar 1915'ten bakıldığında görülebiliyor muydu?

Yaşanılan sürecin **Arife** olabileceğini demek herkes değil de II. enternasyonel geleneğinden uzak, toprağın hareketliliğine duyarlı "insanlar" soyutlayabiliyor.

Toprağımız, bu dinamiklerden önce "gecikmiş burjuva devrimi"ni, sonra da oturmamışlıktan kaynaklanan siyasal dalgalanmaları yaşadı, yaşıyor.

Ekim'i, Ekim'den Ekim'e değil, yeni Ekim'ler için anmak gerekiyor.

Yalnızca Ekim'i ve devrimler tarihini değil Arifeler tarihini de bilmek gerekiyor.

* 1905 Bolşevizmin Avrupa metinlerinde hiç olmadığını yazıyor. (Lenin-Marksizm ve Devlet Üzerine s.109)

** Seçme eserler II cilt, s.209

*** Kapital I cilt, s.18

DÜŞÜNMEYİ ÖĞRENMEK!

Yaşar Yiğit

Perestroika ile ideolojik planda, doğmatizme, düşünce tembelliğine ve genel doğrulara sığınmanın rehavetine karşı savaş açılmakta, yaratıcı ve yeni düşüncenin ancak Marksist temelde bir "zihniyet devrimi" ile gerçekleşebileceği ileri sürülmektedir.

Evet, sosyalizmi öğrenmek isteyen gençler yeni bir yol ayrımında. Önümüzde sınırlı bir kaç seçenek olduğu doğru, ama hangisinin bizi daha aydınlık bir yola sokacağı şüpheli. Sosyalistler her zaman özgürce, çok yönlü ve yaratıcı düşünebilmeliler.

1988 yılında, önceki yıllardan farklı olarak sol hareketimiz de hatırı sayılır bir **ideolojik canlanmaya** tanık olduk. Kapsamlı, sert polemikler yapıldı, yapılıyor. Bu eğilimin -şimdilik cılız da olsa- hızını kaybetmeksizin temposunu artırarak süreceği gözleniyor.

Eski-yeni tüm okurlar haklı olarak sorabilir: Ne oluyor, artık sol hareketler 12 Eylülle birlikte pek tanımadıkları anlaşılan Türkiye gerçeği üzerine özgün analizlere mi giriştiler? Yoksa, yakın geçmişin bütün yönleriyle muhasebesi mi gündeme geldi? Hayır, sevgili okurlar, ideolojik canlanma bunların hiçbirini kapsamıyor.

Peki canlanma nerededir? Canlanma, yanıbaşımızda 71 yıllık sosyalist yaşam ve mücadele birikimine sahip Sovyetler Birliği'nden kaynaklanıyor. Başlatılan tartışmaları, Perestroika sürecinin bizdeki yankıları ve etkileyici sonuçları olarak da görebiliriz.

Bizden çok farklı koşullarda 71 yıllık bir mirasın üzerine kurulu Perestroika'nın bizleri bu denli yakından ilgilendirmesi ve etkilemesi mümkün mü? Bu olgu bizleri yeniden Türkiye gerçeğinden uzaklaştırmayacak mı?

Bizden çok farklı koşullarda 71 yıllık bir mirasın üzerine kurulu Perestroika'nın bizleri bu denli yakından ilgilendirmesi ve etkilemesi mümkün mü? Bu olgu bizleri yeniden Türkiye gerçeğinden uzaklaştırmayacak mı? Evet, belki Perestroika günlük yaşantımıza ilişkin sorunlara ışık tutmuyor görünüyor ama umutlarımız ve iddialarımız açısından bizi son derece ilgilendiriyor. Geneli anlama çabası bir kez daha öne geçiyor. Perestroika'ya ilgisizlik düpedüz kendi öz sosyalist geleceğimize ilgisizlik demektir. Dünyaya ilgisizlik demektir.

(Burada bir parantez açmak istiyorum. Geçen gün genç bir bayan arkadaş, okulunda bazı ilerici insanların "Sovyetler Birliği'nin de artık kapitalizme döndüğünü" söylemelerinden yakındı. Anlaşılan "Lenin'in, Bolşevikler'in, Ekim'in ülkesinde de sosyalizm tutmadıysa koyver gitsin yakasını" diye düşünmekte beis görmüyor bazı genç arkadaşlar. Hele bilgi kaynakları, burjuva basını ile sınırlı olanlar için, Stalin'in bir cani, Gorbaçov'un da insancıl bir demokrat olması, Sovyet ekonomisinin de kurtarıcı (!) liberal piyasa ekonomisine dönmesi doğru veriler olarak kabul görmektedir. Bilmezler mi ki, dünya burjuvazisi böylesi bir Sovyetler Birliği görmek için tüm zenginliklerinin hemen yarısını Sovyetler'e bağışlamaya hazırdır. Ne demişler, "Aç tavuk rüyasında kendini buğday ambarında görür." Bizim aç gözlü Türk burjuvaları da, kendi gerekliliklerini bir türlü ikna edemedikleri emekçilere "Bakın, özlem duyduğunuz Sovyet halkları bile kapitalistlerin gerekliliğini anladı" demeye getiren cingöz buluşlar peşinde. Ama insanlar düşünme yetisini henüz kaybetmediler, akıllarını da peynir ekmekle yemediler. Alalım Sovyet insanını. Her şey bir yana, canavarlıkta bir benzeri daha bulunmayan faşist Hitler ordularına karşı, çelik bir irade ve sarsılmaz bir öngörü ile halkına başkomutanlık yaparak özgürlüğü ve zaferi elde etmiş Stalin gibi bir lideri eleştirip yargılayabilen bilinçli bir halkı, zararına olan bir şeye kim inandırabilir? Belki şeytanlar kandırabilir! Zaten başkan Reagan da "Şeytan İmparatorluğu" demiyor muydu? Reagan da bu sözünü geri aldığına göre en iyisi bizimkilerin "karanlık ve gizli güçler" tekerlemesine sığınmak! Ya da kapitalistlerle birlikte yaşamanın, yani sömürülmenin ve baskıya katlanmanın bir yazgı olduğunu kabullenmek!)

Perestroika'ya ilgimizin başlangıcını doğal olarak TV'den, günlük basından ve sol yayınlardan duyduğumuz, okuduğumuz yeni kavramlar oluşturuyor. Bunlar Glasnost, Perestroika, Yeni Düşünce Tarzı, Uygarlık Krizi, Şiddetten Arındırılmış Bir Dünya vb. Kavramların ilk ikisi, Türkçe karşılık olarak açıklık ve yeniden yapılanmayı ifade ediyor. Açıklık; hem tarihin hem de günümüz Sovyet gerçeklerinin tam bir açıklık içinde, keyfi çarpıtmalara uğratılmaksızın, gerçeklerin olduğu gibi ele alınmasını ifade ediyor. Glasnost'u sosyalist yaşamdaki eleştiri-özeleştiri ilkesinin güncel popüler tanımı olarak da niteleyebiliriz. Glasnost, ortaya atıldığından beri Sovyet yaşamının birikmiş, hasır altı edilmiş birçok temel sorununun gün ışığına çıkartılmasına katkıda bulunmuş, daha önemlisi Sovyet insanının kendi ekonomik-sosyal-siyasi ve kültürel yaşamına karşı daha aktif ve özeleştirel bir tutum almasını sağlamıştır. Glasnost, reel sosyalizmin sorunlardan ve çelişkilerden uzak, kapalı bir sistem olmadığını bütün dünyaya göstermiş, açıklığı ve iyi niyeti uluslararası ilişkilerin temel vazgeçilmez bir normu olarak ortaya koymuştur.

Glasnost'tan sonra ortaya atılan Perestroika ise, Glasnost'un mantıki sonucu olarak, sosyalizmdeki ağır hata ve yanlışlıklara bir daha meydan vermemek üzere, Sovyet yaşamının gelişmiş sosyalizmin ölçülerine aykırı tüm yabancı ve tutucu eğilimlerden arındırılmasını, Sovyet sosyalist yaşamının adeta bir devrim hızında ve derinliğinde yeni tarzda düzenlenmesini öngörüyor. Glasnost, sonuçları hemen alınabilen pratik bir yaklaşımken, Perestroika, on yılları kapsayan bir atılımlar zinciri olarak, bir süreç olarak değerlendiriliyor. 27. Parti Kongresi ile başlayan ve Parti Konferansı ile doruk noktasına ulaşan Perestroika, artık yeni bir yaklaşım ve pratik bir eylem klavuzu olarak Sovyet yaşamını baştan aşağı yenilemeye devam ediyor. "21. yüzyıla her alanda hazırlık!" Perestroika'nın dönemsel şiarı oluyor.

"Tartışmalı Tezler"e bağlı olarak bir çok konuda yeni yan kavramlar üretilerek tartışmalar boyutlandırılmak isteniyor. Tahmin edileceği gibi "Tartışmalı Tezler", uluslararası bilimsel ideolojik ortamda adeta bir deprem etkisi yaratıyor.

Perestroika, en genelinde, parti tarafından saptanan Sovyetler Birliği'ndeki **tıkanmanın**, yine parti tarafından **çözümlenmesi projesi** olarak da görülebilir. "Doğru hiç kimsenin tekelinde değildir" anlayışıyla başlatılan alternatif üretme çalışması, Lenin sonrasında ilk kez görülen şiddetli ideolojik tartışmaları da beraberinde getirmiştir.

Perestroika, sadece Sovyetler Birliği'nde değil, **dünya sosyalist ve işçi hareketinde de bir tıkanıklık durumunun varlığını** ileri sürüyor. Bilimsel sosyalist hareket açısından, Lenin sonrasının olaylar ve yaşam karşısındaki en zor yıllarının yaşanmakta olduğuna hükmedilerek, çözüm yollarının ancak "Yeni Düşünce Tarzı" ile bulunabileceği ileri sürülmektedir. İdeolojik planda, doğmatizme, düşünce tembelliğine ve genel doğrulara sığınmanın rehavetine karşı savaş açılmakta, yaratıcı ve yeni düşüncenin, ancak Marksist temelde "zihniyet devrimi" ile gerçekleşebileceği vurgulanmaktadır.

Ve son olarak Sovyetler Birliği Akademisi'nce ve SBKP Uluslararası Dış İlişkiler Kürsüsü'nce gündeme getirilen "Tartışmalı Tezler" dünya sol hareketine sunuldu. Tezler, dünyamızın varoluşundan beri ilk kez "olmak veya olmamak" durumuyla karşı karşıya kaldığını, nükleer silahlanmanın yanı sıra, ekolojik bozulma ve açlığın bir "uygarlık krizi" oluşturduğundan hareketle, "Şiddetten arındırılmış bir dünya" hedefinin dünyanın sosyal yenilenmesinin çözümleyici formülasyonu olabileceği ileri sürülmektedir. Yine bu temel kavramlara bağlı olarak birçok konuda yeni yan kavramlar üretilerek tartışmalar boyutlandırılmak istenmektedir. Tahmin edileceği gibi tartışmalı tezler, uluslararası bilimsel ideolojik ortamda adeta bir deprem etkisi yaratıyor.

Türkiye sosyalist hareketi, söz konusu kavramlardan ilk ikisini -Glasnost ve Perestroika- benimseyen bütünlüklü bir yaklaşım gösterirken, "Yeni Düşünce Tarzı"nı algılayıp, tartışmaya, "Uygarlık Krizi" ve "Şiddetten arındırılmış bir dünya" vb. tezleri ise yarı suskunluk, yarı hayretle, "bu kadarı da olmaz canım"lı itirazlarla karşılamıştır. Tabii, "yukarının her dediği doğrudur" geleneksel anlayışının tipik bir doğulu, arabesk tezahürü olan "SBKP'ye Güven-Gerisini Merak Etme Sen" anlayışını sosyalist hareket kapsamında yapısal bir zaaf olarak anmak gerekir.

Evet, sosyalizmi öğrenmek isteyen gençler yeni bir yol ayrımında. Önümüzde sınırlı bir kaç seçenek olduğu doğru, ama hangisinin bizi daha aydınlık bir yola sokacağı şüpheli. Sosyalistler hangi kulvarda yürürse yürüsün her zaman özgürce, çok yönlü ve yaratıcı düşünebilmeliler.

Özgürce düşünmek diyorum, çünkü: Perestroika sürecini 12 Eylül faşizminin karanlığında izlemek ve öğrenmek gibi ileride telafisi güç bir yoksunluk içindeyiz.

Çok yönlü düşünmek diyorum çünkü, bir Fransız, bir Portekiz, bir Yunanlı gençlere göre daha şanssızız. Oralarda tüm akıllı ve dürüst insanların gözü, kulağı ve beyni konumunda olan gelişkin işçi sınıfı merkezi otoriteleri var. Yeni kavramların ve "tartışmalı tezler"in neyi ifade edip, neyi etmediğini evrensel Marksist kültüre göre anlatıp, tartışabilecek, bizimle kıyaslanmayacak kadar daha çok bilinçli insan var. Herşeye grup psikozu ile bakan, tartışmada ve düşünce üretiminde bile diyaloğu değil monoloğu tercih eden Türkiye sol ortamında sağlıklı ve doğru olanı üretmek, üretilmiş olanı ön yargısız izleyebilmek çok zor olacağı için.

Yaratıcı düşünmek diyorum çünkü, soyutlama ve kavramlaştırma geleneği nerede ise sıfır olan Türkiye toplumunda, bütün olaylara ve başkalarınca yaratılmış bütün olgulara "bize nasıl yararlı olabilir" faydacı anlayışı ile yaklaşan, böyle olduğu için de taklitçilik ve seçmecilikten bir türlü kurtulamayan, düşüncede iflah olmaz bir eklektizmin tüm toplum üyelerini sardığı bir ortamda büyüdüğümüzü bir an bile olsun aklımızdan çıkartmamak.

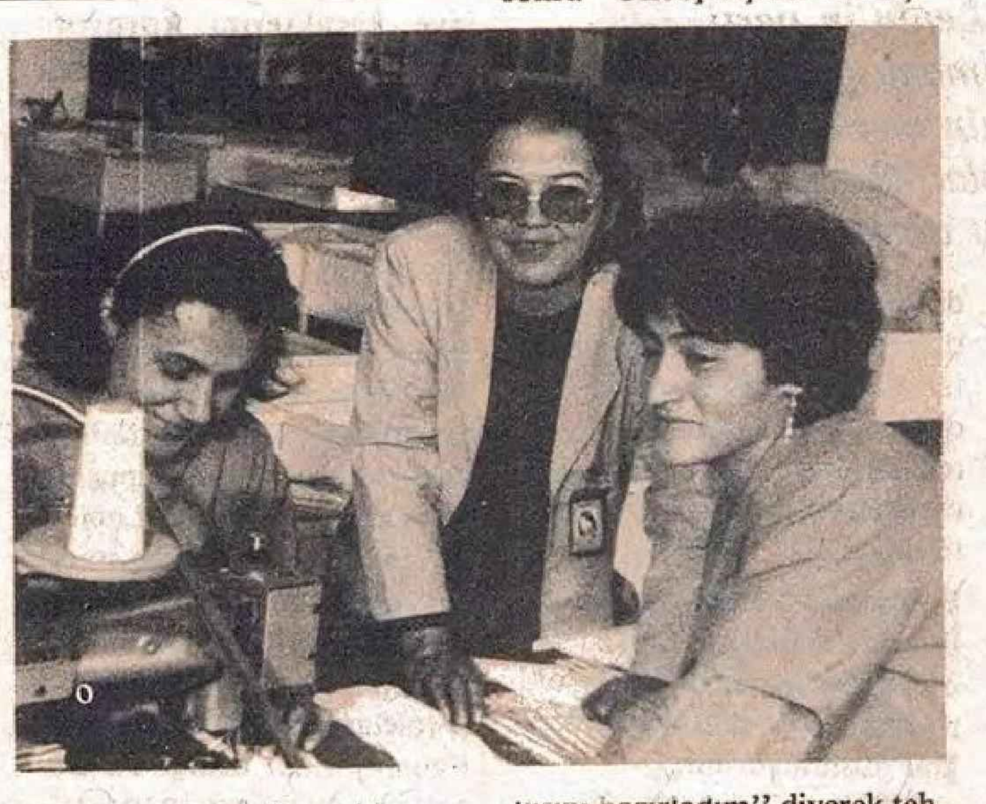
Zaman, sınırsız düşünme, sınırsız tartışma ve sınırsız hayal kurma zamanıdır.

Bakın, görebiliyor musunuz, yolun başında umutlarımız ve düşlerimiz bizleri bekliyor. Haydin uzanıp alalım ve "bilimin ışıklı zirvelerine doğru" hep birlikte usulca yola koyulalım...

"Onuru onurumuzdur"

Sümerbank Muhasebe Müdürü M.Fişek sarkıntılık ettiği işçi Nuray'ın işine son verdi. İşçiler "sana yapılan bize de yapılmış sayılır" diyerek desteklerini gösterdiler. Aşağıda Nuray Kaya ile yaptığımız söyleşiyi yayınlıyoruz.

▶ Daha önce fabrikada böyle olaylar meydana gelmiş miydi? Mehmet Fişekçi'yi tanıyor muydunuz?

M.Fişekçi'yi daha önce tanımıyordum. Bu olaydan sonra yedi arkadaş, bana ve sendikaya, kendilerine de aynı hareketin yapıldığını açıkladılar. Ayrıca Kadriye adında bir arkadaş sendikaya gittiğimizde sendika başkanı İhsan Yelken'e "Başkanım, bir süre önce aynı hareketle karşılaştığımda durumu size anlatmıştım" dedi. Yani daha önce bu tür olaylar olmuş fakat üstüne gidilmemiş.

▶ Açlık grevine başlamadan önce sendika ve işyeri yönetimine bildirdiniz mi?

Açlık grevine gideceğimi bildirmedim. Olayı işyeri yönetimine ve sendikaya anlattım. M.Fişekçi'nin hareketi karşısında susmamı beklediler. Tepkimi kınadılar. Bu tepkim disiplin kurulunda "Memura makamında hakaret" olarak değerlendirildi.

▶ Arkadaşların olayı nasıl karşıladılar? Açlık grevi sırasında destek oldular mı?

Arkadaşlarım bana destek olup, olaya büyük tepki gösterdiler. "Bu namussuzluğun sana yapılmasını kabullenemiyoruz" dediler. Sakine adında bir arkadaş benim çıkışım verildiğinde bir dilekçe ile işyerine başvurup haksız yere tazminatsız olarak işten çıkarılmamı kınayarak "Namus güvenliği olmayan bir yerde çalışamayacağım" demiş. Dilekçesini değiştirmesi için arkadaşı beş saat zorlamışlar. Çıkışını kabul ediyorlar fakat dilekçeyi almak istememişler. Sonunda dilekçeyi alarak çıkışını vermişler. Fabrika genelinde bütün işçi arkadaşlardan destek gördüm. "Hem sana hakaret ediliyor, hem de sen cezalandırılıyorsun. Aynı durumla biz de karşılaşsak demek ki biz de suçlu duruma düşeceğiz. Onurun onurumuzdur" diyerek olayı sahiplenen arkadaşlar birkaç defa toplu halde sendikaya gittiler. "Nuray çıkarılırsa bizde çıkışımızı istiyoruz, ekmek kavgası için buradayız namussuzlar için değil" diye sendikayı olayı sahiplenmeye çağırdılar.

▶ Disiplin Kurulu'ndan sonra çıkışının verildiği söylentisi özellikle sendika temsilcisi tarafından iş yerine yayıldı. Siz o zaman sendikaya kaç kişi gittiniz? Sendikada neler oldu?

Çıkışım kesinleşmeden sendika tepki ölçmek için çıkışımın verileceğini yaydı. "Bak Nuray, böyle bir fırsat kimsenin eline geçmez. İstersen tazminatlı çıkışını alabilirsin" diyen sendika temsilcisine "Amacım çıkmak değil çalışmak" diye tavır alınca sustular. Sendikaya otuz kadar arkadaş gitmiş. Teksif Bakırköy Şube Başkanı İhsan Yelken olayı duyunca saklanmış, sendika sekreteri arkadaşları sokağın başında karşılayıp, "gelmeyin İhsan Yelken yok" demiş. Sendika binasına giden arkadaşlar, başkanın kapısının kapalı olduğunu ve ışıklarının yanmadığını görmüşler. Kapıyı açtıklarında başkanı karanlık odada oturur bulmuşlar. "Neden bizden saklanıyorsunuz. Biz size gelmeyip kime gideceğiz. Sorunumuzu kime götüreceğiz" demişler. Başkan ilk başta kekeleyip şaşırdıktan sonra "Onbeş kişinin daha çıkışını hazırladım" diyerek tehditler savurmuş.

▶ Sendikanın iş yeri temsilcisi açlık grevi sırasında zaman zaman seni ziyaret ederek, desteklediğini söyledi. Gerçekten destek gördünüz mü?

Sendikanın iş yeri temsilcisi Çetin Yelken işçiyi karşısına almamak için görünüşte destek verdi. Doğrusu işçiler onu zorladı. Yemek boykotu yapıldığında boykotu Çetin bey yönetiyormuş gibi bir konuma düşmek zorunda kaldı. Arkadaşlar toplu halde beni ziyarete geldiler. Coşkuları büyüktü, Çetin bey kalabalığın tepkisi büyümesin diye beni kapıdan içeri alıp, "Nuray seni kimse atamaz" diye bir açıklama yaptı. Daha sonra sendikanın bana çift maaşla iş vereceğini açıkladı. Birkaç gün önce çıkışım verilip polis bekçi çağrılarak, fabrika dışına atıldığımda sendika ortada bile yoktu.

▶ Olaydan sonra Sümerbank yönetimi bir genelge yayınlayarak, olayın bir "komplo" olduğunu açıklıyor, ayrıca sendika da aleyhinize imza topluyor. Bu konuda ne diyorsunuz?

Evet genelgede benim "dış mihraklarla" ilgimin olduğunu söylüyorlar, imza toplarken de "Nuray'ı ve dış mihrakları protesto ediyoruz" diyorlar. Ben orada çalışan bir işçiyim, tepkim bireyseldi. Duyarlı insanlardan destek gördüm. Adını bile bilmediğim insanlardan, sendikalardan, DEMKAD'dan destek gördüm. Hiç birini daha önce görmemiştim. Neye dayanarak dış mihraklardan bahsediyorlar anlamadım.

▶ Yönetim neden Fişekçi'yi aklamak ve sizi işten çıkartmak istiyor?

Burda sanırım işçilere gözdağı vermek istiyorlar. Makamlarından bir memurun suçlanmasını istemiyorlar. Daha sonra böyle olaylar olduğunda işçi açığa vurmasın istiyorlar. Benim aklıma bu geliyor.

▶ Yani M.Fişekçi'nin hareketine Sümerbank yönetimi de ortak mı demek istiyorsunuz?

Ortak değilse bile destekliyorlar. Onu değil beni cezalandırıyorlar. Kendilerince kendi saltanatlarını korumak istiyorlar. İşçiyi haklı görmek onlar için zor bir olay olsa gerek.

▶ Burda bir işçinin onuruyla, bir üst düzey memurun onuru arasındaki ayrım mı söz konusu?

Muhakkak. Disiplin Kurulu'nda Personel Müdürü Fethi Bey "Namussuz adam gözünden belli olur" diye Fişekçi'ye kızdığı halde aklanan o, 17. madde ile yargılanan ben oldum.

▶ Çıkışınız verildikten sonra başka girişimleriniz oldu mu? Dava açmak gibi.

Açlık grevine başladığımda savcılığa suç duyurusunda bulundum. İfadelerimiz alındı. Sendika avukatına tazminat davası açması için gittim. Dava henüz açılmadı.

▶ Eski iş yerinizde yani Sümerbank'ta çalışan arkadaşlarına bir mesajın var mı?

Arkadaşlar benim olayımı kendilerine yapılmış kabul ettiler. Yemek boykotu yaparak sendika ve işyeri yönetimini zorladılar. Bu birliktelik onları korkuttu. Genelge yayınlamaları, imza toplamaları onların ne denli korktuklarının kanıtıydı. Arkadaşlarıma, gücümüzü birliğimizle ortaya koyduğumuzda böylesi olayların bir daha tekrarlanmayacağını belirtmek isterim; biz işçilerin üretimden gelen gücünün yaşama geçeceği günlerin umuduyla.

▶ Teşekkürler.

"Dış mihraklar Sümerbank'ta"!

Döndü Uzunpınar

Geçtiğimiz Ekim ayında, Sümerbank'ta çalışan genç bir kadın işçinin, muhasebe şefinin sarkıntılık isteğini yerine getirmeyerek karşı çıktığı için işten atılması olayını gazetelerde okuduk.

İnsan onuruna yöneltilen bu hakareti ve haksızlığı hepimiz kınadık. Ne var ki kadının ikinci sınıf bir insan olarak görüldüğü toplumumuzda bu tür olaylara hiç yabancı değiliz. Yaşanan bu tür olaylar çabuk unutulur ya da unutturulur. Nuray kendi haklılığına inanıp direnince olay uzun süre canlı kaldı.

İnsanın kişiliğini, onurunu zedeleyen böyle bir olay karşısında sessiz kalması mümkün değil. Toplumun, aile baskısının, geleneklerin ve tabuların yüzünden, bu tür olaylar çoğu zaman iki kişi arasında kalıyor. Nuray bu durumu en azından kendi içinde yenerek olayı açığa vurdu. Öyle olunca böylesine bir direnme beklemeyen işyeri ve sendika olayı çarpıtmaya çalışarak, Nuray'ın arkasında "dış mihraklar" olduğunu söyleyerek, genelgeler yayınlayıp imza kampanyası açtılar: "Bu dış mihraklar da orda uğraşacak kimse yokmuş gibi, gidip bir muhasebe şefiyle uğraşıyorlar. Ellerine ne geçecekse."

İnsanın kendine yapılan haksızlığa karşı koyması için ille de arkasında birilerinin mi olması gerekiyor?

Bazı kuruluşların, insan olmanın gerekliliğini ve demokratik duyarlık göstererek destek olmaları, işverenleri kendilerince haklı kıldı. Ne denli gülünç duruma düştüklerinin de farkına varmış olsalar gerek. Bir yandan bu basitliği yapan muhasebe şefine taraf çıkarken, diğer yanda böylesi bir yalanın arkasına sığındılar.

Eh yani Nuray, ne vardı sanki bu küçücük olayı büyütecek. Müdür beyin isteğini yerine getirseydin, yaşamın çehre değiştirecek, hediyelerin olacaktı. Belki de en iyi hediyeyi işyerin verecekti. Kadron değişecek ustabaşı, şef olacaktın. "Çünkü onlar ahlaksızlara sahip çıkıyorlar." Ya şimdi. İş bulamayacaksın ya da çok zorlanacaksın. İyi olmayan mali durumun daha da bozulacak. Sonuç olarak seni kutlarım. En çetin şartlarda bile onurunu önde tuttun. İşçinin onurunu zedeleyemeyeceklerini herkese gösterdin.

GENÇ İŞÇİ VE SENDİKA

Genç işçinin dünyayı anlama ve yorumlama çabasına katkıda bulunmak ve mücadelesinde öncü olmak sorumluluğu vardır. Ruhsal ve bedensel gelişiminde, sendikaların kendi bünyelerinde etkinliklere girmesi ve çabalaması şarttır.

Munzur Pekgüleç

Son yapılan araştırmalar, Türkiye'nin nüfusu en genç ülkelerin başında geldiğini gösteriyor. Doğum kontrolünün artıp yaşam sürelerinin uzatıldığı Avrupa ülkelerine göre oldukça genç bir nüfusa sahibiz. Bu bir olumluluk mu? Çok genel anlamda baktığımızda olumlu bir nitelik olan bu durum, Türkiye'de çözümü her gün güçleşen sorunlar yaratmaktadır. Çalışma yaşamı ve eğitim başta olmak üzere pek çok alanda gençlik binlerce sorunlarla başbaşadır.

12 Eylül'le birlikte, kitlelere yöneltilen depolitizasyondan en çok payını alan kesim gençliktir. 80 öncesi hafızalardan silinmeyen hiç anımsatılmamaya çalışılmış, gerekli görülen yerlerde ise egemen ideolojinin prizmasında çarpıtılarak beyinlere aktarılmıştır. Bundaki amaç çok açık. Her zaman değişmeye ve değiştirmeye en açık kesim gençliktir. İşçi ve öğrenci arasında geçmiş dönemlerde bu niteliğine uygun davranmış binlerce genç vardır. 12 Eylül tırpanı ile biçilene kadar, onurla ve sorumluluk bilinci ile gerçekleştirdikleri güzellikleri henüz unutulmadı. Egemen sınıf bunu çok yakından gözlemledi biliyor. Sonuç olarak öncelikle gençliği sindirmek politikasını izlediler. Sonrası ise sürekli kontrol, sürekli baskı.

İşte bu noktada, yani sindirmenin arkasından gelen baskı döneminde gençlik egemenlerin yeni seçenekleri ile karşı karşıya kaldılar. Gittikçe ağırlaşan yaşam koşulları daha genç yaşlarda çalışma yaşamına çekmekte, çalışma koşulları ise, başka hiç bir şeyle ilgilenme zaman ve gücünü bırakmamaktadır. Yoğun bir bilinçsizlendirme ve işverenlerin yararına olanları öğrenme seçeneğidir bu. Düzen bütün kurumları ile yaratılmak istenen gençliğin sınırlarını çizmektedir. Bu sınırların dışındaki oluşumlar ise insafsızca bastırılmaktadır.

T.C. Anayasası Türkiye vatandaşları hakkında uygulamaların ve fırsatların eşitliğinden dem vurur. Bu ilkeler basılı harflerle çok güzel, pembe bir tablo çizer. Herkes eşittir ve eşitçe bu ülkenin nimetlerinden faydalanır. Oysa bu ilkeler koyanlar tarafından her gün, her saat çiğnenir. Sosyal devlet ilkesi raflarda tozlanırken, eğilip bükülerek bu ilkelerin sınırlarına sokulan yasalar, rahatsız vicdanları rahatlatır. Ayrıca daha büyük patlamaların önlemi olurlar.

Bunun en son ve en çarpıcı örneklerinden biri Çıraklık Yasasıdır. Esasında işverenin kalifiye eleman gereksinimini karşılamak amacı ile düzenlenen bu yasa, görünüşte gençliğin belirli bir kesimine olumlu bir gelişim fırsatı tanımaktadır. En sıradan düşünce bile 12 yaşındaki bir çocuğun önüne sunulan bu seçeneğin ilkelliğine ve acımasızlığına karşı koyar. Günde 12 saat çalışma demektir, ustanın insafına terk edilmek demektir ve tek boyutlu yetiştirilmek demektir

Bizim sendikal alanımız içinde yoğun bir genç işçi potansiyeli var. Bu sonuç olarak daha dinamik ve daha mücadeleci bir sendikal politika izlememizi sağlıyor.

Çıraklık. Var olduğu günden bugüne dek çocukların en haksız cezaya çarptırılması demektir. Faturası ise: Karın doyuracak bir meslek karşılığında, çocukluğunun güzel günlerini, sağlıklı bir bedeni ve umutlarını satmak demektir.

12-18 yaşlar arasında beyinsel ve bedensel enerjisinin tümü, işverene "nasıl yararlı olunacak" sorusunun yanıtına uygun tüketilir.

Pratik çalışma ve kurs vs. eğitim düzeneği ile yoğrulur. Üretimdeki büyük payına rağmen eline geçen çok düşük bir ücret olacaktır.

Kısa değindiğimiz bu konu ile karşılaştırıldığında işçi sayılan ve sendikalar bünyesinde yer alan gençlerin konumu biraz daha iyidir. Sendikaların içinde bulundukları olumsuzluklar, genç işçileri de yakından etkilemekte, ilgilendirmektedir. Bu olumsuzlukların en başında sendikalizmin batağına batmış ve işverenin sağ kolu olmaktan öteye gitmeyen yapılar, gelmekte. Diğer yandan iyiniyetli bir çaba sergileyen ama yeterli olmayan sendikalar var. Bu sendikalarda yasal ve yasa dışı baskılar, bir rehavet bir yavaşlık sağlamakta, sınıfın öncüsü konumunu sarsmaktadır. Mücadelenin ekonomik taleplerle sınırlı var edilmesi bu olumsuzlukları besler gözüküyor.

Oysa işçi sınıfının örgütlü ve yasal gücü sendikalar kitlelerinin her türlü sorunlarına ve açmazlarına çare üretmekle sorumludur. Yaşamlarının her alanında söyleyecek bir şeyleri olmalıdır. Bu konudaki en somut saptamayı eğitim konusunda yapabiliriz. Eğitimden koparılarak çalışmaya itilen gençlerin bu açıklarında sendikalar yardımcı olmak zorundadır. Genç işçinin dünyayı anlama ve yorumlama çabasına katkıda bulunmak ve mücadelesinde öncü olmak sorumluluğu vardır. Ruhsal ve bedensel gelişiminde, sendikaların kendi bünyelerinde etkinliklere girmesi ve çabalaması şarttır. Bu görevler, anlaşılıp tartışılmadıkça ve yerine getirilmedikçe doğacak sorunlardan işçi kitleleri sorumlu değildir. Üç beş sendikacı, ister yalınayak isterse 0 numara saçlı, meydana çıktıklarında, arkalarında olmayan kitleleri buralarda aramaları gerek. Eğer arkalarında kitlelerin olması kaygısı varsa tabii.

Gençliğin her alandaki eğitimi nedeniyle sendikamız bünyesinde sanat kültür çalışmaları hazırlığı içindeyiz.

Bizim sendikal alanımız içinde yoğun bir genç işçi potansiyeli var. Bu sonuç olarak daha dinamik ve daha mücadeleci bir sendikal politika izlememizi sağlıyor. Ancak var olan binbir türlü eksikliği gözardı etmiyoruz. Gençliğin her alandaki eğitimi nedeniyle sendikamız bünyesinde sanat-kültür çalışmaları hazırlığı içindeyiz. Diğer yandan yayın organımız vs. yolu ile bu eğitime katkıda bulunma çabalarımızda var. Gerçek anlamda eğitim eksikliğinin giderilmesi koşulu ise, eğitim için ücretli izinle mümkündür.. Eğitimi yarıda kalan genç işçi, iş saatleri içerisinde yarım kalan yerden bu eğitimini tamamlamalıdır. Ayrıca çalışma saatlerinin kısaltılması da bu anlamda önemli bir konu. İşçinin kendisi ile birlikte ailesinin ve yakın çevresinin eğitimi de sendikanın sorunudur. Bu sınıf ve kitle sendikası ilkesinin yaşama geçirilmesi ile mümkün olacaktır.

Unutulmaması gereken, gençliğin 'değişime açık olması ve değiştirmedeki gücüdür'. Bu perspektifle hareket edildiğinde genç işçiye her alanda ve her koşulda ulaşmak sendikaların acil sorunu haline gelmektedir.

SENDİKANIN İŞLEVİ

Tarih boyunca oluşagelmiş tüm toplumsal sınıf ve tabakalar içerisinde hiç biri işçi sınıfı kadar evrensel bir güce sahip olamamıştır. Aynı zamanda işçi sınıfı, toplumsal bir sınıf olabilme önemini diğer sınıflar karşısında her geçen gün artıran tek sosyal güç olarak kendisini ispatlamaktadır.

Sendikalar böylesi bir toplumsal gücün oluşturduğu ekonomik sınıf örgütleridir.

Modern anlamda bir işçi sınıfı ve buna dayalı sendikalar, Avrupa'da kapitalizmin gelişmesinden sonra ortaya çıkmışlardır. Hızlı sanayileşmenin kapitalist sistemde yaratmış olduğu birtakım toplumsal değişiklikler, (Örneğin, sermayenin belirli bir kesimde yoğunlaşması, buna bağlı olarak iş gücünün büyük fabrika ve kentlere yığılması) 17. yüzyılın yarısından beri bir meslek örgütü olarak çalışan sendikaları dar kalıplardan çıkartarak, bir sınıf örgütü haline getirmiştir.

Günümüzde belirli bir gelişme ve sanayileşme düzeyine ulaşmış her toplumda, işçi sınıfının ne ölçüde büyük bir rol oynadığı herkesçe bilinmektedir. Bu anlamda sendikalar işlevleri bakımından iki ayrı toplum biçimi olan, kapitalist ve sosyalist toplumlara göre farklılıklar gösterirler.

Kapitalist toplumda sendikalar, bir yandan sermayeye karşı ücret ve iş koşullarının daha iyi bir düzeye yükseltilmesi için mücadele verirken (ekonomik), öte yandan işçi sınıfı siyasi hareketinin nihai hedefine doğru yol alan bir örgüt (parti değil) vazifesini görür.

Sosyalist toplumlarda ise sendikalar, sosyalist iktidarın organları olarak görev yaparlar. İşçilerin sosyalist yönetime katılmaları, devlet yönetimini öğrenmeleri yolunda, Lenin'in de dediği gibi "sosyalizm okulları" olarak onlara, bir yandan eğitici destek olurlar, bir yandan da çalışmalarını sosyalist düzenin daha da sağlamlaştırılmasına ve işçilerin daha mükemmel yaşam koşullarına kavuşturulması amacına yöneltirler.

Kapitalist ülkelerde, işçi sınıfının sendikal örgütlenme çalışmalarına sürekli olarak sekte vurulmaya çalışılmıştır. Sermaye-siyasal iktidar işbirliği, sendikaları bir kıskaç altına almıştır. Çıkartılan yasalarla, sendikal hareketlere fiili baskılar uygulandığı gibi, sarı sendikacılık dediğimiz işçilerin sınıf birliğini ve hareketlerini baltalamak, onlar arasındaki sınıf bilincini köreltmek doğrultusunda güdülen bir sendikacılık vardır. Ama bütün ülkelerde işçi sınıfı sendikalarına sahip çıkarak uzlaşmacı sarı sendikacılığı ve sermayenin bu tür oyunlarını her zaman boşa çıkarmayı başarmıştır. Başaracaktır da.

Parmaklarını iş kazasında kaybeden Çetin:

Pres iniyorum demez

▶ Çetin geçmiş olsun. Kaza nasıl oldu açıklar mısın?

Saat 9.50'de işe başladım. Her zamanki gibi presin başına geçtim. Tahminen yarım saat kadar çalıştım. Hammadde bittiği için presi kapatıp mal almaya gittim. Tekrar presin başına geçtiğimde presi kontrol ettim kapalıydı. Malı sürdüm. Pres kendiliğinden indi. Elimi çıkarmaya fırsat bulamadım. Müthiş bir acı hissettim. Her iki elim kanlar içindeydi. İki pramağım preste kaldı. Üç parmağımda ezik. Hastaneye kaldırıldım 28 dikiş atıldı.

▶ Çalıştığın yeri biraz tanıtır mısın?

Toplam 20 kişiyiz. Çalışanların çoğu genç ve çırak, sigortasız çalışanların olmasıyla birlikte çoğunluk sigortalı, öğlen yemeğimiz ve yılda iki maaş ikramiyemiz var.

▶ Senden önce başka bir çırağın da parmağı kopmuş. Bunun nedeni ne açıklar mısın?

Bu presler pedallı. Çırak çalışırken pedal oynuyor ve pres iniyor. Onun da bir parmağı koptu. Burada hata, presin hem el hem de pedalle çalışıyor olması. Benim parmaklarımın kopmasına presin arızalı olması neden oldu.

▶ Tekrar geçmiş olsun Çetin.

Sahir Aktan

12 Eylül, öfke ve ütopya

"Gene mi?" diye sorulacak kan yürüdükçe devrimci mücadelenin damarlarına. Somut insanlar gözükecek sahnede ideolojileriyle, amaçlarıyla. Tarihin vurgu noktaları Türkiye'de de geri gelmeye başlayacak. Bunun için ne bilime ihtiyaç var, ne teoriye, ne ideolojiye. Bunlar da olmaksızın olabilecek bir şeyden söz ediyoruz: İnsani öfkeden!

"Ütopyacı" mı denir bana. Ohoo!.. keşke bir ütopyam olsaydı. Bugünkü dünya gerçeğine, yüz elli yıl önceki bir ütopyadan çıkarak ulaşmadık mı? "Yeni" olan her şey nasıl bir "iddia"' ise, ben de böyle "eskinin" iddiasını ileri sürüyorum.

Bir bakışa göre, Türkiye bugün sanki, öncesi ve sonrası bulunmayan bir dönemi yaşamaktadır. Böyle bir yaşamı oluşturan elemanları tarif etmek gerçekten de zor oluyor. Sebep-sonuç zinciri yok. Böyle olunca da "amaç" koymak zorlaşıyor. Düşünce dünyası rastgele varsayımlarla ayakta durmaya çalışıyor. Aktüalite bu minval üzere yürüyor. Her şey günle birlikte ve güne bağlı olarak oluşuyor.

Olup biteni, kendine özgü derinliğinden soyutlayıp anlamaya çalışanların gene de bir çıkış noktasına ihtiyaçları var. Buna göre elde tek bir veri kalıyor: 12 Eylül... Hafızasını yitirmiş bir toplum hüviyetiyle, 12 Eylül'den itibaren yaşıyor varsayılıyoruz. O halde her şeyimiz 12 Eylül'e **göre!**

Bu yaklaşım bir bakıma kolaylık da sağlıyor. Verili durumun ham bilgisini esas alıyor ve bunun içinde kalarak açıklıyor; her neyi açıklamak istiyorsa. Bu açıklamanın dayandığı kavramların somut yaşamda da sayısız izdüşümü bulunuyor ve hatta belki görüntüye bunlar egemen. Dolayısıyla ortaya ikna kabiliyeti yüksek bir düşünce biçimi çıkıyor. "12 Eylül ahlâkı", "12 Eylül gençliği", "12 Eylül kültürü", "12 Eylül solu" gibi popüler kavramlar, bu yeni bakış açısının ürünü olarak ortaya çıkıyorlar.

Bu kavramlar aracılığıyla toplumu anlamaya çalıştığımızda dehşet verici sonuçlarla karşılaşıyoruz. Dinamikleri gitmiş posası kalmış bir toplum görüntüsüne varıyoruz. Bu kavramlara dayalı düşünceye görüntü, arızi ve geçici olan şey öz ve niteliğin kendisiymiş gibi gözüküyor. Zamanı geriye alıp 12 Eylül'ü yok saymak da mümkün olamayacağına göre, bu bakış açısı bizi 12 Eylül'ün devamını ve "devamının devamını" yaşamak zorunda bırakıyor. Toplumun umut ve özlemlerini bu "tek sürecin" kendi iç evrimine bırakmaktan başka seçeneğimiz bulunmuyor.

12 Eylül'ü "Grinwich" kabul edip zamanı buna göre ayarlayan yaklaşım, bu haliyle elbette "12 Eylül üstünde saksağan" gibi dururdu. Böyle gözükmemesi için de belli bir gayret var. Toplumun yeniden tarifi ve 12 Eylül'e göre tarifi, "Yeni" bakış açılarıyla, "Yeni" Türkiye, dünya ve insan analizleriyle desteklenmesini de gerektiriyor. Toplumun, varlığını şurda-burda sürdüren hafızasına "aykırı", gerçeğe, özellikle de Türkiye'nin somut gerçeğine, bilimselliğe, toplumun verili değer ve ahlâk silsilesine aykırı düştüğü yerde kendini "Yeni" olarak takdim eden bu yaklaşım tarzı, herhangi bir ideolojik kimlik de taşımıyor; dolayısıyla "sağı-solu" bulunmuyor; insandan yola çıktığını, her kim varsa, onu somut belirlenmişliğinden soyup insan varsaydığını ileri sürüyor. Varsaydığı insanı hayvani bir **"çıkar"** kavramıyla özdeşleştirmekte sakınca görmediği bir birey olarak tarif etme eğilimi taşıyor.

Sonra...

İşte bundan sonrası karmaşık. Her kesim için ayrı bir çözümlemeye ihtiyaç var. Kendini tarif edemeyeni, başkası tarif ediyor. İşin esası sınıf mücadelesi. Bu mücadele kristalleşmedikçe, kavramlar havada uçuşmaya devam ettikçe, önümüze "yeni" diye sürülen her şeyin bir etkisi olacak. Solcular Ahmet Kaya'da, başka solcular Süleyman Demirel'de, daha başkası Dalan'da hatta Özal'da, ister yenilginin son çırpınışını deyin, isterseniz inancın rafa kaldırılması deyin ya da isterseniz 'Haliç'in temizlenmesini **'toplumsal ilerleme**'den sayın, "yeni" bir şeyler aramaya devam edeceklerdir. Çünkü hemen herkes bir adım sonrasını "bulanık" görmektedir. Sınıf berraklığı henüz ortada yoktur. Ortada, şuraya buraya savrulan, şu veya bu eğilimi rastgele açığa vuran, şu veya bu düşünceyi keyfi olarak yükselten, popüler kavramlarla zifiri karanlığında aydınlıklar yakalamaya çalışan insanlar vardır. Bu kadar değil tabii, sınıfsallığın ipuçları bir grevde, bir öğrenci eyleminde, bir salon toplantısında yeniden geri geliyorlar. Bunlardan, toplumun hafızasına yeniden kavuşacağı, bunun uzak olmadığı sonucu çıkar. Şimdi yetersiz.

Yok, hayır, hep böyle yetersiz kalacak, sınanmış yolları terketmek, yeni açılımlar bulmak gerekir diyenler oluyor ve olacak. "Gene mi?" diye sorulacak kan yürüdükçe devrimci mücadelenin damarlarına. İnsan kalkıverecek ortalıktan, somut insanlar gözükecek sahnede ideolojileriyle, amaçlarıyla. Tarihin **vurgu noktaları** Türkiye'de de geri gelmeye başlayacak. Öyle yavan olmayacak bu; birilerini, bir sınıfı, diyelim sınıf değil de kaderdir son sekiz yılın acıları, kaderi hesap vermeye çağıracak insanlar. Bunun için ne bilime ihtiyaç var, ne teoriye, ne ideolojiye. Bunlar da olmaksızın olabilecek şeyden sözediyoruz: insani öfkeden!

Evet, aynen böyle olacak. İddiaya varım. "Yeni" olan her şey nasıl bir "iddia" ise, ben de böyle "eskinin" iddiasını ileri sürüyorum. Kaybedeceğimi bile bile! İnsanlar, ama insanlar tabii, zaferin önceden garanti edildiği bir mücadele tanımadılar. Kaldı ki ben garantiyi de, maceracı yapıma hiç uygun bulmuyorum.

"Ütopyacı" mı denir bana? Ohoo!.. keşke bir ütopyam olsaydı. Bugünkü dünya gerçeğine, yüz elli yıl önceki bir ütopyadan çıkarak ulaşmadık mı? Değişebilirliğine inandığımız bugünkü dünya gerçeğine...

Dünya barışının korunması bugün insanlığın karşı karşıya bulunduğu en hayati, en yakıcı sorun. Hele nükleer silahlanmanın bugün ulaştığı boyutlarda, barış tüm insanlık açısından tam anlamıyla bir var ya da yok olma meselesine dönüşmüş bulunuyor. Aşağıda kısaltılmış çevrisini sunduğumuz, WMR dergisinin Haziran /88 sayısında yayınlanan yazısında Avusturyalı siyaset adamı Ernst Wimmer barış mücadelesi ve sınıf mücdalesi ilişkisini ele alıyor, bu konudaki çeşitli yaklaşımları irdeliyor.

Barış mücadelesi-sınıf mücadelesi

Sorun barışçılığın iki karşıt sosyal sistemden yalnızca birinin, sosyalizmin tabiatında var olmasıdır. Bunun anlamı, barış içinde rekabetin, sık sık zorbalığa başvuran önde gelen kapitalist ülkelere, silah üretiminden zenginleşen kodamanlara ve onların siyasi suç ortaklarına dayatılması gerektiğidir.

Sınıf çizgileriyle bölünmüş bir dünyada hayatta kalabilmek için belirli davranış kuralları üzerine bir anlaşmaya varılabileceği her zamankinden açık bir şekilde ortaya çıkıyor. Ama herhangi bir kapitalist yönetimin kendi isteğiyle sınıf mücadelesini sona erdirmeye razı olacağı kuşkuludur.

Kapitalizmle sosyalizm arasındaki tarihi meseleyi askeri vasıtalarla halletmek üzere herhangi bir girişimde insanlığın yok edilebileceği ve hayatta kalabilme iç güdüsünün böyle bir felaketi önleme ve imkansızlaştırma yönünde, varlığını sürdürebilme görevini öne çıkaran çabaları zorunlu kıldığı itiraz kabul etmez bir gerçektir. Fakat bundan sınıf mücadelesinin toplumsal gelişmenin dinamosu olmaktan çıktığı ya da hatta, uygarlığımızı kurtarma zorunluluğu ile anlaşmazlık içinde bulunduğu mu anlaşılmalı? Bu soruların cevapları hem barış, hem de sosyal ilerleme mücadelesi açısından önemlidir.

İlk olarak, barış içinde yanyana varolmanın temeli olarak adlandırılabilecek şeye açıklık getirelim. Bu, mevcut siyasi, ekonomik ve sosyal koşulların muhafazası mı demek? Eğer öyleyse, daha başından ümitsiz bir çabadır, zira nesnel çelişkilerin harekete geçirdiği gelişimi dondurmak hiçbir şekilde mümkün olmamıştır ve olmayacaktır.

Şu soruyu da soralım: Yanyana varolma sadece bir sistemin zaferini garanti eder mi? Ediyorsa, o takdirde diğeri tarafından reddedilmek durumundadır. Ya da, genel olarak sınıf çıkarlarına hizmet etmeyen bir politika mıdır? Hayır, bu da doğru değil. Açık olan bir şey var: Barış içinde yanyana varolma diğer tarafın varlığının tanınmasını zorunlu kılmakta ve onun hayati çıkarlarını tehlikeye atacak herhangi bir talepte bulunmamakta yani bizi karşı taraf için tanımayacağımız şeyi elde etmeye çalışmamaya zorlamaktadır. Nükleer silahların bir kısmının ortadan kaldırılmasıyla ilgili ilk Sovyet - ABD anlaşması gibi bazı güncel sonuçlara şimdiden varılmış olmakla birlikte, bu yaklaşımı geliştirmek hayli zaman almaktadır.

Sorun barışçılığın iki karşıt sosyal sistemden yalnızca birinin, sosyalizmin tabiatında var olmasıdır. Bunun anlamı barış içinde rekabetin, önde gelen kapitalist ülkelerde tavırlara yön vermeyi sürdüren ve menfaatperestçe sık sık zorbalığa başvuranlara askeri - sanayi komplekslerine, silah üretiminden zenginleşen kodamanlara ve onların siyasi suç ortaklarına - dayatılması gerektiğidir.

Bu, dar sınıf konumlarından hareketle sağlanamaz. Aklıselimin ve varlığını sürdürebilmeyi en üst derecede öncelik olarak gören herkesin geniş bir ittifakını zorunlu kılan bir ihtiyaç söz konusudur. Ancak bu en yüksek çıkar, savunduğu sınıf ve katman çıkarları açısından kişiyi nasıl yönlendirmelidir? Barışı korumak ve sınıf çıkarlarını savunmak görevleri arasındaki denge, her iki tarafın da başka şekillerde de olsa karşı karşıya olduğu bir sorundur ve taraflardan herhangi birine bağlanmayı reddedenler için de geçerlidir.

"Her çapta" ve her ülkedeki kapitalistler, siyasi görüşleri ne olursa olsun, sınıf mücadelesinin adına sınıf mücadelesi demeksizin her yerde, mümkün olan her vasıtayla kendilerinin yürütmeye devam ettikleri kısmı kalsa memnunluk duyacaklardır.

Sınıf çizgileriyle bölünmüş bir dünyada hayatta kalabilmek için belirli davranış kuralları üzerine bir anlaşmaya varılabileceği her zamankinden açık bir şekilde ortaya çıkıyor. Ama herhangi bir kapitalist yönetimin kendi isteğiyle ulusun çoğunluğuna karşı sınıf mücadelesini sona erdirmeye razı olacağı da kuşkuludur. Gerçekten de Şili'deki gibi faşist yöneticilere, ya da Güney Afrika'daki gibi insanlık dışı bir sisteme karşı savaşmaktan vazgeçecek halk var mıdır?

Barış içinde yanyana varolmanın her olumlu adımının tek tek ülkelerdeki sınıf savaşı biçimleri üzerinde bir etkisi elbette olacaktır. Ne ki barış için elverişli uluslararası koşullar sağlandığı zamanı şu ya da bu ülkedeki nesnel çelişkilerin mucizevi bir çözümünün "iç barış"ın garanti edilebileceğini farzetmek saçmadır.

Devrimci hareket kendi çıkarlarını reddetmeksizin, hayatın korunmasının en üst derecede öncelik olduğuna inanmaktadır; sınıf mücadelesini ilerletmede hedeflerden vazgeçilmemesi, ama insanlığın ana çıkarının - varlığını sürdürebilmenin - sürekli akılda tutulması gerektiğini ifade etmektedir.

Kimileri eğer barış mücadelesi ile sınıf mücadelesi arasında doğru bir denge kurmak istiyorsak, bunlardan birinin diğeri uğruna terkedilmesi ya da "yedek tekerlek" muamelesi görmesi gerektiğinde ısrar ediyorlar. Hayat devrimci harekette her sosyal fenomeni bir dizi sınıf çıkarına indirgemeye yönelik kimi girişimlerin, "sınıf fetişizmi" denebilecek bir yaklaşımın zararlılığını göstermiştir. Bu yaklaşım yanlıştı, ama öteki aşırı uca gitmek ve insanlığı sadece bir bütün olarak düşünmek durumunda mıyız? Yönetimleri altında cinayetlerin devam ettiği kişilerle kardeşlik mi edeceğiz? Sadece ortak çıkarları hesaba katıp, bizi ayıran çıkarları unutacak mıyız?

Gerçekten, tekelci kapitalistler kâr etmelerine ve kendi sistemlerinin korunmasına uygun düştüğü ölçüde barıştan yana olabilirler. ama sınıf çıkarlarını feda edecekler midir? Silah üretimini bir nimet olarak gören askeri - sanayi kompleksi patronları, barış mücadelesi hiç yürütülmeseydi ya da daha az etkili olsaydı, rahat bir nefes alacaklardı sanıyorum. Bu durum yalnızca onlar için geçerli değildir.

"Her çapta" ve her ülkedeki kapitalistler, siyasi görüşleri ne olursa olsun, sınıf mücadelesinin adına sınıf mücadelesi demeksizin her yerde, mümkün olan her vasıtayla kendilerinin yürütmeye devam ettikleri kısmı kalsa memnunluk duyacaklardır. Az gelişmiş ülkelerdeki sömürücüler açısından, dünya barışı uğruna, kendi ayrıcalıklarından hiçbir kesintiye uğramaksızın yararlanma imkânının her zaman için garanti edilmesinden daha iyi ne olabilir? **Barış mücadelesi ile sınıf mücadelesini karşı karşıya getirdiğimiz takdirde, karşı tarafın konumunu güçlendirmeye, onun açısından daha uygun koşullar yaratmaya, barışı korumak için gerekli güç dengesinin bozulmasına yöneliriz.**

Barışın korunmasını bir sınıfın eylemleriyle sınırlandırmak isteyenler Marksizme atıfta bulunma hakkına sahip değildir, ama sınıf uzlaşmazlıklarının artık sosyal gelişmenin ana itici gücü olmadığına inananlar (eğer öyleyse, barış için etkisi çok azdır) ise sermayeye bağışlanmaz tavizler vermeyi göze almaktadırlar.

Avusturya'yı ele alalım. Avusturya **barış hareketi** istikrarlı bir barış ve tarafsızlık politikası izlemesi, detant ve silahsızlanma düşmanlarıyla mutabık kalmamasını sağlamak üzere hükümetin dış politikasını etkilemek isteğindedir. Ama barış hareketi iç siyasi muhalefetin odağı olmayı istemiyor. Hareket sadece bazı "daha incelikli" noktalardan, örneğin füzeleri "telafi etmek üzere" konvansiyonel silahlanma girişimine doğru biçimde karşı çıkan başbakan Vranicky ile Avusturya'yı NATO'nun istediği biçimde nükleer silahlar dışındaki güçlerini artırmaya sevketmek isteyen Savunma Bakanı Lihal ve yandaşları arasındaki fark gibi noktalardan yararlanmayı istiyor.

Bu, **diğer hareketin -ekonomik ve sosyal protesto hareketenin-** başbakan ve bakanları arasında yapay biçimde farklılıkları vurgulaması anlamına mı gelir? Herşeyden önce, onların somut rolleri ne olursa olsun, hepsi sermayenin baskısının sorumluluğunu paylaşıyorlar. Bu hareket, doğrudan doğruya tüm hükümet koalisyonuna, sosyal ortaklık fikrini ve ekonomik ve sosyal protestonun ifade edilmesini engelleyen sendikaları hedef almalıdır. Kısaca, sermayenin saldırısını başlatan ve yürütenlere karşı genel olarak harekete geçmelidir.

Barış hareketinin hedeflerine ulaşabilmesi için sınıf karakteri ve muhtevasının üstünde olması gerektiği, şimdi genellikle az çok kabul ediliyor. Fakat şöyle bir görüş de var: Barış hareketi sınıfsal meselelerle hiçbir şekilde ilgilenmemelidir. Bu, doğal olarak kabul edemeyeceğimiz bir şey. Böyle bir düşünce, ilk olarak, savaş tehlikesinin emperyalizmden kaynaklandığı ve aynı şekilde, askeri - sanayii kompleksinin iktidar ve kâr gayretleriyle harekete geçirildiği gerçeğini ihmal etmek anlamına geliyor. İkinci olarak, militarizasyonla demokrasinin azaltılması arasındaki; silahlanmayla kaynakların, emek ve enerjinin israfı, yaşama koşullarının kötüleşmesi arasındaki yakın bağlantıyı görmezden gelme eğiliminde bulunuyor. Üçüncüsü, bizzat hareketlerin hem ana çabalarını hem de itibarlarını tayin etmede olağanüstü önem taşıyan faktörler hakkında bir şey söylemiyor.

Bazıları soruyorlar: Emperyalizmin saldırgan karakteri ile onun barışseverliğine inanmak bağdaşır şeyler mi? Kanımca burada iki nosyon birbirine karıştırılıyor: Barışseverlik ve barış yapabilirlik. Eğer emperyalizm hangi koşul altında olursa olsun barış yapamaz olsaydı, barış içinde yanyana varolma düşüncesi hiçbir beklentiye sahip olmayacaktı. Bir aklıselim koalisyonu kurmak mümkündür, çünkü insanların pekçoğu, emperyalist ülkelerdekiler (tekelci çevreler dahil) de, hayatta kalabilmeyi istiyorlar. Aynı zamanda bir azınlık, ama güçlü bir azınlık, askeri üstünlük için hamle yapmaktan kazanç edinir durumda. Bu azınlık kendi oyununu entrikalar, tehditler ve şantajlarla sürdürme peşinde.

Kimileri, eğer barış mücadelesi ile sınıf mücadelesi arasında doğru bir denge kurmak istiyorsak, bunlardan birinin diğeri uğruna terkedilmesi ya da "yedek tekerlek" muamelesi görmesi gerektiğinde ısrar ediyorlar.

Eğer gerçekten böyle bir koalisyonu yaratmak istiyorsak, barış içinde yanyana varolmayı Batı toplumunda temel değişiklikler olması şartına bağlamak tümüyle yanlış ve hatta zararlıdır. Dahası, sosyalizm kimsenin kendisine bu tür koşulları dayatmasına izin vermeyecektir. **Barış içinde yanyana varolma kendiliğinden ne "iç barış"ı ne de sosyal sistemlerden birinin zaferini garanti etmektedir. Barış içinde yanyana varolma hiçbir ideolojik ateşkes emretmemektedir, böylece herhangi bir girişim başarısız olacaktır. Ama barış ve yanyana varolmanın ancak aynı kurallara ve ilkelere uygun biçimde yaşayan devlet arasında mümkün olduğu anlayışını reddetmek görevimizdir.**

Kapitalizmin barış içinde yanyana varolmaya ne ölçüde adapte olabileceğini düşünürken, başka bir alternatif olmadığı unutulmamalıdır. "Adaptasyon mümkün değildir" iddiası, sonuç olarak, insanlığın yok olma ihtimalini kabul etmek demektir. Diğer global sorunlarda da uluslararası ilişkilerin, bu sorunların dünyamızın bir ve bölünmez olduğu kavrayışı ışığında çözümlenebileceği bir sistem olarak şekillendirilmesi yönünde artan bir zorunluluk söz konusu. Üçüncü Dünya'nın ülkeleri ve halkları arasında daha yakın işbirliği uluslararası sermayeyi tavizler vermeye zorlayabilir.

Barış içinde yanyana varolma ve silahsızlanma politikasının önemli başarıları aynı zamanda kapitalist ülkelerde reformlar yapılması ve imkanların bu yönde kullanılmasından yana baskıyı da artırabilir. Öyleyse işçi sınıf ve müttefiklerinin kapitalizmin adapte olabilirliğinden kendilerinin kurtuluş mücadelesinin koşullarını ilerletmek üzere, kendi çıkarları için ne ölçüde yararlanabileceklerini açıklığa kavuşturmak hepten önemlidir.

Özetle, bir kere daha vurgulayayım: Fazlasıyla basite indirgemek ve hazır formüller kullanmak, bağımsız istikamet hislerinin kaybedilmesine yol açıyor. Bu anlamda, "birbirine geçmek", "öne çıkarmak", "ikinci derecede olmak" gibi formüller barış mücadelesi ile sınıf mücadelesi arasındaki girift karşılıklı etkileşimi kavramada çok yetersiz kalıyor. Ülke içinde ve uluslararası arenada gelişmekte olan durum her iki alanda da daha büyük çabaları ve her birinin kendine has yönlerini gözönünde tutan sıkı bir koordinasyonu gerektiriyor.

Politik gençlik yayıncılığı ve yeni yönelimler

Gençlik Dünyası'nın kısa sayılabilecek yayın politikası ve pratiği, gençliğin ihtiyacını devrimci ideoloji ve politika ile sınırlayan kaba bir saplantıdan kurtularak, gençliğin çok yönlü özlemlerini açığa çıkartmak ve bunlara sosyalist temelde yanıt vermeye çalışmak olarak değerlendirilebilir.

Yaşar Yiğit

İkinci yayın yılına giren Gençlik Dünyası'nın bir yıllık yayın pratiği özel bir ilgiyle karşılandı. Kuşkusuz bu ilgide yayın politikasındaki yeni yönelimlerin, seçilen gazete biçiminin belli bir payı vardır. Ne ki Gençlik Dünyası'nın artık bir deneme olmaktan çıkıp kalıcılaştığı söylenemez. Önünde aşılması gereken ciddi sorunlar vardır. Benim burada ele almak ve tartışmak istediğim konu Politik Gençlik Yayıncılığı'nın sorunlarıdır, benimseyeceği yeni yönelimlerin neler olması gerektiğidir.

Sanıyorum konuya girerken üç temel unsuru gözönünde bulundurmak gerekiyor. Bunlardan ilki, seçilen yayın aracının (gazete, dergi, kitap, broşür vb.) ayırdedici yapısal özelliklerini bilmek ve bunları teknik bakımdan sürekli estetize etmek işin **yayıncılık** yanını oluşturuyor. İkincisi, seçilen aracın genelin değil sadece gençlerin entelektüel ve manevi ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla yola çıkması, aracın kendi etkinliğini gençliğin "karşılandıkça sürekli artan talepler oranı"na göre gerçekleştirmesi konunun özgül, yani **gençlik** yanını oluşturuyor. Nihayet, seçilen aracın ve temel alınan kitlenin hangi düzeye yükseltileceği ve hangi ruhi şekillenmeyi içereceği, sorunların ve önceliklerin hangi perspektiften ele alınıp çözümleneceği de işin **politik** yanını oluşturuyor.

Ülkemizde son bir yıl içinde gençliğin ya da onun çeşitli bölümlerinin ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlayan süreli-süresiz politik yayınlar çıktı. Bu ürünlere bakılarak hitap ettiği kitlenin ihtiyaçlarına ne ölçüde cevap verebildiği değerlendirildi ve tartışıldı. Okur kitlesinin gençlerden oluşması bu tartışmalara ayrı bir renk ve canlılık kattı. Bizce bu tartışmalar yeniden başlatılmalı, daha önemlisi **sürekli** kılınmalıdır. Sürekli kılınmalıdır, çünkü, bir toplumsal kitle olarak gençlik, toplumun en hareketli, en değişken ve yapısal olarak yeniliğe en düşkün kesimidir. Araştırma ve yaratma, atak ve özgür düşünme, zamana karşı yarışma hep genç olmanın doğal öğeleri olmuştur. İşte bu öğelerin, bilimsel bilgi ve toplumsal mücadele ruhu ile kaynaştırılması **sürekli yenilenmeyi** talep ediyor. Eski ve yeninin doğru bir çizgide yeni sentezlerini durağan değil hareketli olarak yapabilmek her gencin etki gücünü ortaya çıkartacaktır.

Araştırma ve yaratma, atak ve özgür düşünme, zamana karşı yarışma hep genç olmanın doğal öğeleri olmuştur. İşte bu öğelerin bilimsel bilgi ve toplumsal mücadele ruhu ile kaynaştırılması sürekli yenilenmeyi talep ediyor.

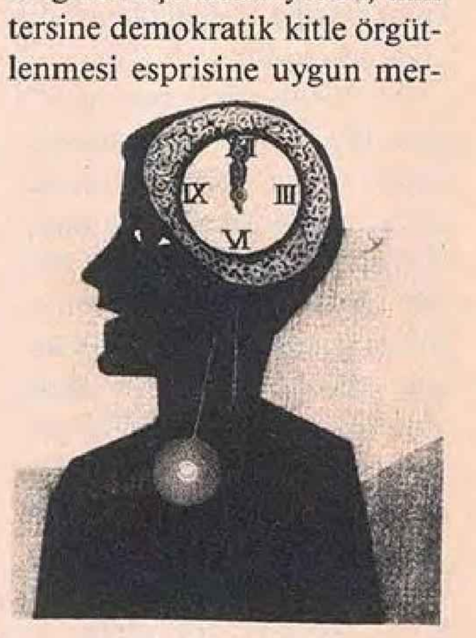
Gençlik yayıncılığında sürekli yenilenme zorunluluğunun bir başka boyutu, burjuvazinin bu alandaki büyük yatırımlarından kaynaklanıyor. Gençliğin yapısal olarak yeniliğe, bir başka deyimle modaya düşkünlüğünü ideolojik ve ticari açıdan çok iyi değerlendirmesini beceren burjuvazi, gençliğin bu özlemini kendi potasında bir ölçüde tatmin edebiliyor. Kitle iletişim araçlarındaki rakip tanımaz gücü, bu yoğunlaşmayı olanaklı kılıyor. Reklamlar ve büyük boyutlu yarışmalar, satış rakamları yüzbinleri aşan müzik dergileri, gençliğe yapılan yatırımın propagandif yoğunluğunu sergiliyor.

Gençlik yayıncılığının sorunlarının anlaşılmasında, gençliğin ihtiyaçlarının **çok yönlü bir bütün** teşkil ettiğini görmezden gelen seçmeci ve faydacı yaklaşımların da aşılması gerekiyor.

Gençlik yayıncılığının sorunlarının anlaşılmasında, gençliğin ihtiyaçlarının çok yönlü bir bütün olduğunu görmezden gelen seçmeci ve faydacı yaklaşımların da aşılması gerekiyor.

Şüphesiz, gençliğin özlem ve ihtiyaçlarına cevap verme kaygısı her siyasal akımın iddiaları ile çakışır. Öncelikler karşılıklı olarak belirlenir. Örneğin teorik ağırlıklı bir yayını teoriye yakın ilgi duyan gençler okur ve izler. Kültür ağırlıklı bir dergiyi de kültüre yakın ilgi duyan gençler izler. Henüz bir öğrenci olarak ihtiyaçlarının bilincinde olan bir genç de akademik-demokratik ağırlıklı bir yayını izleyecektir. Dikkat edilirse bunların hepsi bütünün parçalarıdır, hiç biri çok yönlü bütünü içermez. Bu durum onların gereksizliğini değil blâkis, kendi alanlarının uzmanı, en mükemmel ürünleri olmalarına yol açabilir. Peki, çok yönlü bir bütünü içeren gençlik yayını olamaz mı? Tabii ki olabilir, mutlaka olmalıdır. Sayısal olarak az olmakla birlikte, ihtiyaçlarının çok yönlü olduğunun bilincine varmış gençler vardır. İnsanlığın yarattığı en gelişmiş uygarlık ve toplum biçimini benimsedikleri için bu gençlere, sosyalist gençler diyebiliriz. Bu bağlam içinde sosyalist gençlik yayıncılığı, çok yönlü bir bütünü kendi yapısında en yüksek düzeyde ifade eden ve sentezleştiren bir yayıncılıktır. Bizim benimsediğimiz politik gençlik yayıncılığı, herhangi bir politikayı değil, sadece bilimsel sosyalist politikayı temel alan, bu politikayı her alanda ve her durumda **yeniden üreten** bir yayıncılık olmalıdır.

Halen çıkmakta olan politik gençlik yayınlarının (yanlış anlaşılmasın, öğrenci gençliğin akademik-demokratik haklar bazındaki özlemlerini karşılayan demokratik öğrenci yayıncılığını küçümsemiyoruz, tam tersine demokratik kitle örgütlenmesi esprisine uygun merkezi ve yerel demokratik yayınlara şiddetli ihtiyaç vardır. Böylesi bir yayın organı politika dışı olamayacağı gibi belli bir politik grubun öğrenci varyasyonu da olamaz. Olması halinde politik gençlik yayınları kategorisine girer) **çizgileşme** vurgusunun önde olması, bu yayınların etki gücünü daha baştan sınırlayabiliyor. Hatta bu yayınlar antipatik yaklaşımlara gerekçe olabiliyor. Özellikle bazı sol akımların eleştiri anlayışının -bilimselliği bir yana- çok itici, sevimsiz görüntüsü bu olumsuz intibanın oluşmasında pay sahibi. Yine hemen siyasileşmek -bir anlamda çizgileşmek- istemeyen genç insanlar, siyasetin eleştirel, polemikçi karakterini itici bulabiliyorlar, kısacası **siyasetin doğasını** anlamak istemiyorlar. Öte yandan depolitizasyonun neredeyse bilinç altına işlemiş olumsuz ağırlığını burada belirtmeye gerek bile yok sanırım.

Gençlik Dünyası'nın, kısa sayılabilecek yayın politikası ve pratiği, gençliğin ihtiyacını devrimci ideoloji ve politikanın öğrenilmesi ile sınırlayan kaba bir saplantıdan kurtularak, gençliğin çok yönlü özlemlerini açığa çıkartmak ve bunlara sosyalist temelde yanıt vermeye çalışmak olarak değerlendirilebilir. Kültür-sanat sayfaları bu alanda incelemeye değer çok ilginç ipuçları sunmuştur. Tek tek gençlik kesimlerine yönelik sayfalar, spor, bilim-teknik, çevre, kadın, mizah vb. sayfa denemeleri **çok yönlülük** açısından değerlendirilip tartışılmalıdır. Kitlesel tartışma, hem gençlik yayınlarının çeşitliliğini hem de kalitesini arttıracaktır. Okurların yayınlar üzerindeki kitlesel beğenisi ve kitlesel denetimi ancak böyle sağlanabilecektir.

Bavulunuz hazır mı?

Derginizi gönderdiğinizden beri, genel olarak takip ediyorum. Hemen belirteyim beğeniyorum, gönderdiğiniz için de teşekkür ediyorum. Eskiden ajitasyon deyince tabiri caizse "gaz verme" anlaşılıyordu. Buna pek düşmediğinizi gözlemliyorum, ancak Eylül sayısındaki "Duvarları Çatlatmak" manşetinizin hangi mantıkla atıldığını anlayamıyorum. Sonuçta, bilmece gibi duran bu manşetin veya bu tür manşetlerin kitleler için bir faaliyetin icrası olamayacağına inanıyorum.

Yazılarda derginin kapsamı itibariyle doktriner olmaktan çok günceli sınıf açısından yakalamak gerektiğine inanıyorum. Ki, derginizi de bu yolda görüyorum. Söz gelimi "Arabesk" konusunda yazdıklarınız bunun kanıtı. Fakat niçin bu kadar yüzeysel geçiliyor, bunu anlayamıyorum. Arabeskin nesnel dayanaklarını yazmak yeterli olmamalı, o konuda olumlu ya da olumsuz yönde taraf olanlara yer verilerek bir tartışma platformu yaratılabilse okuyucu için daha doyurucu, gelecek sayıları, beklenen dergi olacağı kanaatini taşıyorum. Arabeskin nesnel dayanaklarını doğru ve haklı olarak 1980'den bu yana yaşanan hapishaneler, işkenceler, acılardır diye açıklıyorsunuz. Ancak böyle bir potansiyel varken, cezaevleri ile ilgili haber ve yorum eksiğinizi anlayamıyorum. Onbinlere varan, milyonlara varan tirajlarıyla yayınlanan dergi ve gazeteler bazen manşetten verirken, sizin iç sayfada, sanki yasak savarcasına aldığınız tavrı nasıl izah ediyorsunuz merak ediyorum. Sol, sosyalist basını diğer basından daha çok ilgilendirmesi, sorunlara çözüm önermesi, yayınıyla kitlelere yön verici olması gerekmez mi?

Son olarak yasaların öcüleştirdiği ama son gelişmelerle hükümetin de bizzat, fiilen kabul ettiği bir olguya değinmek istiyorum. Ülkemizdeki gençliği köylü, öğrenci gençlik diye ayrımlara tabi tutuyorsunuz doğru olarak. Ancak ülkemizdeki demokrasi mücadelesinin, kendisi ayrı ama mücadelesinin önemli bir güç oluşturduğu Kürt gençliğinin, mücadelesini araştırma ve incelemesine yer vermiyorsunuz. Kürt gençliğinin, sosyal, ekonomik, kültürel sorunlarının irdelenmesinin bütünün içinde yeri olduğuna inanıyorum. Ancak eksik olanın, onların ayrı olan yanlarını araştırmak incelemek olduğuna inanıyorum. Mehmet Ali Birand, Hasan Cemal gibi köşe yazarlarının bile, farklı motiflerle de olsa, sorunun bir yerlerinden tutmuş oldukları bu konuda, sosyalist bir gençlik dergisinin, daha ileride olması gerektiğine inanıyorum. Başımdaki halden dolayı biliyorum; yazıldığında yazı işleri müdürünün çantasında havlusunun, pijamasının, traş sabununun, permatiğinin vs. bulunması gerekiyor, ama ne çare ki görevlerden biri de bu ve yasaların tavanını zorlamak, doğruyu fiilen de olsa korumak gerekiyor. Yasal sonuçlarının dışında, siyasal sonuçlara değinmek bile istemiyorum. Çünkü bu konudaki boşluk, beklenti o kadar büyük ki eksiklik geçen her zaman sosyalist basın için önemli bir zaafı belgeliyor.

Size, pek derli toplu olmasa da dostça bir şeyler yazmaya çalıştım. "Kısa yazacak vaktim olmadığı için özür dilerim." Öyle sanıyorum ki bildiklerinizi tekrar ettim. Olsun, ben zaten beni dinlemeniz için değil, doğru bildiklerimi dostça salık vermek için yazdım. Doğru bulduklarınızı zaten uyguluyor ve uygulayacaksınız. Bir gençlik dergisinden en çok beklenen de kendi bildiği doğruları kendisinin uygulaması değil mi?

Mücadelenizde başarılar dilerim.*

** Okurumuzun mektubu kısaltılarak yayınlanmıştır.*

İlker Demir
E Tipi Cezaevi
AYDIN
(Aylık İlke, haftalık Kitle dergilerinin yazı işleri md. 23 yıl 1 ay'a hükümlü.)

Gençlik Dünyası 1. yılı kutlama yemeği: Yaşanan yoğun olaylar ve onca zorluğun ardından bir yılı başarıyla geride bırakmanın coşkusuyla Gençlik Dünyacılar daha bir dostlukla kucakladılar birbirlerini.

Yarınları yaratmak

Çok önem verdiğim, değerli derginizin bir yılını doldurması nedeniyle sizi ve bütün sorumluluk taşıyan, yazan, çizen arkadaşlarınızı candan kutlarım. Tartışarak, konuşarak, araştırarak, hoşgörüyle biraraya gelerek oluşturduğunuz gençliğimizin aynasını yararlanarak izledim. Zahmet edip adresime göndermenizi büyük bir dostluk bağının ürünü saydım.

YÖK'ün amaçladığı gençliği değil, toplumcu, gerçekçi, yarınları yaratmak isteyen gençlerimize önem vermeniz en değerli niteliğiniz oldu. Kutlarım. Bu sayıda Tektaş Ağaoğlu'nun yazısını, özlemle beklediğim pek değerli gurbetteki dostların sinema şeridi gibi belliğimde ve gözümün önünde canlanmış bulmama yardım ettiği için çok duygulandım.

Yeni bir yayın yaşamında uzun ömürlü olmanız dileğiyle, sevgiler, saygılar sunarım.

Kemal Sülker

Sayfa düzeni daha iyi olmalı

Gençlik Dünyası'nı uzun süredir okuyorum. Yayın politikasını olumlu buluyorum. Gençliğin her kesimini kucaklayan özel bölümler ve onların kültürel gelişimlerini ilerleten eğitim ve kültür sayfaları...

Geçen yılki öğrenim döneminde gazetenin özerk üniversite ve demokratik kitle örgütü olan derneklere olan yaklaşımı, geniş bir görüş açısına sahip, sorunları doğru yorumlayan önerilerdi.

Gazetenin önemli bir bölümü olan Eğitim sayfasının ve ele aldığı konuların arttırılmasını öneriyorum. Bu sayfanın, gençlik içinde değişen şartlar dahilinde önemli bir görevi üstlendiği inancındayım.

Gülmek her insanın doğal gereksinimidir. Gülerken de düşünmek... Gazetenin mizah sayfasının bu görevi şimdikinden daha iyi yerine getirebileceğine inanıyorum. Sayfa düzenlemesi daha iyi olmalı. Ayrıca biz okurlara bu sayfada, ülkemizin ve dünyamızın değerli çizerlerinin yapıtlarını izleme olanağı verirseniz sevinirim.

Ertan Gezer

15 günlük olmalı

Öncelikle bir yıllık başarılı yayınınız için sizleri kutlar, devamını dilerim.

Kişilikli ve toplumcu bir gençlik için gençliğin sorunlarını sosyalist bakış açısıyla irdelemek, çözümler üretmek ve bunları en geniş gençlik yığınlarına sunmak biçiminde özetlenebilecek bir yayın politikasında sanırım hem fikiriz.

Böyle bir yayın politikasına güç verebilecek, doğallıkla biçim ve tekniği de ilgilendiren bazı pratik önerilerim olacak. Belki fikir verebilir, küçük de olsa bir katkı sağlayabilir umuduyla özetliyorum.

Gazete on beş günde bir çıkmalı, okuyucusuna kendini unutturmamalı.

Periyodun kısalması, şimdi aynı sürede verdiğiniz mesajı korumakla birlikte daha az siyasal, bilim, sanat kültür spor konularına daha çok yer verebilen, kolay okunan bir gazete olanağını da yaratabilir.

Gençlik Dünyası bir çok işlevi birlikte yapmaya çalışırsa taşıdığı yükün altında kalabilir. Kimi önemli haberler dışında örgütlenme ve özellikle de demokratik devrimci direniş konuları başka yayın ve bildirilere bırakılmalı. Aksi halde hem gazete aşırı siyasallaşır hem de dinamik - atılgan bir çizgi izlenemez.

Gençlik Dünyacılar, Gençlik Dünyası çevresi gibi adlandırmalar yerine Gençlik Dünyası okuyucuları kullanılırsa gereksiz bir daralma önlenebilir.

Gezi, şenlik gece, konferans, konser ve benzeri çalışmalar sürdürülmeli ancak, okuyucularla en etkili iletişim yüz yüze kurulabilir. Gazete okuyucusu ile bütünleşir, kaynaşır. Ne var ki bu tür etkinliklerde daha geniş kesimlere seslenen daha popüler kişi ve gruplara yer verilebilir.

Günlük gazetelerin ücretsiz eklerinin bile oldukça kaliteli olduğu düşünülürse dizgi ve fotoğraflara çok daha fazla önem verilmesi gerektiği anlaşılabilir.

Gençlik Dünyası yalnızca çözüm yolu göstermemeli çözümlere katkıda bulunabilmeli. Örneğin hem üniversite giriş sınavlarında hem de fakülte sınavlarında öğrencilere başarılı olabilmeleri için etkin yardım da bulunabilmeli.

Buraya kadar okuduğunuza göre 30'unu aşmış bir aboneniz olarak artık ekleyebilirim: Gençlik Dünyası''nı en iyi gençlerin önerileri güzelleştirebilir. İçten selâmlar.

Murat KARABULUT
Metris Askeri
Cezaevi D-21

İçten bir merhaba

Önce içten bir merhaba. Ben Gençlik Dünyası okuru olmakla birlikte, politik çizgisini de benimseyen ve savunan biriyim. Gençlik Dünyası'nın yayın politikasını tam olarak doğru bulmakla birlikte, bazı eksikliklerin olduğu kanısındayım. Örneğin, teorik düzeydeki yazıların olanaklar ölçüsünde artırılması ile birlikte, "Lö kukumav" sayfasının çizgi ve mizah boyutunda geliştirilmesi gerektiği kanısındayım.

Cevat Turan

Haftalık yayın

Gençlik Dünyası'nı ilk sayısından itibaren takip ediyorum. Oldukça beğeniyorum. Yazılarınızda eleştiriye yönelik birşey bulamıyorum. Gençliğin bütün kesimlerine seslenen bir gazete. Gençlik Dünyası haftada bir çıkarsa daha verimli olacaktır. Başarılarınızın devamını dilerim.

Orhan Çam

Köylü gençliğe eğilin

Gençlik Dünyası'nı sekiz aydan beri okuyorum. İlk başta öğrenci gençliğe daha çok ağırlık verdiğini düşündüğümden ilgimi çekmiyordu. Sonra daha rahat algılayıp, okuyup inceledim. İşçi gençlik ve köylü gençliğin daha rahat okuyup kendini geliştireceği, eğitebileceği (ona yol gösterebilecek) bir sayfanın olmasını isterim.

Sosyalist ülkelerin devrimlerini, bugünkü durumlarını ve gelişmiş - gelişmemiş kapitalist ülkelerin durumlarını anlatan bir köşenin olması gerektiğine inanıyorum. Bunun dışında Gençlik dünyası'nı severek okuyorum.

Turgut Gülmüş

Söz hakkı kimin?

Mevcut iktidar, kendi açısında gerçekleştirmeye çalıştığı gençlik şurasında "demokrasi" anlayışını bir kez daha sergiledi. 8 yıldır sergiledikleri gibi.

Evet bunların demokrasi anlayışları anti demokratik atama yoluyla seçim, cop, dayak, tekme, tokat, saç yolma vb. şeylerdi. Hiç de bu anlayışlarından taviz vermediler. Helal olsun onlara.

24 Kasım sabahı şura salonunun önünde genel izlenimler, bir gençlik şurasından öte kalıntılar ve çöküntüler şurasıydı. Ancak istenmeyen misafir öğrencilerin salona girmeleriyle bir nebze şuranın gençlikle ilgili olduğu anlaşılacaktı.

Şura başlamıştı. Konuşmacılar "2000 yılının gençliği"ni anlatıyorlardı. Dinleyicilere bilgi vermek durumundaydılar. Çünkü, üyeler de dinleyiciler de emekli valiler, subaylar, bürokratlar, düzen sözcüleri ve polislerden oluşuyordu. Bu konuşmacılardan biri de cop ile demokrasiyi birbirinden ayırma şerefine hâlâ erişemeyen MEGSB Celal Güzel'di.

Güzel, "Susan gençlik istemiyoruz" dedi. Ama konuşan gençliği de ne yapacaklarını az sonra icra edilenlerle örneklenmiş oldu.

Dakikalar ilerliyor, arzlar artıyordu. Bu ara şuraya gelen mesajlar okunuyordu. "Çalışmalarınızda başarılar dileriz" Cumhurbaşkanlığı Konsey Üyesi Tahsin Şahinkaya... Sedat Celasun... Nurettin Ersin... Şura düzenleyicileri başarılı olmalıydılar. Onlar da başarılı olacaklarını anlatmaya devam ettiler.

Sunucu bir "asker" edasıyla kürsüye geldi ve yine bir asker edasıyla, Başbakan Özal'a, "Davetimizi arz ederiz" dedi.

Arz olunmak üzere Başbakan kürsüye geldi. Kürsünün boyu biraz yüksek olmuş ama önemli değildi. Özal, "Sevgili gençlerimizi Türk milletinin yarınını bugünden inşa edecek mimarlar olarak görüyorum" dedi. Ve bu mimarlara ders, hakim düşünce gereği copla polis tarafından verilecekti. Eh insanların tekmil verdiği yerde askersel yöntemler de çok doğal olabilirdi.

Şura'ya verilen aradan sonra divan oluşturulmasına geçildi. Bakan Güzel, yaptıkları çirkinliği güzel güzel kendi anlattı. 29 üniversite temsilcisinin zaman yetersizliğinden üniversite yöneticileri tarafından seçildiğini bunun, kendi anlatımıyla 'biraz anti demokratik' olduğunu belirterek, "Bir daha şura'da zaman bulup seçimle gelmelerini sağlayacaklarını" söyledi.

Ama salonda biraz değil tam antidemokratik olduğunu söyleyen antidemokratikliğin milimini kabul etmeyen DEMOKRAT BİR GENÇLİK vardı. YANILDILAR.

Bir öğrenci ayağa kalkarak atama yoluyla gelen 29 kişinin üniversite gençliğini temsil edemeyeceğini söyledi. Söz hakkının, öğrencileri temsil niteliği olan öğrenci dernekleri olduğunu dile getirdi. Olur muydu hiç? Bu demokrasiye sığmazdı. Demokrasiye sığan ise emekli valilerin ve diğer düzen emirerlerinin parmak çokluğuyla başkan vekili seçtirmeleriydi. Gereken demokrasi vardı zaten. Gerçek demokratları ise "demokrasi" ayrıca dışarda bekliyordu. Ellerinde coplarıyla.

Kendilerinin şurada temsil edilemeyeceğini söyleyen 400'e yakın genç haykırmaya başladı, "Anti demokratik şura'ya hayır!", "YÖK'e Hayır!", "Örgütlenme hakkımız engellenemez!"

Bu ara Bakan, "Boşuna uğraşmayın, polis çağırmayacağım" dedi. Haklıydı Bakan çağırmaya gerek yoktu. Çünkü polis içerdeydi.

Bunun üzerine gençler polisleri göstererek "Polis dışarı", "Polis-İdare işbirliğine son" sloganlarını atarak eylemlerini sürdürdüler.

Öğrencilere antidemokratiklik suçlamaları yönelten Bakan "misafirimiz olun" dedi. Demokratik olmayan ortamda misafir olunmaz dediler öğrenci gençler, ama az sonra "coplu demokrasiyle siyasi şubeye zorla misafir edileceklerdi."

Dışarıya çıkan öğrencileri elli altmış sivil, iki otobüsle çevik kuvvet bekliyordu. Demokrasi bekçileri görev başındaydılar. Hemen saldırıya geçtiler. Amaç, demokrasiyi korumaktı.

Saldırı karşısında öğrenciler birbirlerine kenetlendiler. Bu arada grubun etrafıdaki çemberi polis gittikçe daraltıyordu. Amaçlarının öğrencileri köşeye sıkıştırıp, tek tek kapmak olduğu anlaşılan polislerin, çirkin saldırıları da sürüyordu.

Biraz sonra savaş alanına dönecek olan bahçenin etrafındaki meraklı gözler ise, polislerden görüntülü demokrasi dersi alıyorlardı.

Polisler çember içindeki öğrencilere "Hedef kitle" diye rapor sundukları amirlerinin emirleriyle saldırılarını iyice hızlandırdılar. Öğrencileri tek tek döverek, sürükleyerek, coplayarak, saçlarını çekerek polis otolarına bindirmeye başladılar.

Bir anda ortalık toz duman olmuştu. Demokrasi koruyucuları bellerinde silah, ellerinde cop, arkalarında iktidar güçleri, silahsız, sopasız, savunmasız, özgürlük ve demokrasi isteyen genç insanlara karşı gösteriyorlardı. Kitlelerden nasıl korktuklarını, ortaya koydukları kin, nefret ve insanlık dışı hareketleriyle bir kez daha göstermişlerdi.

Demokratik öğrenci hareketi ne Gençlik Şurası kandırmacısını ne de saçlarından sürüklenen, coplanan öğrencilerin direncini, kararlılığını unutmayacak.

Alanda geride kalan ders notları, ayakkabılar, kırık gözlükler ve Serves Tanilli'nin "NASIL BİR EĞİTİM İSTİYORUZ" kitabıydı.

İğrenç saldırılardan basın da nasibini almıştı. Çevik kuvvet amiri Mehmet Bilir'in verdiği emirle, demokrasilerini belgeleyen gazeteciler dövülmüş, içinde demokrasilerini belgeleyen fotoğraf makinaları alınmıştı.

Bu arada alanın birkaç video kamerası tarafından sürekli çekildiği izlendi. Kimlikleri toplanan öğrenciler tek tek isimleri ve adresleri alındıktan sonra salıverildiler. Salıverilme sırasında bir polis tüm öğrencilerin tek tek vesikalık fotoğrafını çekti. Artık insanlar sokaklarda fişleniyordu.

İstenilen amaca ulaşılmış, istedikleri demokrasi dayak yoluyla bir güzel anlatılmıştı. Anlayanlar da sadece kendileriydi zaten.

Birden büyükler olaya müdahale etmişler, üzüntülerini dile getiriyorlardı. Dışarıda öğrenci gençlerin dövüldüğü söylenmesine rağmen müdahale etmeyen, daha sonra çıkıp üzüntülerini dile getirmesi, polislerin yanlış yaptıklarını söylemesi, buna valinin ve milletvekillerinin de katılması çelişkilidir.

Üzülen baylar! İnsanlar dayak yerken sizler o mahalde yok muydunuz? İçeride "Polis yok" diye söyleyen sizler değil miydiniz? Öğrenci gençlik maskelerinizi tanıyor. Değiştirseniz de içiniz değişmeyecek. Gençlik kitleleri bunun bilincinde artık.

Üniversite yönetimlerinden 12 Eylül anlayışı hızla tasfiye edilmediği sürece, "demokrasinizi anlatma yollarına" sıkça başvuracağınız görülüyor. Evet Güzel Bakan! Siz istediğiniz için değil, gençlik artık susmayacak.

Haydi dayanışmaya

Baştarafı 1. Sayfa'da

Bu zor koşullar altında okuldan atılmayı, polis copunu, işkence ve zindanları göze alan Türkiye ilerici, devrimci gençliği, geleceğin aydınlık günlerinin bu güzel habercileri, biricik gurur kaynağımız oluyor. Gençliğin enternasyonal mücadele bayrağı onların ellerinde yeniden yukarı, daha yukarı yükseliyor. Artık, Türkiye gençliğinin ileri kesimleri, 13. Uluslararası Gençlik Festivali'ne hazırlanıyor.

1989 yılında Kuzey Kore'de yapılacak festivalin organizasyon ve tanıtımı için tura çıkan Demokratik Yemen İUS Sekreteri Ahmed Salem Alwhaıshı, Kıbrıs, Libya, Suriye, Lübnan'dan sonra Türkiye'ye geldi. Türkiye'deki programını, Türkiye'de okuyan Kıbrıslı öğrencilerin sorunlarını öğrenmek, İstanbul Üniversitesi Merkez Binası'ndaki öğrencilerle sohbet etmek ve gençlik yayınları ile tanışmak olarak çizen Alwhaıshı, 13 Ekim günü Türkiye'den ayrıldı.

Gençlik yayınları ile yaptığı toplantıda 13. festival hazırlıkları hakkında bilgi veren Alwhaıshı, görüşmenin sonunda Türkiyeli tüm gençlik temsilcilerini festivale davet etti.

10-17 Kasım günlerinde yapılan Gençlik Haftası, gece, panel, bülten vb. etkinliklerle birleşik olarak kutlanacak. Her kesimden ve görüşten gençler, hep bir ağızdan türkü söyleyip, hep birlikte davranmanın coşkusunu tadacaklar.

Kazanımlar tehlikede

Baştarafı 1. Sayfa'da

yan siyasi tutukluların kararlılık ve destek çağrıları çıkmasın.

Evet, rejimin "ıslah evleri" olarak öngördüğü cezaevleri kaynayan birer kazan olmaya devam ediyor. 8 yıllık uzun, çileli, zaman zaman destansı mücadeleler ile kazanılmış hakları Adalet Bakanlığı geri alma planları yapıyor. Bu amaçla 1 Ağustos genelgesi yayınlanıyor. Genelge, tek tip elbisenin yeniden giydirilmesini, havalandırma saatlerinin sınırlandırılmasını, koğuşlararası serbest geçişin kaldırılmasını, "zararlı yayın"ların içeri sokulmaması veya sansürlü sokulmasını, mektup kontrolünü vb. uygulamalara dönüşü amaçlıyor. Bu nedenle de siyasi tutukluların başlattığı direnişler büyük ölçüde "1 AĞUSTOS GENELGESİNİN İPTALİ"ni hedefliyor. Adalet Bakanı Mehmet Topaç'ın yaptığı sözlü açıklamasında yeni bir tüzük hazırlığı yaptıklarını belirtmesi, direnişin etkileme boyutunu göstermektedir. İçerde direnişlerin, dışarda dayanışma eylemlerinin yükseltilmesi rejimin cezaevlerine yönelik yeni saldırı planını bozacaktır. Ne yazık ki, bu görevin yükü, daha çok siyasi tutukluların ve tutuklu yakınlarının omuzları üzerinde kalmaktadır. İnsanlarımız temel hakları korumanın bedelini yaşamını feda ederek, sakat, hasta ve aç kalarak, dayak yiyerek, işkence görerek ödemektedirler. Devrimci olmanın, özgürlüğe düşkün olmanın bedelini cezaevinde yatarak ödeyen siyasi tutuklular, bu haksızlık yetmiyormuş gibi bir de insan olarak hava almak, yemek yemek, gazete okumak, mektuplaşmak gibi en temel ve en basit ihtiyaçlarını gidermeleri engelleniyor. Buna seyirci kalınamaz, buna tepkisiz kalınamaz. Eğer gösterilen tepki yetersiz kalmasaydı, iktidar 1 Ağustos genelgesini çıkartmaya cesaret edemezdi. Siyasi tutukluların tekrar tekrar yeni baştan aynı haklar için direnişleri katı bir gerçeği gündeme getiriyor. Kazanımları gözü gibi koruyacak ve kalıcı kılacak anti-faşist birleşik siyasi örgütlenmenin içerde ve dışarda yaratılması. Böylesi bir örgütlenme cezaevlerinde insanca yaşamın güvencesi olabilir, daha önemlisi siyasi tutukluların özgürlüğünü, gerçek suçluların yargılanmasını sağlayabilir. Sürekli savunma halinden kurtulmanın kapısı ancak böyle açılabilir.

Fiziğin Mozart'ı

Baştarafı 1. Sayfa'da

olarak görülen "karadelikler" hakkında ilginç açıklamalarda bulunmuştu. Bundan sonra da adı fiziğin ağır toplarının arasında geçer oldu.

Birçoğumuz için merak konusu olan "Karadelikler" nedir? Karadelikler olağanüstü yoğunlukta maddeden oluşan evren bölgeleridir. Bu yoğunluk o denli büyüktür ki, böyle bir yapıya sahip kütleden yapılan bir futbol topu yer küreye eşit madde içerir. Bu olağanüstü yoğunluğu olan bölgenin sahip olduğu çekim gücünden ise hiçbirşey kurtulamaz. Hatta ışık bile!

Klasik fizik ve genel görecelik kuramlarına göre, karadelikler varlıklarını sonsuza dek sürdürebilecekler, dahası evren zamanla genişlediği halde kütleleri artacak ve süpergalatik karadelikleri oluşturacaklardır.

İşte bu noktada Stephan Hawking'in üstün zihinsel gücü ve matematiksel dehası ortaya çıkıyor. Hawking karadeliklerin çok az da olsa ışınım ve nötrino yayabileceğini ve bu yolla zamanla yok olabileceğini söylüyor. Konferans başkanının "olamaz" demesine karşın olayın belli olasılıklar kapsamında gerçekleşebileceğini matematiksel olarak kanıtlıyordu.

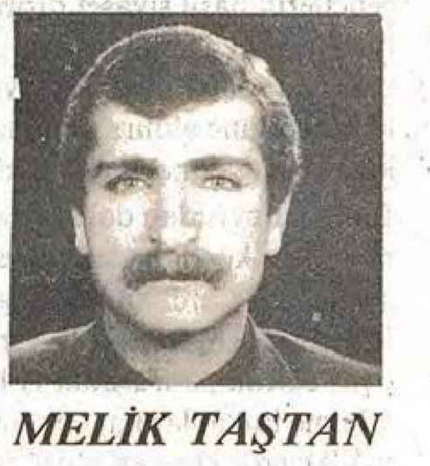
1974'ten bu yana Hawking boş durmadı. Hergün erkenden kalkıp Cambridge Üniversitesi'ndeki ders vereceği sınıfa özel olarak hazırlanmış bilgisayarlı tekerlekli sandalyesiyle sürat yapma zevkini de tatmin ederek gitmeye devam ediyor. 1985 yılında geçirdiği zatüreden sonra ameliyatla zorunlu olarak alınması gereken sestellerini de yitiren Hawking bugün derslerini bilgisayar yardımıyla kontrol ettiği mekanik sesli bir sistem sayesinde veriyor. Bu sistemin dünyada bir eşi daha yok. Bir bilgisayar firması tarafından özel olarak geliştirilen bu aletin ekranı Hawking'in tekerlekli sandalyesinin sol tarafına monte edilmiştir. Hawking, ekrana getirebileceği 2600 kelime arasından istediklerini seçiyor. Daha sonra bu kelimeler bilgisayar aracılığı ile sese dönüşüyor. Sistemin tek kötü yanı dakikada en çok on tümce okuyabilmesidir. Bu ise karşılıklı söyleşilerin süresini oldukça uzatıyor.

Hawking'in Einstein'in görecelik teorisiyle, parçacık teorisini birleştirmeye yönelik çalışmaları da oldukça ilginç. Büyük birleşme olarak adlandırılan ve yirminci yüzyılın iki görkemli fiziksel atılımını birleştirmeyi amaçlayan bu kuram, evrenin temelde çekim gücü tarafından belirlenen büyük ölçekli yapısını ve atom düzeyindeki güçleri kapsıyor.

S.Weinberg, A.Salam ve S. L.Glasow'un çalışmaları ile belli bir noktaya gelen bu kuram Hawking'le daha da güçlendi. Söz konusu kuramın sonucu olarak, en olası evren öyküsü on-yirmi milyar yıl öncesi ve 10^{1077} yıl geleceğe kadar ayrıntılarıyla tahmin edilir duruma gelmiştir.

Hawking 8 Ocak 1942'de yani Galileo'dan üç yüz yıl sonra aynı günde Oxford'da dünyaya geldi. 1959-1962 yılları arasında Oxford Üniversitesi'nde okuyan Hawking 1962-1965 arasında D.Sciama ile doktora çalışmalarını yaptı. 1965'te Gonville ve Caius College üyeliğine seçilen Hawking Cambridge'de, araştırmalarını ve öğretim üyeliğini sürdürdü. 1977'de Prof. olup 1979'da Newton'un ders verdiği Lucas kürsüsüne atandı. 1974'de Royal Societiy üyeliğine seçilen Hawking, 1976'da bu kurumun Huges madalyasına layık görüldü.

Doktorası sırasında amiyotrofik lateral sikleros adlı, ilerleyici dejeneratif sinir hastalığına yakalanan Hawking yıllardır bir yandan evrenin gizlerini çözmeye çalışırken bir yandan da ölümle pençeleşmektedir. Hawking bilim adamı olarak büyük bir insandır. Bundan öte bizlere bir insanın yaşama nasıl sahip çıkması gerektiğini, içimizdeki umudu, sevdayı, neşeyi son nefesimize kadar nasıl yaşatmamız gerektiğini gösterdiği için daha büyüktür. Ayrıca onda emeğin yarattığı, yaratabileceği yüceliği görmek her türlü övgünün üstündedir.

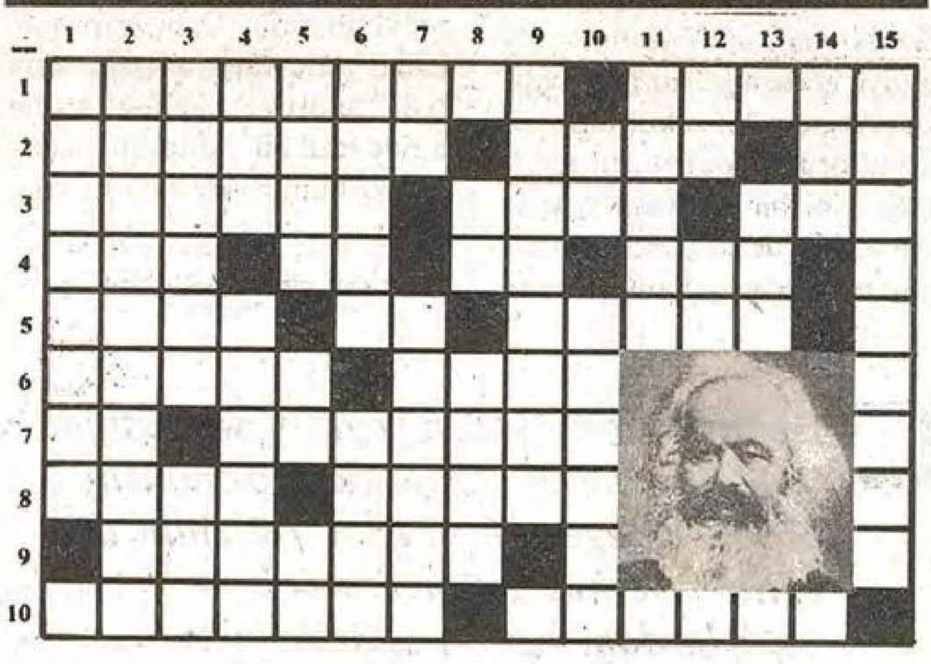
MELİK TAŞTAN

"Demişti ki içlerinden biri
olmalı bizim
Ama acımız da doğurgan
Biz acı çekerken
Sabaha güneş
Geceye ay doğmalı"

Faşist işgal altındaki Erzurum Lisesi'nden sürülünce, liseye Diyarbakır'da devam etti. Lise, üniversite ve sonrasındaki dönemde hep; asırlardan bu yana ezilen, horlanan halkının daha güzel günler görmesi için uğraş verdi. O, emeğini, ekmeğini, acısını, sevgisini halkıyla paylaştı. 25 Eylül 1988'de herşeyden çok sevdiği Diyarbakır'da düzenin yarattığı hırçın, kompleksli, bunalımlı, karanlık, zavallı ellerin kurbanı oldu. İnsan sağlığını önemsemeyen; parasından başka gözleri birşey görmeyen hastanelerin, Hitler dönemi bir anlayışla iş gören psikopat beyinlerin de bunda büyük payı vardır. Son nefesini verirken de celladın ismini polislere vermeyecek kadar onurlu ve sevgi dolu arkadaşımızın anısını yaşatacağız.

Diyarbakırlı Devrimci Demokrat Arkadaşları

BULMACA

SOLDAN SAĞA: 1) Cebirde bir denklemin katsayılarına giren değişken nicelik... Kuşların gövde, kanat ve kuyruklarında bulunan türlü renklerde kalın eksenli tüy. 2) İnsanların ve hayvanların ruh tarafından yönetildiğini, objeler ve çevre fenomenlerinin ruhun etkisi altında olduğunu ileri süren görüş... Din işlerini devlet işlerine karıştırmayan... Talyumun simgesi. 3) Kalın kabuklu, iri taneli üzüm cinsi... Fransa-İspanya sınırında bulunan ve ayrılıkçı ETA'nın bağımsızlığını kazanmak için mücadele ettiği bölge... Kapitalist düzenin en büyük dürtüsü. 4) Ağabey sözünün günlük konuşma dilindeki biçimi... En kısa zaman... Bir kürk hayvanı... Bir tembih sözü. 5) Zeytine benzer meyvesi olan, yapraklarından kokain çıkarılan bir bitki... TERSİ, Berilyumun simgesi... Bir işin yapılmasını belli bir zamana bırakma, erteleme. 6) Salyangoza benzeyen karından bacaklı yumuşakçaları içeren cins... Saç, giysi gibi hafif şeylerin rüzgârda dalgalanması. 7) Boru sesi... Manyok kökünden çıkarılan nişasta. 8) Belli bir kurala göre yaratılan ve kulakta haz uyandıran ses dizisi... Ekin biçerken sapları destekleyen elin son üç parmağına geçirilen eldiven biçimindeki araç. 9) Kuvvetlerin devinimler üzerine etkisini inceleyen fizik dalı. 10) Bir kimseye, bir şeye aşırı derecede coşku ve tutkuyla bağlı olan... Yıldızların yüksekliğini ve açısını ölçmeye yarayan aygıt.

YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1) Üzerinde yüzlerce iğneli ksifek bulunan uzun balık oltası. 2) Özümleme. 3) Zarara uğrama tehlikesi... Kuşaktan kuşağa geçen kalıtımsal öge. 4) Fakat, lakin anlamında bir sözcük... Eski çağlardan kalma yapıt. 5) Işığı geçiren parlak bir mineral... Bir haber ajansının simgesi... Bir hayvan. 6) Çanakkale'nin bir ilçesi... Sterlinin yüzde biri. 7) Türk malını simgeleyen harfler... Bir çeşit küçük ve ince asker battaniyesi. 8) Baryumun simgesi... Yabancı halk müziği. 9) Esnek. 10) İskambilde bir kağıt... Rafadan yumurta. 11) Bir bütünün parçası ile ilgili, cüzi. 12) İlave... Bir nota. 13) Dar ve uzun yarış kayığı. 14) Yunan alfabesinde bir harf. 15) 1818-1883 yılları arasında yaşayan, bilimsel sosyalizmin, diyalektik ve tarihsel materyalizmin, bilimsel ekonomi-politiğin kurucusu ve Engels ile birlikte yazdığı Kutsal Aile, Fuerbach Üstüne Tezler, Felsefenin Sefaleti, Komünist Manifesto ve kendi eseri Kapital'in yazarı, resimde görülen büyük bilim adamı.

HAZIRLAYAN: **Turgay Gültekin**

Gençlik Dünyası

Sahibi: **Cüneyt Can Oğuzer** • Genel Yayın Yönetmeni: **Yaşar Yiğit** • Yazı İşleri Müdürü: **Erdal Belenlioğlu** • **YönetimYeri:** Divan Yolu Cad. Işık Sok. Ali Faik Han No: 6 Kat: 3 Sultanahmet- İSTANBUL • **BÜROLAR: İSTANBUL (Kartal/Maltepe):** Bağdat Cad. Maltepe İşhanı No: 145/89 Kat: 2 Maltepe-İstanbul • **ANKARA:** Marmara Sok. Kirmir Apt. 12/21 Sıhhiye-Ankara • **İZMİR:** Soysal İşhanı Gazi Bulvarı No: 100/704 Çankaya-İzmir • **DENİZLİ:** Atatürk Bulvarı Yıldız İşhanı Kat: 6 Denizli • **ÇORUM:** Kale Mah. Emek Cad. Eser Pasajı Kat: 2 No: 12/E • 1 Yıllık Abone Bedeli: **5.000 TL.** Yurtdışı: **25 DM.** • Hesap Numarası: **Yapı Kredi Çemberlitaş 038430-5**

Pinochet gençliği teslim alamadı

Çeviri Servisi

Şili'de 5 Ekim'de yapılan plebisitin sonuçları, faşist diktatörlük altında geçen onbeş yıldan sonra Şili halkının sindirilemediğini ve boyun eğmediğini açık seçik ortaya koydu. Baskı ve yasaklara rağmen oylama öncesinde Şilililer ülke çapında kitlesel gösterilerle Pinochet'e, askeri-faşist diktatörlüğe hayır diyeceklerini kesin biçimde gösterdiler. Pinochet faşizmi altında doğmuş ya da büyümüş olan bugünün gençleri de kitlesel muhalefet eylemlerinin ön saflarında yerlerini aldılar, alıyorlar. Oysa faşist rejim "kendisine uygun" bir gençlik için elinden geleni ardına koymadı.

Şili'de faşist rejim gençlere de ağır bir saldırı yöneltti kuşkusuz. İşkence, katliam gibi fiziki saldırıdan, ideolojik saldırıya kadar her boyut ve görünümde ortaya çıkan faşist terör, yarattığı tüm tahribat ve yıkıma rağmen gençliği teslim alamadı. Aşağıda New Times (37/88) dergisinden özetleyerek aktardığımız yazıda, Santiago'dan genç bir öğretmen faşizmin saldırısı ve gençliğin başkaldırısını şöyle anlatıyor:

"Şili faşizmi gençliğe güvenmeyi umut ediyordu. Nasyonal sosyalist model tam anlamıyla uygulandı. Genç insanlar sosyal faaliyete çekildi ve onlara "yeni Şili"de mutlu bir hayat vaad edildi. Telkin kampanyası anaokullarından başladı. Anaokullarının yönetim merkezinin Eğitim Bakanlığı'na değil de, İçişleri Bakanlığı'na bağlı olması bir tesadüf değildir. Genç kuşaklar da yeni, antikomünist bir dünya görüşü geliştirilmeliydi. Başlangıçta bu etkili oldu ve diktatörün hedefi tutturamamak gibi bir korkusu yoktu. Ama, Şili'de değişik gruplardan gençlerle ilgili olup bitene bir bakalım.

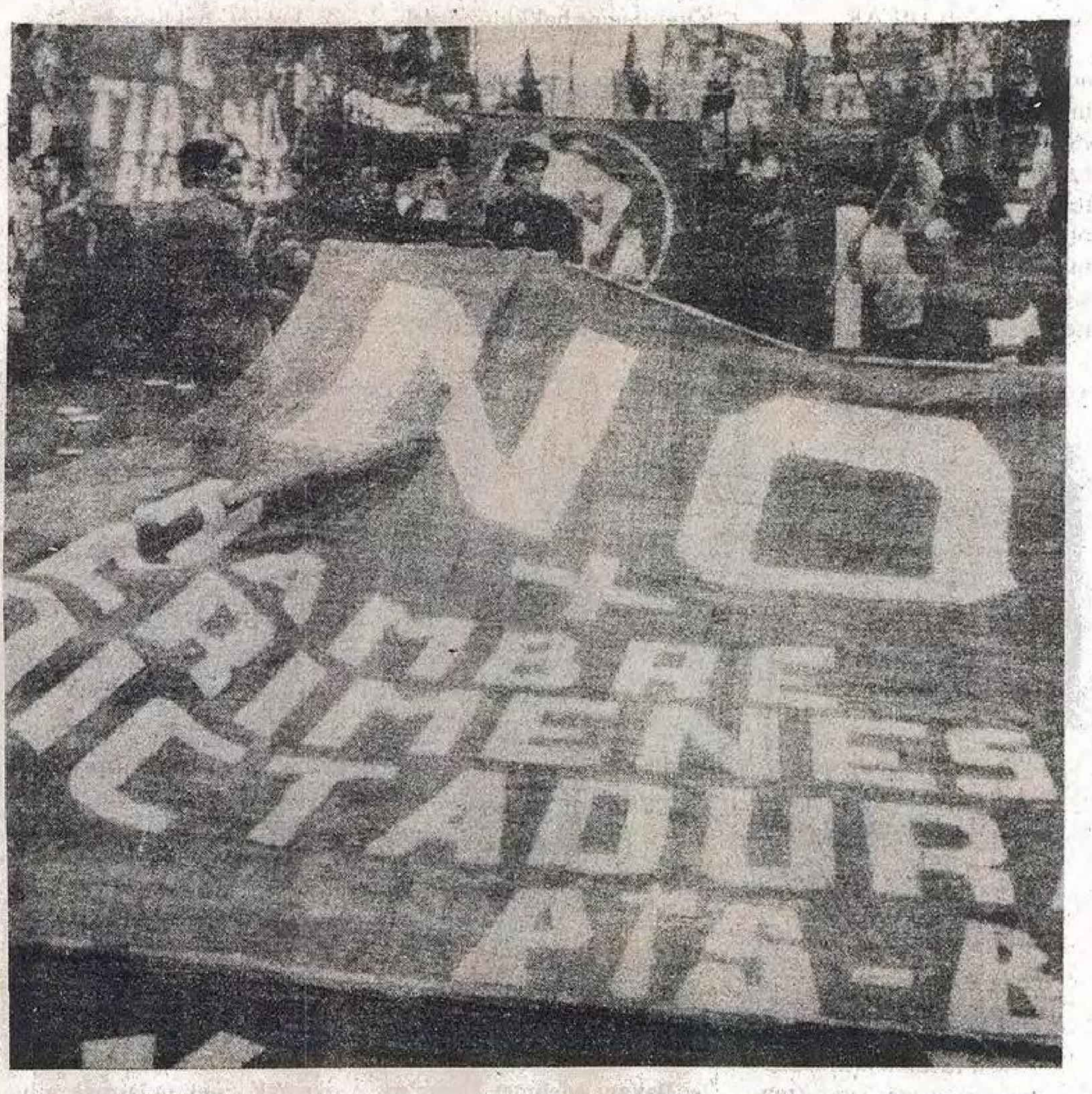
Öğrenci hareketi her yıl daha politikleşiyor ve öğrenciler alternatif olarak ya sol ile Hıristiyan Demokratlar arasında bir koolisyonu ya da yalnızca solu görüyorlar.

Gençlerin ve o kadar genç olmayanların tabiriyle "moruk" Şilililer'in zihninde rezil bir yaratıktır ve çocuklar bunun gayet iyi farkındadırlar.

ÇOCUKLAR

Bebeklikten çıkmış ama henüz ilk gençlik yaşlarına erişmemiş olanları (6 ile 12 yaş arasındakileri) çocuk olarak değerlendireceğiz. Bunlar şimdiki rejim altında doğdular. Televizyon kampanyalarının saldırısına uğradılar ve yetkililer eğitim sistemi vasıtasıyla bunlara gerici düşünceler aşılamaya gayret gösterdiler. Ne ki şimdi iktidar, çocukların protesto gösterilerinde yeraldığını görerek dehşete düşüyor. Ve her defasında muhalefeti çocukların ahlakını bozmakla suçluyor. Aslında en küçük Şilililer dahi Pinochet'in bela olduğunu biliyorlar. Bunu da oyunlarında, Pinochet'in her gün yapmayı adet haline getirdiği konuşmaları başarılı bir alayla taklit ederek gösteriyorlar. Faşist öğretmenlerden (ki bunların oranı % 20'den az) korkmayı, güvendikleri öğretmenlere durumu sormayı öğrendiler. Elbette çocukların zihinlerine antikomünist düşünceler yerleştirilmiş olabilir, yine de Pinochet'e ve silahlı kuvvetlere karşı iyi duygular geliştirmeleri mümkün değil.

Böyle olması da doğal, zira çocuklar düşünebilecek yaştalar. Bu yaşlarda düşünme tümüyle somut şeylere dayanır. Somut gerçeklik ise bütün ailelerin Pinochet ve silahlı kuvvetlerden memnun olmaması, reddetmesidir. Gençlerin ve o kadar genç olmayanların tabiriyle "moruk", Şilililer'in zihninde rezil bir yaratıktır ve çocuklar bunun gayet iyi farkındalar.

İktidar eğitim sistemini kendi amaçlarına daha da uygun hale getirmek üzere kafa patlatıyor. Son olarak biçare bir girişimle, tüm eğitim kurumlarını yerel yönetimlerin emrine verdiler ki, belediye başkanları her öğretmeni kontrol edebilsin. Bu girişimin sonucunda bütçe kısıtlaması bahanesiyle onbeş binden fazla öğretmen işten atıldı. Ülkenin en iyi öğretmen kadrolarının kıyımının altında mali nedenlerin yatmadığı açık. Öğretmenler çocukları iktidara sadakat ruhuyla yetiştirmemekle suçlanıyor.

Faşist ideolojiden arınmış bir eğitim tehlikeli olarak damgalanıyor ve yok edilmesi gerekiyor. Böyle bir eğitim görmüş çocuklar ülkenin düşmanı olarak lanetleniyor ve bu yüzden de onlar için para harcamaya gerek görülmüyor.

Bu arada öğretmenlere her zamankinin iki katı iş yükleniyor ki "gizli işler" yapmaya zamanları kalmasın. Öğrencilerle tek tek ilgilenme bu koşullarda söz konusu değil, televizyon ise etkili bir biçimde iktidarın propagandasını yapmakta serbest.

Böyle bir eğitim sistemi belki de dillere düşmüş işkenceden daha tehlikeli. Yine de iyimserim, çünkü Şili'de yetiştirdiğimiz yeni öğretmenlerin % 90'ı mücadele etmeleri gerektiğini çok iyi biliyorlar. Geri kalan % 10 ise yöneticilik makamlarına gelebilecek kariyer düşkünleri, ama onların peşinden giden yok.

İLK GENÇLİK ÇAĞINDAKİLER

12 ile 18 yaşlar arasındaki dönemde gençler, aile, toplum ve çalışmayla ilgili olarak kendi değerler sistemini geliştirir. Gerçeklik karşısında eleştirel bir bakışa sahip olmaları beklenir. Bizim genç insanlarımız diktatörlük altında büyüdüler, kuşkucu ve zaptedilmez oldular.

Siyasi meselelere kendi açılarından bakıyorlar. Yüksek öğrenim görmek istiyorlar, imkânların ne kadar az olduğunu görüyorlar. Diğer taraftan iş bulma perspektifi de parlak değil, her ailenin % 50'si işsiz. Bu nedenle okulu bitirme yaşı yaklaştıkça genç insanlarda psişik ve sosyal huzursuzlukların açıkça belirdiği bir kaygılanma hali ortaya çıkıyor. Bu uyuşturucu düşkünlüğünde ve suç oranında artışa da yol açıyor.

Lise öğrencileri sokak çatışmalarına gidiyor, protesto hareketlerine katılıyor. Protestolarında sezgileriyle davranmış da olsalar, sonuçta yapılan protestodur. Pinochet bu olgular için açıklama bulamıyor ve öğretmenleri çocukları baştan çıkarmakla suçluyor. Hep "düşman suçludur" şeklindeki paranoyak argümanını tekrarlıyor. Hükümetteki beyefendiler kendi hareketlerinden dolayı hiçbir sorumluluk taşımıyor, 14 yıldır mutlak biçimde iktidar oldukları halde başarısızlıklarından dolayı muhaliflerini suçluyorlar.

Şili'de herhangi bir protesto gösterisinde yer almış herkes, polis zorbalığının ne demek olduğunu tam anlamıyla bilmektedir. Lise öğrencileri de harekete katıldılar ve polis gaddarlığının anlamını bizzat öğrendiler. Gençlerin bu grubu iktidar yanlısı her türlü eylemi reddediyorlar. Nüfusun varlıklı tabakalarında dahi iktidar yanlıları aşağılanıyor.

Genç kuşağın bu grubuna da güvenini yitiren Pinochet bunlara karşı baskılara başladı.

GENÇLİK

"Genç" terimi ile okulunu bitirmiş ve toplumdaki yerlerini aramaya başlamış genç erkek ve kadınları kastediyorum. Hayat onlara nasıl davranıyor?

Şili'de genç insanların büyük çoğunluğu işsizlikten kıvranıyor. Uzun yıllar ailelerinin desteğiyle yaşıyorlar, topluma yararlı olamıyorlar. Bu grubun iktidarı desteklemediği açık. Bu genç insanlar zaman içerisinde muhalefet saflarına katılıyorlar, ama çoğunluk hareketsiz, ilgisiz ve hayalkırıklığı içerisinde.

Gençlerin yaklaşık % 10'u üniversite ve yüksekokullara girebiliyor ve yüksek öğretim rüyalarını gerçekleştirebiliyorlar. Ancak Pinochet ve ideologlarının yenilgisi burada da açık. Üniversiteler her zaman iktidara batan bir diken olageldi. Öğrenci hareketi her yıl daha politikleşiyor ve öğrenciler alternatif olarak ya sol ile Hıristiyan Demokratlar arasında bir koalisyonu ya da yalnızca solu görüyorlar. Pinochet'i desteklemenin lafı bile edilmiyor denebilir. Sol güçler sağcı tanınan üniversite ve yüksekokullarda dahi seçimleri kazandılar.

Bu durumu Şilili aydınlara yönelik baskılar izledi, ki bu baskılar tutucular arasında dahi protestoların patlak vermesine yolaçtı. Pinochet ilk defa olarak kendi yandaşlarından birisini, Rektör Federici'yi görevden atmak zorunda kaldı.

Gençler faşizme karşı şimdiden başkaldırmış bulunuyorlar. Çok uzun sürmeyecek. Önümüzdeki yılların en çetin yıllar olacağını biliyoruz. Ama biz, Şili'nin genç insanları düşme zamanı çoktan gelmiş zorbanın sonunu görme şansına da sahip olacağız."

Öğrenci hakları sürekli gündemde

Eğitimin içeriğinden, eğitim sonrasında iş bulabilme imkanlarına, çok uluslu ülkelerde egemen ulusun diğerinin dili, eğitimi ve kültürü üzerindeki baskılardan, eğitim koşullarının uluslararası tekellerin isteği ya da militarist hedefler doğrultusunda şekillenmesine dek sayısız sorun öğrencileri doğrudan ilgilendirmektedir.

Öğrenci hareketinin en önde gelen ve diğer haklar için vazgeçilmez bir ön koşul olan hakkı, eğitimin her düzeyinde örgütlenme hakkıdır. Bu hak tanınmadığı ya da ihlal edildiği sürece öğrencilerin haklarından gerçek anlamda söz edebilmek imkansızdır.

Tülay Çevik

Kasım'ın 10-17. günleri Uluslararası Gençlik ve Öğrenci Haftası'nı kutluyoruz. Bu iki tarih gençlik hareketi açısından önemli günlere işaret ediyor. 10 Kasım, savaşın hemen ardından farklı uluslardan, değişik ülkelerden gençlerin 1945 yılında biraraya gelerek Dünya Demokratik Gençlik Federasyonu'nun kuruluşunu ilan ettikleri günün yıldönümü. 17 Kasım ise, savaşın başlangıcında, 1939'da Çekoslovakya'yı istila eden Naziler'in ve yerli işbirlikçilerinin öğrencilerin direnişi kırmak için ülkedeki bütün yüksek okulları kapatıp, binlerce öğrenciyi tutukladıkları ve öğrenci önderlerini toplama kamplarına gönderdikleri tarih. 17 Kasım Uluslararası Öğrenci Birliği tarafından "Dünya Öğrenci Günü" olarak belirlenmiş bulunuyor.

Öğretim yılının başlamasıyla birlikte, eğitimin her kademesinde öğrencilerin sorunları bir kere daha kendisini gösteriyor. Öğrenci gençliğin talepleri, hedefleri, örgütlülüğü tartışılıyor.

Öğrencilerin hak ve talepleri hemen her ülke özelinde ayrıntılı biçimde somutlanabiliyor. Ne ki bunları evrensel düzeyde formüle etmek, öğrenci hakları ve akademik özgürlüklerin çerçevesini o düzeyde çizebilmek pek kolay değil. Bunun en önde gelen nedeni de, eğitimle ve öğrencilerle ilgili olguların, gerçekliklerin ve yaklaşımların her ülkede değişiklik göstermesi. Ülkelerin sosyal sistemlerinden, kültürel ve akademik geleneklerine, siyasi ortamdan, öğrenci hareketinin eğilimlerine dek pekçok farklılık söz konusu. Yine de çok genel hatlarıyla da olsa öğrenci haklarını evrensel bir çerçeveye oturtmak mümkün ve bu, herşeyden önce de bu hakların savunulması, ihlâllerinin önlenmesi için gerekli.

Öğrenci hakları ve akademik özgürlükler konusu, bu konuda evrensel bir haklar bildirgesinin oluşturulması gereği, Uluslararası Öğrenci Birliği'nin özellikle 1984'teki 14. Kongresi'nde tartışıldı. 1987'deki 15. Kongre'de ise tartışmalar geliştirilerek sürdürüldü. Öğrenci haklarını belirlemede hareket noktası oluşturan temel tartışma konularını, ülkeler özelinde görülen tüm farklılıklara rağmen, özetle şöyle gruplamak mümkün:

- Öğrenci hareketinin en önde gelen ve diğer haklar için vazgeçilmez bir önkoşul olan hakkı, **eğitimin her düzeyinde örgütlenme hakkı**dır. Bu hak tanınmadığı ya da ihlâl edildiği sürece öğrencilerin haklarından gerçek anlamda söz edebilmek imkansızdır. Öğrencilerin eğitim ve diğer toplumsal sorunların çözümüne katılımı ve katkısı ancak örgütlenme hakkının tanınması ve teminat altına alınması ile etkili biçimde gerçekleşebilir. UÖB Kongreleri'ndeki tartışmalar örgütlenme hakkı başta olmak üzere öğrenci haklarının genel olarak ihlâli ile iktidardaki rejimin niteliği arasındaki bağlantının altını çizmiştir.
- Öğrencilerin örgütlenme hakkını tamamlayan ve aynı zamanda onun sonucunda ortaya çıkan bir diğer hak, öğrencilerin siyasi, sosyal, ekonomik ve doğal olarak eğitimle ilgili konularda düşüncelerini özgürce belirtebilmeleri ve tartışma süreçlerine katılmalarıdır. Özellikle ülkemizde öğrencilerin nasıl siyaset dışında tutulmaya çalışıldıkları ve depolitizasyonun ulaştığı boyutlar gözönüne alınırsa, bu hakkın taşıdığı önem ortadadır. Bu hak doğrudan doğruya öğrencilerin kendi kaderleriyle ilgilenmeleri anlamına da gelmektedir. Eğitimin içeriğinden, eğitim sonrasında iş bulabilme imkânlarına, çok uluslu ülkelerde egemen ulusun diğerinin dili, eğitim ve kültürü üzerindeki baskılarından, eğitim koşullarınının uluslararası tekellerin isteği ya da militarist hedefler doğrultusunda şekillenmesine dek sayısız sorun, öğrencileri doğrudan ilgilendirmektedir.
- Öğrencilerin bir diğer vazgeçilmez talebi **eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması ve her türlü ayrımcılıktan vazgeçilmesi**dir. Yasalarda herkesin eğitim ve öğretim görme hakkına sahip olduğu yazsa da, bu hakkın nasıl kullanılmaz hale getirildiğini kendi tecrübelerimizden biliyoruz. UÖB üyesi örgütlerin tartışmalarında bu konuda pekçok örnek dile getiriliyor. Örneğin Fransa'da öğrencilerin kamouyunun desteğiyle başarılı biçimde püskürttükleri Devaquet yasası, Fransız eğitim sisteminde var olan elitçiliği hepten kurumlaştırmaya yönelmişti. Öte yandan biz de dahil olmak üzere emperyalizme bağımlı ülkelerde IMF ve Dünya Bankası'nın dayatmaları sonucunda eğitime yapılan kamu harcamalarının kısıtlanması da bir başka örnek. Yine bir diğer örnek eğitimin özelleştirilmesi olarak beliriyor. Eğitimde çeşitli görünümler ve boyutlarda kendini gösteren ayrımcılığa son verilmesi ve ekonomik durum, sosyal konum, cinsiyet, ırk, siyasi düşünce ve inanç farkı gözetilmeksizin herkese ilk, orta ve yüksek öğrenim görme hakkının tanınması ve hayata geçirilmesi talebi güncelliğini sürekli koruyor. Tabii bunlara öğrendiklerini hayata geçirme fırsatının verilmesini de hemen eklemek gerek.

- Öğrenci haklarıyla **akademik özgürlükler** arasında kopmaz bir bağ bulunduğu açık. Akademik özgürlükler konusu daha da karmaşık, çünkü yalnızca öğrencilerin özgül hak ve talepleriyle sınırlı değil, tüm akademik çevreyi, öğretim görevlilerini ve diğer eğitim emekçilerini de, araştırmacıları da kapsıyor. Akademik özgürlükler tartışılırken ilk olarak üniversite özerkliğinin gündeme geldiği görülüyor, ki bu da her ülkede üniversite kurumunun yapısı, örgütlenişi, akademik gelenekleri, mali kaynakları vb. pekçok faktörle yakından ilişkili. Bu elbette her ülkede üniversite özerkliği ile ilgili talepleri belirliyor, ama üniversitenin özgürce bilim üretmesi ve öğrenci yetiştirmesi, toplumun hizmetinde olması evrensel bir talep. Yine bu konuda öğrenci hareketiyle öğretmen örgütlerinin ve genel olarak sendikaların birlikte mücadelesi belirleyici bir önem taşıyor.
- Öğrenci hakları ele alınır ve düzenlenirken özel bir dikkat gösterilmesi gereken konular var. Örneğin ülkedeki yabancı öğrencilerin durumu, kız öğrencilere yeterli olanak tanınıp tanınmadığı, bedensel özrü bulunan öğrencilerin eğitim hakkından yararlanmalarını sağlayacak kolaylıklar bunlar arasında sayılabilir.

Özetlersek, UÖB'nin öğrenci haklarını evrensel geçerliğe sahip bir bildirgede biraraya getirmek ve bu hakların hayata geçirilmesini sağlamak üzere girişimleri, herşeyden önce şu talepleri içeriyor:

- Öğrencilere örgütlenme ve kendi kaderleriyle ilgili karar alan organlarda söz sahibi olma hakkı verilmelidir,
- Hiçbir ayrımcılık yapılmadan herkese eğitim hakkı tanınmalıdır,
- Öğrencilere toplumun gelişme sürecine katılma olanağı verilmelidir.

Bu en temel talepler açısından bakıldığında ülkemizde öğrenci haklarının ne durumda olduğu bir kere daha görülüyor.